

TISKOVINA

Poštnina plačana pri pošti Slovenj Gradec

letno: XLVII | avgust-september 2015 | številka: 9

Cena: 4,50 EUR

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

Viharnik

• Gozdarstvo • Gozdno-lesna veriga • Kmetijstvo • Veterina • Čebelarstvo • Zdravstvo

• Leto je naokoli • To smo mi • Malha smeha • Razširimo obzorja • Prgišče zgodovine

Listnica uredništva

Od gozda ... do vrtca = Leseni škrat

Silvo Pritrznik, GG Slovenj Gradec, d. d.

Skupina GG Slovenj Gradec je s svojimi povezanimi podjetji gozdarsko lesnopredelovalno podjetje, ki predstavlja gozdno-lesno verigo s sloganom "Od gozda do hiše".

Z vertikalno povezavo med gozdarstvom, primarno predelavo in izdelavo produktov iz lesa postaja družba vse bolj prepoznavna na področju promocije in uporabe lesa kot konstrukcijskega materiala v

gradbeništvu. Zaposluje 158 ljudi.

Končni produkti skupine GG Slovenj Gradec so leseni objekti za bivalne in infrastrukturne namene, kot je vrtec v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. Lesene konstrukcije izdelujemo preko povezanega podjetja Lesoteka hiše, d. o. o, in sicer ponujamo objekte iz masivnega lesa po sistemih MHM, CLT, KLH in klasične brunarice.

Vedno večja priložnost se kaže pri gradnji lesenih objektov, ki postajajo bolj in bolj zanimivi tako pri individualnih graditeljih kot tudi lokalnih in državnih institucijah. Prepričani smo, da bomo v prihodnje v našem okolju dosegli večjo porabo lesa za bivalne namene in tako dodali vrednost lesu, ki ga pridobimo iz koroških gozdov, omogočali zaposlitev ljudi in razvoj lesne industrije, ki ima na Koroškem tradicijo in dolgoletne izkušnje.

Les daje človeku prijeten občutek bivanja, prostori dobijo dušo že v fazi gradnje. Občutek ob vstopu v takšen objekt je odličen in prav vesel sem, da bodo ta občutek doživeli najmlajši v Šmartnem. Uporabili smo material, ki raste v našem okolju, in tako povezali človeka z avtohtono surovino. Tako kot radi pijemo vodo izpod naših hribov, tako je prav, da cenimo les, ki desetletja raste v naših gozdovih, ki jih lastniki skrbno negujejo in izbrana drevesa s trdim delom pripeljejo na območne žage.

Energetsko varčni in pasivni objekti so vedno bolj zaželeni v slovenskem in svetovnem bivalnem okolju. Les je material za zunanjo in notranjo uporabo, je obnovljiv, energetsko varčen, ekološko neoporečen in za človeka najprimernejši ter tradicionalni sopotnik v bivalnem okolju. Predelava lesa okolja ne obremenjuje in ni energetsko potratna. Gozd, les in človek so osnovni elementi, ki dajejo priložnost razvoju družbe GG Slovenj Gradec ter z njo povezanim podjetjem.

V Šmartnem smo se spoznali s specifikom gradnje vrtcev, ki po standardih zahteva poseben pristop tako v fazi projektiranja kot izvedbe in uporabe. Zelo sem vesel, da smo imeli to priložnost v domačem okolju. Objekt ni samo pridobitev za otroke in vzgojo predšolskih otrok, ampak je tudi infrastrukturna pridobitev za ljudi in kraj Šmartno.

Vrtec Šmartno, ki ga otroci kličejo Leseni škrat, je tudi primer dobre prakse javno-zasebnega partnerstva, ki kaže na to, da je možno funkcionalen, lepo oblikovan, lesen in stroškovno sprejemljiv objekt ob dobrem sodelovanju zgraditi v zadovoljstvo tako javnega kot zasebnega partnerja.

Udobje bivanja, boljše spanje, prijetna klima, vonj po lesu ...

Žan Pritrznik, Lesoteka hiše, d. o. o.

Še veliko več je pozitivnih učinkov lesene masivne gradnje in točno takšen je vrtec Leseni škrat, ki je zgrajen po najvišjih standardih.

Sredi vasice, obkrožene z gozdom, se tako bohota prvi lesen masivni vrtec na Koroškem. V njem je vgrajenega več kot 200 m³

lesa smreke in okoli 15 m³ alpskega macesna, ki je uporabljen za fasado objekta. Tako kot se dobro počutimo, če se prehranjemo z doma predelano ali biološko hrano, se dobro počutimo, če živimo v objektu, zgrajenem iz lesa. Bivalno okolje ključno vpliva na način življenja in zdravje uporabnika. Les s svojim vonjem, barvo in strukturo pomirja ljudi, kar je tudi dokazano s študijo, ki so jo izvedli v tujini. Raziskava Šola brez stresa (*Schule ohne Stress*) je ugotovila, da imajo otroci v lesenih učilnicah nižji srčni utrip, boljši spanec, večjo koncentracijo in da je v njej manj konfliktnih situacij. Za šolski sistem to pomeni večjo pripravljenost za učenje, upad agresivnosti pri otrocih in manj napak v koncentraciji ter s tem posledično boljši učni uspeh. Omenjeni argumenti so dovolj močni, da gradimo lesene vrtce in šole.

Pa vendarle pri leseni gradnji ne gre zgolj za nadstandardno kvaliteto bivanja, takšni objekti so tudi energetsko varčni in se lahko gradijo v nizkoenergijskem ali pasivnem standardu. Sistem CLT (križno lepljene plošče), s katerim je grajen vrtec Leseni škrat, omogoča zrakotesnost objekta brez montaže parne zapore (PVC folija), kakršna je pri drugih montažnih sistemih (okvirna in skeletna gradnja). Hkrati ga odlikujeta visok fazni zamik, ki omogoča, da se objekt poleti ne pregreva, in visoka akumulacija toplote v masivnih stenah, kar pomeni, da se objekt pozimi ohlaja zelo počasi.

Les je topel na otip, zato se v takšni zgradbi počutimo dobro že pri 18 stopinjah, medtem ko se v klasično grajenih objektih pri 21 stopinjah Celzija. Nosilna konstrukcija je potresno in požarno zelo odporna, hkrati jo je zaradi lahke konstrukcije možno postaviti na manj nosilnih tleh. Visoka stopnja predizdelanosti sten v proizvodnji omogoča svobodno arhitekturo, zato lahko po tem sistemu gradimo najzahtevnejše objekte. Gradnja je hitra, čista in tiha in kot takšna ni obremenjujoča za okolico, kar se je pokazalo tudi pri gradnji Lesenega škrate, saj je bil zgrajen v dobrih štirih mesecih.

In ne nazadnje ... Slovenija je dežela gozdov in Koroška je najbolj gozdnata regija v Sloveniji, zato bi bilo tukaj nesmiselno graditi iz katerega koli drugega materiala kot iz lesa.

Nastajanje Lesenega škrate v slikah

Ida Robnik

**LESO
TEKA** za vas gradi nov
prijazen vrtec

„Leseni škrate“

Temelji, april 2015

Lesena konstrukcija

Leseni škrate je odet v lepo, toplo leseno fasado.

Podiranje starega vrtca, v ozadju že nov Leseni škrate

Končna zunanja podoba

Sanitarije

Tobogan, osrednja zanimivost in veselje za otroke, povezuje pritličje in prvo nadstropje.

Vstop v tobogan

Na dan odprtih vrat, 26. avgusta, si je nov objekt ogledalo več kot 500 obiskovalcev s Koroške in od drugod.

Banket za povabljenе goste ob odprtju v prvem nadstropju vrtca, 11. septembra 2015

Stopnice so tudi učni element za učenje o številih in barvah, stena pa tabla, kjer se otroci lahko likovno sproščajo.

Andrej Čas, župan MO Slovenj Gradec, je ob odprtju v svojem govoru poudaril pomen javno-zasebnega partnerstva pri gradnji takih objektov z željo, da bi jih bilo v neposrednem okolju še več.

Silvo Pritržnik, direktor GG Slovenj Gradec, d. d., je ob odprtju z zadovoljstvom predstavil objekt in način gradnje iz lesa, ki raste v neposrednem okolju, ter kakovost bivanja v takem objektu, še posebej za občutljive malčke.

Objekt je blagoslovil šmarški nadžupnik Franc Linasi in ob tem malčkom ter vzgojiteljicam zaželel vse dobro.

Jazbina, miren kotiček, kamor se lahko otroci umaknejo, kadar želijo biti sami.

V programu ob odprtju so sodelovali tudi otroci, "škratje" šmarškega vrtca, z vzgojiteljicami.

Trak so prerezali: Andrej Čas, župan MO Slovenj Gradec, Silvo Pritržnik, direktor GG Slovenj Gradec, in Ivica Vaukan, ravnateljica VVZ Slovenj Gradec, s pomočjo otrok, ki obiskujejo vrtec Šmartno.

Informativni gozdarski storži v juliju in avgustu 2015

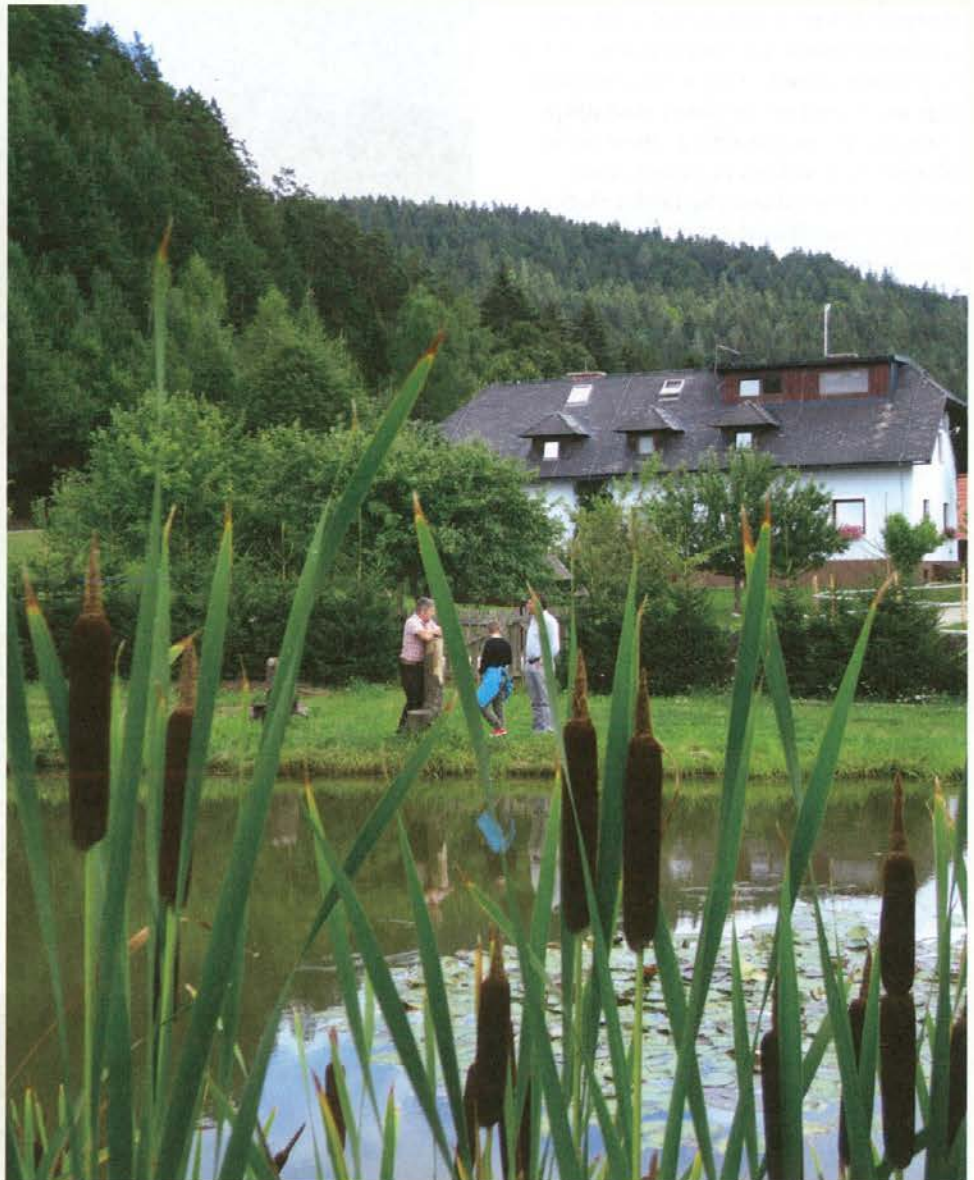
Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd.
ZGS OE SG

Foto: Gorazd Mlinšek

Minilo je poletje in z njim dva poletna meseca – julij ali mali srpan in avgust ali veliki srpan. Oba meseca sta zelo primerna za prijetno dopustovanje, če je vreme lepo. In kakšno je bilo vreme v juliju in avgustu? Bila sta med najtoplejšimi meseci v zadnjih dvajsetih letih. Toplo je bilo tudi na Koroškem. V začetku juliju so bile na Koroškem najnižje dnevne temperature od 10 do 24 °C in najvišje dnevne temperature od 15 do 33 °C. Do 25. julija je prevladovalo jasno do delno jasno vreme. Kratkotrajne nevihte so se v juliju pojavljale lokalno različno od 8. do 13., bolj intenzivne so bile padavine od 25. julija do 1. avgusta. Tudi Korošče je zajel tretji vročinski val. V avgustu se je pojavil četrti. Dež je rosil zemljo še na začetku avgusta, pojavljal pa se je tudi od 16. do 19. in ves dan 25. avgusta. V avgustu so bile najnižje dnevne temperature od 8. do 21 °C, najvišje avgustovske dnevne temperature pa od 18. do 32 °C. 4. avgusta se je začel tudi četrti vročinski val letos. V času vročinskega vala je bila tudi zelo visoka koncentracija ozona. V zadnji četrtini je prevladovalo oblačno do deloma oblačno vreme.

Visoke obremenitve nismo občutili samo ljudje, na velike dnevne temperaturne spremembe so reagirale tudi živali in rastline. Visoke temperature so zelo prijale podlubnikom, na rastline pa so delovale stresno. V juliju in avgustu so se zelo razmnožili podlubniki. Vremenski pogoji in veliko nevitnega po žledu poškodovanega drevja, še posebno pa smrek, so pripomogli k zelo veliki namnožitvi podlubnikov. V nižinskih predelih so se pojavila tudi zelo velika žarišča (100 in več m³). Podlubniki so zelo zaposlili gozdarje in lastnike gozdov.

Revirni gozdarji in njihovi sodelavci so do 31. avgusta v Območni enoti Slovenj Gradec evidentirali v vseh gozdovih (zasebni, državni, občinski) 40.000 m³ zaradi lubadarjev ali podlubnikov sušečih se iglavcev. Lastniki gozdov in izvajalci del v gozdovih, upoštevajte navodila revirnih gozdarjev in pravočasno

Pri Miklu na Jamnici

Žarišče lubadark

ukrepajte! S pravočasnim izvajanjem sanitarne sečnje in drugih preventivno varstvenih ukrepov bo večja možnost za preprečitev oz. omilitev nadaljnje prekomerne namnožitve smrekovih lubadarjev v vašem in sosedovem gozdu. Iz ene lubadarke lahko zletijo lubadarji na 10 in več smrek. Na Koroškem je možnost katastrofalnih škod zelo velika, saj v koroških gozdovih prevladuje smreka. Letos se pojavljajo velika žarišča tudi v nepoškodovanih predelih gozdov, kjer že dolgo ni bila izvedena sečnja.

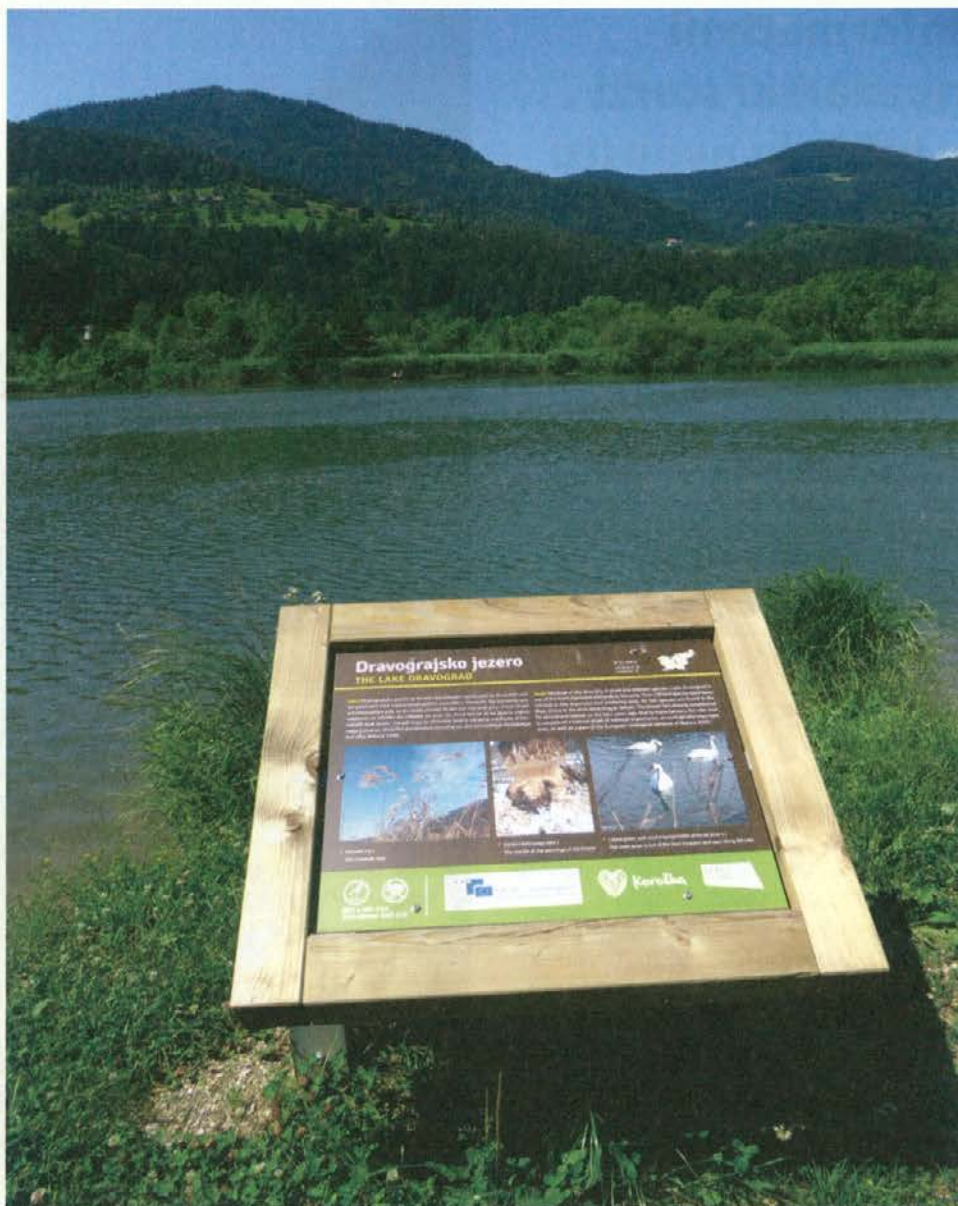
Lubadarke, nepravočasno spravljene iz gozda in poslana v predelavo zaradi raznih gliv, predvsem pa gliv modrivk, izgubijo ekonomsko vrednost.

V kontrolo pravočasnega ukrepanja pri sanaciji lubadarskih žarišč se je vklopil tudi gozdarski inšpektor Anton Strgar. Gozdarski inšpektor je 2. julija letos sodeloval pri poletnem zdravstvenem pregledu sadik in sadilnega materiala v gozdarskem in hortikulturnem delu drevesnice Omorika.

Na poškodovanih gozdnih površini izvajamo sanacijo s pomočjo naravne in umetne obnove. Obnova je odvisna tudi od semenskega obroda posameznih drevesnih vrst. Obrod spremljajo in evidentirajo v posameznih semenskih objektih in izven njih gozdarji Zavoda za gozdove. To smo izvršili že v avgustu. V koroškem gozdnogospodarskem območju močno semeni predvsem smreka, delno gorski javor, bukev ne, evropski macesen tudi ne. Ko bo seme dozorelo, bodo delavke in delavci drevesnice Omorika, ki je bila izbrana na razpisu za reprodukcijo sadilnega materiala v letu 2015, pod nadzorom gozdarjev javne gozdarske službe nabirali semena in plodove v semenskih objektih.

Jerebika

Dravograjsko jezero

Visoke temperature povečujejo tudi nevarnost velike in zelo velike požarne ogroženosti. Gozdni požar lahko povzroči

tudi strela med nevihto. V juliju in avgustu smo zabeležili dva manjša požara zaradi strele v revirju Mežica (Breg) in v revirju Libeliče na Libeliški gori. V bližini gozdnega roba v gozdu starotrške župnije v Starem trgu pri Slovenj Gradcu je zaradi človeške malomarnosti med debli smrek zgorela "na črno" zbita lesena manjša koliba. V nočni uri sta ogenj pravočasno opazila bližnja stanovalca in obvestila gasilce pa tudi krošnje zgorelih smrek so rastle v vrzelastem sestoju, da se ogenj ni mogel širiti v brezvetrju po gozdnatem pobočju.

Močni sunki vetra so v juliju podrli v že po žledu močno poškodovanem gozdu na Blatnici pod Uršljo goro čez 300 m³ debelih bukev.

V juliju in avgustu je potekal izbor naj tematske poti v letu 2015. Območna komisija je po določenih kriterijih izbrala v koroški regiji za naj pot Tematsko pot

Kope. Na seznamu prijavljenih poti je bila tudi Trim steza Črna na Koroškem.

Črna na Koroškem je obdana z gozdovi, po katerih so speljane najrazličnejše poti. Po njih se rekreirajo tudi tisti, ki preizkušajo svoje tekaške sposobnosti na maratonih. Marsikateri je 8. avgusta tekmoval na 34. maratonu Kralja Matjaža. Maraton kralja Matjaža je povezan tudi z žal pokojnim gozdarjem Miranom Časom, ki je bil njegov pobudnik in gonilna sila. Zato so se na pobudo krajanov Črne na Koroškem v občinskih krogih odločili, da bo ta maraton posvečen tudi v spomin Miranu Času.

Nametal sem vam dopustniškemu času primerih z gozdarstvom in gozdom zabeljenih informacij, kaj bolj zanimivega lahko preberete v drugih prispevkih te številke *Viharnika*.

Osa si je postregla z jačecem velikega smrekovega lubadarja.

18. skupščina delničarjev GG Slovenj Gradec, d. d.

Ida Robnik

Letna skupščina delničarjev Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, d. d., je bila osemnajsta po vrsti 26. avgusta letos. Delničarji so s stoddostno udeležbo sprejeli letno poročilo uprave družbe in revizijsko poročilo, sprejeli sklep o nakupu lastnih delnic ter ponovno imenovali revizorja – družbo ABC Revizija Ljubljana.

Značilnosti poslovanja družbe Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je v svojem poročilu strnil direktor družbe Silvo Pritrznik. Na dejavnost gozdarstva je vplival lanskoletni žledolom, ki je pozitivno vplival na rezultat, delno z deli na Postojnskem. Vpliv žledoloma je bila nekoliko nižja cena lesa na eni strani in tudi nižji stroški na drugi. Stroškov sanacije žledoloma pa v lanskem letu Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov ni poravnal, kar je negativno vplivalo na rezultat; poračun bo izveden v letošnjem letu.

Drugi vplivi na rezultat lanskega leta: rezultat iz poslovanja je bil nižji od pričakovanega, dodana vrednost na zaposlovanje se je zmanjšala za 10 %, med letom je družba obvladovala več kot

100.000 m³ lesa, od tega 13.000 m³ na Postojnskem. Na bilanco stanja je vplivala tudi prerazporeditev bančnih virov na dolgoročno obdobje. V okviru razvojnega centra so bile ustanovljene povezane družbe: GG Inpo, d. o. o., Lesoteka hiše, d. o. o., Lesoplan, d. o. o., Lesoteka inženiring, d. o. o., ter Projektiva, d. o. o. Podpora vsem družbam so službe na upravi podjetja. Skupaj je na GG in v povezanih družbah zaposlenih 158 ljudi.

Prodaja je bila v lanskem letu ugodna, na finančnem področju pa se je kazal problem kratkoročne plačilne sposobnosti.

Skupščina je bila seznanjena tudi z revizijskim poročilom, ki je tudi pozitivno.

Predsednik nadzornega sveta Rado Krpač je poročal o rednem spremljanju poslovanja družbe in pohvalil delo uprave ter podjetja nasploh.

V razpravi je bilo postavljeno vprašanje ukrepanja odgovornih glede na predvidene spremembe v organizaciji gozdarske dejavnosti v Sloveniji. Direktor Silvo Pritrznik vidi ukrepe v neposrednem finančnem nadzoru, znižanju stroškov – tudi delovne sile, v organizacijskih spremembah gozdarskega dela podjetja oziroma reorganizaciji celotnega podjetja tako, da bo imela vsaka dejavnost odgovornega vodjo.

O gorskem kolesarjenju

Peter Zajc, RRA Koroška, predstavnik Konzorcija odprimopoti.si

Znaten del Pohorja je prepoznan kot naravovarstveno pomembno območje na državni in evropski ravni. Med drugim spada tudi v vseevropsko omrežje Natura 2000. Danes so gozdarstvo in prostočasne aktivnosti poglavitne človekove dejavnosti na ovršju Pohorja, ki svoj prostor iščejo in najdejo ravno na naravovarstveno pomembnem delu Pohorja. Takšne rešitve iščemo v okviru projekta SUPORT – trajnostno upravljanje Pohorja, kjer smo moči in znanja združili Zavod za gozdove Slovenije, Zavod RS za varstvo narave, RRA Koroška, Občina Ribnica na Pohorju in Občina Zreče.

Ena izmed priljubljenih prostočasnih aktivnosti na Pohorju, in širše na Koroškem, je gorsko kolesarjenje. Gorsko kolesarjenje je šport na prostem, ki se izvaja na različnih cestah ali izven cest, na uradnih ali neuradnih utrjenih poteh z objekti ali brez njih. Odvija se lahko v širokem naboru različnih okolij, tudi v urbanih in zaprtih prostorih. Gorski kolesarji se med seboj razlikujejo po željah, oprèmi in značilnostih voženj. V povezavi s slednjim, značilnostmi voženj, lahko v sodobnem gorskem kolesarjenju govorimo o treh prevladujočih stilih: gravitacijsko (angl. gravity), vsegorsko (angl. all mountain) ter kros (angl. cross-country). Kot kaževo izkušnje in domače ter tuje raziskave, je med gorskimi kolesarji še posebej zaželena vožnja po ozkih poteh v naravnem okolju, pravimo jim tudi enoslednice (angl. singltracks). Kljub

Foto: Aleš Fevžer

legalnim prepovedim v Sloveniji se vožnja v veliki meri v različnih delih naravnega okolja odvija že danes (npr. po gozdnih vlakah, gozdnih in planinskih poteh). Še več, tovrstna vožnja se, glede na razpoložljive podatke, v pretežni meri tolerira. Obstoječe legalne ovire pa predstavljajo težavo za organizirane in tržno naravnane gorskokolesarske aktivnosti.

V Sloveniji zakonodaja ter finančni vložki javnega in zasebnega sektorja v gorsko kolesarsko infrastrukturo ne sledijo rasti popularnosti gorskega kolesarjenja, še manj pa trendom razvoja kolesarskega turizma, ki so opazni v mnogih drugih okoljih v Evropi in svetu. V turistično razvitih destinacijah s primerljivimi naravnimi pogoji, kot jih ima Slovenija, načrtni razvoj gorskega kolesarstva pomeni resen element regionalnega

Foto: Peter Zajc

razvoja. V državah, kot so Italija, Škotska, Francija, Švica, Nemčija (predvsem Bavarska) in deloma Avstrija, dajejo kolesarjenju pomembno vlogo pri turističnem razvoju, ki omogoča diverzifikacijo ter desesonalizacijo turistične ponudbe – ob relativno nizkih finančnih vložkih. Množični gorskokolesarski festivali, urejene poti, kolesarski parki in športno-turistični dogodki pa so postali nepogrešljivi del turistične ponudbe.

Področje gorskega kolesarjenja v Sloveniji je pomanjkljivo urejeno. Njegov razvoj ovirajo neustrezni in delno nasprotujoči si pravni predpisi. Pristojnosti institucij so razdrobljene in nejasne. Tudi zaradi tega smo akterji razvoja gorskega kolesarstva združili interese v Konzorciju odprimopoti.si, kjer si prizadevamo za sistemske spremembe in pristojnim ministrstvom in oblikovalcem politik

Foto: Peter Zajc

Foto: Aleš Fevžer

razvoja redno podajamo predloge izboljšav. Naše predloge in strokovno gradivo objavljamo na spletni strani www.odprimopoti.si ter socialnem omrežju www.facebook.com/odprimopoti.si. V letu 2014 smo oblikovali tudi neformalno delovno skupino s Kmetijsko gozdarsko zbornico, Zvezo lastnikov gozdov ter Združenjem turističnih kmetij Slovenije. Na treh srečanjih smo oblikovali skupna stališča in predloge izboljšav. Med drugim smo se strinjali, da bi morali lastniki zemljišč biti odvezani odgovornosti pri morebitnih škodnih dogodkih pri izvajanju športov na prostem na njihovih zemljiščih ter da smo uporabniki tam na lastno odgovornost.

Morda je še večja ovira kot zakonodaja nerazumevanje in pomanjkanje znanja ter strah pred neznanim. Našteto prispeva k temu, da se z gorskim kolesarjenjem povezuje dva stereotipa. Prvi pravi, da je gorsko kolesarjenje "daunhil" in drugi, da je gorsko kolesarjenje kolesarjenje po makadamskih cestah. Vse, kar gre navzdol še ni disciplina "downhill" ali po slovensko

spust – ena izmed oblik gravitacijskega stila vožnje. Še več, po tržnih analizah iz primerljivih okoljih se ocenjuje, da se z gravitacijskim gorskim kolesarjenjem ukvarja manjši del gorskih kolesarjev. Po drugi strani pa se po tujih in domačih raziskavah velika večina gorskih kolesarjev ukvarja s t. i. kros in vsegorskim stilom vožnje – vzponi in spusti po makadamskih cestah in kolovoznih poteh, v znatni meri pa tudi po gozdnih in planinskih poteh.

Za Koroško regijo velja, da v zadnjih letih izkazuje razvojne probleme. V slovenskem turizmu ustvari dober odstotek vseh nočitev. Zato vidimo v načrtnem razvoju gorskega kolesarstva resno razvojno priložnost, ki za svoj zagon ne potrebuje znatnih finančnih sredstev kot npr. razvoj smučišč ali termalnih centrov. Vendar pa potrebujemo zadostno količino legalnih poti in druge kolesarske infrastrukture. Pri poteh je treba razvijati takšne samo za kolesarjenje in takšne za večnamensko rabo – npr. hojo in kolesarjenje. Hkrati pa je treba vlagati napore v aktivnosti, osredotočene na

usposabljanja in izobraževanja uporabnikov na področjih varstva narave, odgovornega dostopa in medsebojne strpnosti na poteh.

Gorsko kolesarjenje je popularna in atraktivna športna aktivnost, s spodbujanjem katere lahko bistveno vplivamo na dobro počutje in zdravje državljanov Slovenije, spodbujamo trajnostno mobilnost ter zmanjšujemo potrebne izdatke javne zdravstvene blagajne. Z načrtnim razvojem pa lahko na Koroškem in širše v Sloveniji prispevamo k novim zelenim delovnim mestom, predvsem med mladimi in na podeželju.

Ta dokument je nastal s finančno podporo Finančnega mehanizma EGP. Za vsebino tega dokumenta je odgovorna izključno RRA Koroška in zanj v nobenem primeru ne velja, da odraža stališča Nosilca Programa Finančnega mehanizma EGP.

Foto: Aleš Fevžer

Ogenj v Alpah v Črni na Koroškem

Martina Cigler, dipl. inž. agr.

Z navdušenjem vam moram sporočiti, da se je 8. 8. 2015, prvo soboto v avgustu, zgodila že 7., sedaj že kar tradicionalna naravovarstvena prireditve Ogenj v Alpah. Že drugo leto zapored pa smo jo organizirali v centru Črne na Koroškem.

Zbrali smo se nad naravo navdušeni ljudje, ki nam ni vseeno, kaj se z njo dogaja, ki vemo, kako je "jokal" gozd, ko ga

je uničeval kisli dež, kako še zdaj ponekod umirajo drevesa zaradi takšnih ali drugačnih vzrokov, kot so škodljivi plini iz raznih tovarniških dimnikov, ki še zdaj ponekod brez vesti in nelegalno "poskrbijo", da ne bi imeli zares preveč čistega zraka. Začetnik opozarjanja na problem onesnaževanja in umiranja gozda na Koroškem je žal že pokojni gozdar Andrej Šertel, ki je opravil pionirsko delo na področju varovanja gozdov na Koroškem in tudi širše.

Osrednja tema letošnje tribune je bila posvečena gozdu, njegovemu pomenu, zgodovini gospodarjenja in negi koroških in tudi drugih gozdov. Tako ni nič čudnega, da smo k sodelovanju kot glavnega gosta povabili Milana Goloba,

univ. dipl. inž. gozdarstva, domačina iz Črne na Koroškem, ki je vodja Enote Črna, Zavoda za Gozdove Slovenije OE Slovenj Gradec. Obširno je predstavil koroške gozdove, zgodovino z načini gospodarjenja z gozdovi na tem območju, govoril o pomenu gozda z večnamenskimi funkcijami in pri tem posebej izpostavil vodo kot vir življenja, ni pa obšel obdobja, ko je bilo to območje najbolj onesnaženo v Sloveniji, in seveda lanskoletnega žledoloma. Poudaril je tudi pomen gozdarstva v črnjanskem okolju za zagotavljanje določenega števila delovnih mest in s tem razvoja kraja samega.

Poleg njega sta letos na moje veliko veselje že drugič Ogenj v Alpah počastila predstavnika Planinske zveze Slovenije,

Milan Golob, vodja krajevne enote Črna ZGS OE Slovenj Gradec, osrednji govornik na prireditvi Ogenj v Alpah

gorska varuha in nasploh naravovarstvenika Milan in Janez Senica, Janez pa je hkrati tudi predsednik odbora za varovanje gorske narave na Koroškem. Janez je predstavil svoj pogled na pomen gozda, ne le z vidika njegovega izkoriščanja za profit, ampak se je dotaknil naših src z dejstvom, da so tudi v preteklosti našo pokrajino pokrivali gozdovi, rodovitne površine smo si ljudje skozi zgodovino do danes izkrčili ter tako umetno začeli omejevati rastišče gozda. Pa

se vprašamo, kdo nam je dal pravico, da gozdove uničujemo s takim ali drugačnim onesnaževanjem, malomarnostjo in nevestnostjo? Kdo ne pozna blagodejnega učinka gozda na duševno počutje, zlasti ko spomladi ozeleni, ko nas poleti razveseli z obilo gozdnih sadežev, ko nas v jeseni pomiri s pisanimi barvami listja in ko nas pozimi spomni, prekrit s snegom, da se bliža božično-novoletni čas in nas spominja na zimsko pravljico?! S svojimi prispevki so nas razveselili tudi predstavniki Literarnega kulturnega društva Beseda Dravograd; predstavili so se Jožica Heber, Janez Jurič - Vančy ter Mihaela Lenart.

Da nam ni bilo dolgčas po poti do Črne in po uradnem delu programa je poskrbel nepogrešljivi humorist Fajči iz Dravograda. Za glasbeni del so tudi letos poskrbeli različni izvajalci, in sicer so se nam predstavili: Vokalna skupina Rute, prvenstveno je bil z nami mladi akademski glasbenik s saksofonom Boštjan Lužnik ter mlada domačina Stoparjava fanta iz Javorja.

Naj nam bo v zavesti, da so gozdovi na Koroškem in tudi širše naše naravno bogastvo z veliko vrednostjo, tako za lesno industrijo kot del nenadomestljivega ekosistema, za katerega moramo skrbeti ter z njim preudarno in odgovorno ravnati. Če damo naravi možnost, kmalu zaceli rane, ki jih ji je zadal človek. Gozd je

življenjski prostor številnim živalim, pticam, žuželkam in rastlinam. In kot je poudaril Janez Senica, v naravi ni pomembnih in nepomembnih vrst, vse so enako pomembne in če izumre ena, se poruši krhko ravnovesje v gozdnem ekosistemu. Ali mislite, da je pravica do poseganja v naravo samoumevna in lahko delamo, kar hočemo? Dolgoročno se to ne obnese in v naslednjih letih lahko pričakujemo še hujše katastrofe, naravne seveda. Še je čas, da stopimo skupaj, opozarjamo in se ne pustimo utišati.

Za konec navajam še misel ameriške antropologinje Margaret Mead (1901–1978): "Nikoli ne smete dvomiti, da majhna, predana in prepričana skupina ljudi lahko spremeni družbo. Pravzaprav je nikoli ni spreminjalo nič drugega."

Moram pa seveda dodati, da brez velikega razumevanja županje Občine Črna mag. Romane Lesjak in podpore predsednice TD Črna Štefanije Emeršič Ognja v Alpah ne bi bilo. Obe gospe sta se nam pridružili na vseh prireditvah vsako leto do zdaj. Spomnili pa smo se tudi našega Mitje Šipka, ki je bil prav tako podpornik vseh Ognjev in se nam je pridružil skupno na petih. Verjamem, da je bil v duhu z nami. Zahvala tudi Občini Ravne in ostalim, ki so pomagali prireditve realizirati, seveda tudi podjetju GG Slovenj Gradec.

Organizatorji in ustvarjalci prireditve Ogenj v Alpah

Odstranjevanje tujerodnih rastlin v gozdovih Dobrave

Dijaki Srednje šole Slovenj Gradec in Muta delovno preživeli naravoslovni dan

Peter Cesar

Vedno bolj se zavedamo, da so tujerodne rastlinske vrste tudi v našem prostoru vse večji problem, ki ga bo treba sistematično reševati. Seveda niso vse tujerodne vrste tudi problematične, nekatere so manj, druge bolj invazivne.

Znano je, da je največji problem poraščenosti gozdnega prostora primestnih gozdov prav žlezava nedotika (*Impatiens glandulifera*). To se še zlasti kaže v primestnih gozdovih Dobrave, na robu naselij, predvsem tam, kjer je v preteklosti prišlo do nekontroliranega odlaganja različnega materiala (rastlinskega, odkopnega, gradbenega s cest in delovišč ...) in s tem tudi do vnosa neželenih rastlinskih vrst.

Prav zaradi zavedanja problema smo se že pred počitnicami dogovorili z ravnateljem Srednje šole Slovenj Gradec

Dijaki Srednje šole Slovenj Gradec in Muta čistijo Dobravo invazivnih rastlin

in Muta Bernardom Kresnikom, da bomo v začetku septembra pripravili akcijo odstranjevanja žlezaste nedotike v gozdovih Dobrave. Delo smo opravili dijaki različnih letnikov Srednje šole Slovenj Gradec in Muta ter s tem prostovoljno prispevali k izboljšanju razmer v gozdovih Dobrave. Dogovorjeni smo, da bo akcija v jesenskem času izvedena vsaj še enkrat, saj je prostorov, kjer bi bilo potrebno odstranjevanje, še veliko.

Zanimivost:

Prvotni domovini žlezave nedotike sta

Indija in zahodna Himalaja. Rastlino so v Evropo zanesli v prvi polovici 19. stoletja, ko so leta 1839 njena semena poslali v botanični vrt Kew pri Londonu. Žlezava nedotika je skupaj z nekaterimi drugimi invazivkami povsem izrinila domorodno obrežno vegetacijo rek in potokov. Iz gostih sestojev nedotike, pa tudi drugih invazivk, so izrinjene vse domorodne vrste – v sestojih nedotike ne uspevajo niti koprive.

Vir: Frajman, B., 2008. Žlezava nedotika *Impatiens glandulifera*, Informativni list 4.

Nenavadno sožitje

Alojz Klemenšek

Na Legnu pri Slovenj Gradcu ob Barbarskem potoku rasteta zraščeni drevesi, smreka in jesen. To je nenavadno sožitje, saj v naravi najdemo zraščena drevesa iste vrste, zelo redko pa listavec in iglavec kot v tem primeru.

Podelitev združnih priznanj na sejmu Agra

Mirko Tovšak

Zadružna zveza Slovenije vsako leto na kmetijsko-živilskem sejmu Agra v Gornji Radgoni podeljuje priznanja najzaslužnejšim posameznikom in organizacijam, ki so se posebej izkazali pri svojem delu v združnem poslovnem sistemu. Domala vse zadruge, ki se ukvarjajo z odkupom kmetijskih proizvodov in oskrbo kmetov z repromateriali, so vključene v to zvezo, zato je v času kmetijsko-živilskega sejma v Radgoni sreda vedno namenjena združništvu.

Letos je bilo na ta dan v veliki dvorani sejma še posebej slovesno. Prireditve so se udeležili tudi nekateri vidni predstavniki političnega življenja. Med njimi niso manjkali predsednik slovenske vlade Miro Cerar, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in

Marjan Mihelič v družbi predsednika vlade Mira Cerarja

Dvorano so dodobra napolnili združniki.

Udeleženci proslav s Koroške

prehrano mag. Dejan Židan, predsednik Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije Cvetko Župančič, nekateri predstavniki združnih zvez iz sosednjih držav, predsednica NSI Ljudmila Novak in še nekateri drugi predstavniki gospodarskega in političnega življenja. Vsekakor pa so dvorano napolnili tudi kmetje združniki skupaj z vodstvenimi kadri iz svojih zadrug.

V uvodnem nagovoru je predsednik Zadružne zveze na kratko orisal delovanje združništva v slovenskem prostoru. Pri tem je posebej poudaril, da se je odnos do te oblike združevanja kmetov v zadnjem času močno izboljšal. Če so nekateri politiki še do nedavna radi poudarjali, da so zadruge ostanek nekdanjega preživelega socialističnega sistema in da nimajo prihodnosti, pa se je ta oblika povezovanja kmetov kljub vsemu ohranila, še več, zadruge so skupaj s poslovnim sistemom združništva uspešno prebrodile tudi gospodarsko krizo, ki je pripeljala marsikatero podjetje na rob propada. Tudi Deželna banka, ki je del tega sistema, je prebrodila vsa ta krizna obdobja, združniki pa so poskrbeli za njeno dokapitalizacijo brez državne pomoči, kakršne so bile deležne druge banke v Sloveniji.

Na prireditvi so spregovorili še Miro Cerar, ki se je posebej pohvalno izrazil o združništvu, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pa je predstavil nekatere ukrepe, ki jih bo država v kratkem sprejela za izboljšanje položaja kmetijstva, še posebej pri ohranjanju kmetijskih površin.

Na prireditvi je bilo podeljenih 19 priznanj. Med prejemniki je bil tudi Marjan Mihelič, dolgoletni združni delavec s Koroške. Marjan je sicer po izobrazbi kmetijski inženir in že 36 let na področni zadrugi Ožbalt-Vuzenica opravlja različna dela. Sprva je bil terenski svetovalec, sedaj pa opravlja dela pri odkupu živine. Njegova pripadnost zadrugi in predvsem pošten odnos do kmetov združnikov sta razloga, zaradi katerih so se na upravnem odboru Koroške kmetijsko-gozdarske zadruge Slovenj Gradec odločili, da predlagajo Marjana Miheliča za prejemnika letošnjega priznanja Zadružne zveze Slovenije

Prav je, da ob tej priliki Marjana predstavimo tudi širše, kot človeka, ki je poleg svojega dela v zadrugi predan tudi kmetovanju na svoji 32 ha veliki visokogorski kmetiji v Ribnici na Pohorju. Kmetija obsega le 8,5 ha obdelovalne zemlje, preostali del površin pa so gozdovi na strmih predelih Pohorja.

V rani mladosti je bil Marjan ljubitelj nogometa in petja. Že od svojega 16. leta starosti dalje je bil vključen v pevski zbor Ribnica in mu je z manjšimi presledki ostal zvest do pred leti, za kar je prejel tudi Gallusovo priznanje. Šolal se je v Rakičanu in na Višji agronomski šoli, vseskozi pa je tudi vzorno skrbel za svojo kmetijo, kjer imajo v njegovi družini posebno mesto še mama in zadnje čase predvsem vnukinja Iva.

Ob tej priložnosti Marjanu za prejeto priznanje čestitamo tudi sodelavci Viharnika.

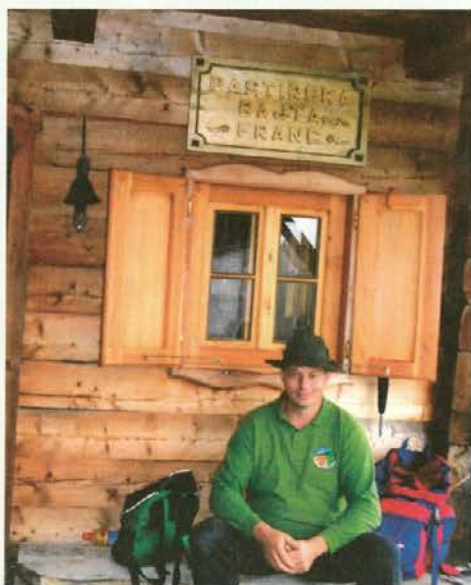
Vsi letošnji nagrajenci, med njimi tudi mlečna in vinska kraljica

Pašna skupnost Riška gora – Rišperg

Vančy

Poleti, ko sem se vračal s pohoda s Pece, sem se podal ob bivši avstrijski meji proti Mežici, kjer sem na prostranih travnikih videl velike črede živali, ki so se mirno pasle. Nad temi pašniki je na obrobju postavljena lepa obnovljena pastirska planinska kočica. Ko smo se potem v dolini o tem pogovarjali, me je prijatelj Rudi seznanil s predsednikom pašne skupnosti, ki pase na teh travnikih, Romanom Dlopstom in dogovorili smo se za obisk in prispevek za *Viharnik*. Zmenili smo se, da jih obiščem v soboto, 5. septembra, ker se takrat zberejo vsi člani te pašne skupnosti pri tej koči.

Ta sobota vremensko ni kazala kaj prida prijetnega dne, pa sem se kljub temu odpravil na pot. Najprej smo se podali na planinsko kočico na Peco in pod njo v cerkvico sv. Cirila in Metoda, kjer je

Roman Dlopst, predsednik pašne skupnosti Rišperg pred pastirsko kočico "Franc"

župnik iz Mežice Jože Hrastnik daroval sv. mašo za vse pastirske družine te skupnosti. Maše se vedno udeležijo vsi družinski člani vseh članov skupnosti. Nato smo se podali do kočice Rišperg, kjer so marljivi člani že dan poprej postavili šotor za pogostitev prisotnih in druženje. Postregli so nam z okusno mesno rulado, ki jo je spekel kuharski mojster Kljajič. Ni manjkalo niti prilog z zelenjavo in "ta rujnega". Po fotografiranju sem se usedel s

Člani pašne skupnosti Rišperg pred svojo pastirsko kočico

Pašniki

V ogradi označujejo mlado govedo.
Foto: Gorazd Mlinšek

predsednikom Romanom Delopstom, ki je zraven povabil še očeta Naveršnikovega Lipija in svojega pomočnika, podpredsednika skupnosti, Antona Pratnekarja, po domače Jakopičevega, in pogovor o pašni skupnosti je stekel.

Roman pove: "To zemljišče uporabljamo že vse sem od svobode leta 1945; prej so ga upravljali v dogovoru z občino že naši starši. To tradicijo pa nadaljujemo mi, mlajši rod. Za pašo imamo na razpolago 18 ha travnatih zemljišč. V to našo pašno skupnost je včlanjenih 9 kmetij in po kriterijih evropske direktive pašne obremenitve GVŽ lahko tu pasemo do 32 odraslih govejih živali.

Leta 1996 smo tukaj na obrobju teh naših pašnikov postavili pastirsko kočico, ki služi za shranitev nekaj krme in potrebnega orodja in je zavetje za pastirje, ko nadziramo živali. Obenem pa jo uporabljamo za druženja in sestanke. Sami opravljamo vsa vzdrževalna dela na pašnikih, na ograjah, napajalnih in drugih napravah. Enkrat letno, to je prvi konec tedna v septembru, se podamo tudi na Peco. V kapelici pod kočico imamo sv. mašo, letos je to bila že jubilejna deseta zapored, v spomin in počastitev prvega predsednika, veterinarja Franca Porija, po katerem smo poimenovali tudi našo kočico, in drugih članov, ki jih že ni več."

Ko smo odhajali s Pece, smo se ustavili še pri znameniti smreki, ki meri 29 m navpik in iz njenega debela raste 10 živih in zdravih vrhov.

Sogovornika Romana dopolnita in izpostavita uspešno sodelovanje z Občino Črna na Koroškem, ki je lastnica pašnikov, s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov, Kmetijsko gozdarsko zadrugo in Zavodom za gozdove Slovenije. Vzorno sodelujejo tudi z drugimi pašnimi skupnostmi, sodelujejo pa tudi s čuvaji na avstrijski strani meje. V imenu pašne skupnosti Rišperg se vsem tem lepo zahvaljujejo za sodelovanje.

Lepo sem se jim zahvalil za prijetno druženje in pogostitev. Zaželel sem jim čim več dobrega povezovanja in prijetno druženja, predvsem pa veliko lepih in zdravih živali, ki tako lepo dopolnjujejo lepoto narave.

Obisk na kmetiji Kumer

Milena J. Cigler

Foto: Ida Robnik

Marko Kumer, gospodar Kumrove kmetije

Z urednico Ido in Mihaelo Lenart smo se lepega junijskega dne podale na obisk h Kumrovim v Koprivno. Pripeljale smo se na prostrano dvorišče kmetije, kjer so nas prisrčno pozdravili mama Anica, sin Marko in snaha Branka.

Pozdravila so nas tudi ogromna drevesa – bresti in jeseni – in pozdravila nas je ljubka preužitkarska hiška, v kateri živi Anica, ki pa je večji del dneva "na terenu", to pomeni v veliko pomoč mladima, saj imajo dojenčka Valentina, hči Julija pa je šla letos prvič v šolo.

Kmetija upravlja planinski dom, katerega stavbo je Aničin mož obnovil leta 1996. Notri so sobe za planince in tudi soba z več ležišči za skupino. Planincem postrežejo s hrano, ki jo dokupijo,

To bo že prihodnje leto travnik; v ozadju se vidi avstrijska planinska postojanka Luže.

Kumrovi; z leve: Anica, Branka z Valentinom in Marko z Julijo v naročju

zelenjavo in nekaj mesa pa imajo sami.

Anica pove: "Ta kmetija je prvič omenjena leta 1535. Zadnji lastnik je Marko Kumer.

Rod Kumrovih izhaja s Poljske. Raziskovali smo, od kod priimek Kumer, saj je na Štajerskem poročenih šest Kumrovih sinov. Družinsko deblo bomo še dopolnjevali, čeprav smo šele na začetku."

Ves čas skrbijo tudi za romarje, saj je v bližini cerkva sv. Ane z znamenito črno Marijo. Po eni razlagi naj bi jo v to cerkev prinesli romarji, ki so romali v Španijo.

Anica pa ni samo gospodinja in kmetica, ampak tudi piše. Piše pesmi in predvsem črtice, ki jih veliko objavi v reviji *Ognjišče*. Tam je že 43 let redna dopisnica. Tudi ob srečanju koroških planincev je napisala lepo pesem, ki jo je prebrala tudi nam trem. Naj vas spomnim, da je ravno Anica predlagala ime za našo revijo *Viharnik*.

Marko je kmetijo prevzel pred desetimi leti, ker je oče zaradi bolezni postal invalid in prehitro umrl. In kako in s čim gospodariti? "Glavni proizvodni usmeritvi sta gozdarstvo in živinoreja. Tudi s planinskim domom imamo kar precej dela, saj sprejememo skupine s tudi do 20 planincev. Potem so tu še romarji, kadar so pri sv. Ani maše. Na lepo nedeljo, ta je zadnji teden julija, ko praznuje sv. Ana, imamo vedno veliko obiskovalcev. Ta svetnica je zavetnica mater. Na začetku so mi pri kmetovanju veliko pomagali bratje in sestre, sedaj pa mi največ pomagata Branka in mama. Pri večjih skupinah planincev pa dobimo tudi pomoč od drugod. Včasih je bilo ob "lepi nedelji" do 1400 gostov, zdaj jih ni več toliko.

Že nekaj let gojimo cikasto govedo, ki je slovenska avtohtona pasma. Sem tudi včlanjen v Združenje rejcev avtohtonega cikastega goveda v Sloveniji. Cike so zelo trpežne krave dojilje, ki se večino sezone pasejo; del pašne sezone pasemo na najetih pašnikih v bližini kmetije. Letos mi je končno uspelo, da smo izkrčili 2 ha gozda in ga uredili v travnik. Šest let sem premagoval te birokratske ovire."

O načrtih za prihodnost pa Marko pove: "Ženi Branki bi rad zagotovil delovno mesto na kmetiji. Ona je sicer zdravstvena

Cike na paši

tehničarka, vendar bi raje delala doma na kmetiji, kot pa se vozila v službo daleč v dolino, čeprav Občina Črna dobro skrbi za prevoznost ceste tudi pozimi. To tudi ne bi bilo smiselno, zato sva pomislila, da bi začela z dopolnilno dejavnostjo predelave mesa. Branka in mama sta tudi mojstrici kuhanja marmelad. Branka je lani na Ptujju na razstavi Dobrote slovenskih kmetij prejela zlato priznanje za marmelado iz divjih češenj, mama pa že več let zaporedoma za druge izdelke in tudi marmelado."

Ob zaključku pogovora je Marko izrazil še skrb in pomislek o uvedbi davčnih blagajn. Država bi morala biti pozorna na kmete, ki smo ob meji in ohranjamo mejo živo, pravi. "Mi imamo 300 m do meje z Avstrijo in 14 km do Železne Kaple. Močno upamo, da bo minister Dejan Židan kaj ukrenil za nas obmejne kmete," je še dodal.

Nameravata tudi sodobneje opremiti sobe v planinskem domu, da bi vsaka soba imela svoje sanitarije. "Če bo zdravje služilo, mislim, da to niso preveliki načrti. Sicer pa sem zadovoljen s svojim poklicem in ga imam rad," je zaključil najin pogovor Marko.

Anica pa je za konec dala še svoj nasvet kmetom: "Gospodarji, ko je čas za to, umaknite se korak nazaj in dajte dihati mladim. Zdaj, ko sem jaz to storila, sem srečna. Radi se imamo v družini. Vsako jutro se dobimo na kavi v moji hiški in to je tudi nekakšen delovni posvet. Čeprav bolj za mlade."

Slovo je bilo čustveno z obljubo, da se ob priložnosti spet snidemo na Kumrovi kmetiji.

Kmetija Pihler na Muti

Mirko Tovšak

Danes, ko se gospodarstvo, še posebej pa kmetijstvo sooča s problemi vsesplošne gospodarske krize, so se tudi kmetje začeli zavedati, da morajo za svoje preživetje v prvi vrsti poskrbeti sami in iskati nove oblike gospodarjenja in trženja svojih proizvodov. Tako so se številna kmetijska gospodarstva, predvsem tista, ki imajo na voljo manjše kmetijske površine, začela ukvarjati s predelavo in neposrednim trženjem svojih proizvodov. Ena takšnih kmetij je tudi Pihlerjeva domačija nad Muto. Pred kratkim smo jo obiskali in vam jo predstavljamo.

Kmetija je od regionalne ceste Dravograd–Maribor oddaljena 1,5 km. Iz smeri Dravograda pri gostišču Lipa na Spodnji Muti zavijete levo, nato sledite smerokazom do podjetja Kovačija Struc, kjer se cesta odcepi strmo v hrib. Nekaj časa je cesta še asfaltirana, nato pa po makadamskem odcepu, na kar vas opozori smerna tabla, zavijete desno in kmalu zagledate lepo urejena gospodarska poslopja kmetije Pihler.

Na kmetiji gospodarita Vilko in Štefka Brezovnik, ki sta od strica Konrada in njegove žene prevzela Pihlerjevo posestvo. Stric Konrad v zakonu ni imel lastnih otrok, zato se je odločil, da kmetijo, ki je imela prej svoje objekte na Spodnji Muti, preda svojemu nečaku Vilku. Ta je poskrbel za oba ostarela sorodnika, jima zagotavljal plačevanje dajatev za pokojninsko in zdravstveno zavarovanje, po smrti svojih sorodnikov pa sta se z ženo Štefko odločila, da zgradita novo stanovanjsko hišo in ostala gospodarska poslopja na kmetijskih površinah ob vznožju Primoža nad Muto. Kot sta nam povedala oba sedanja lastnika te kmetije, je bilo v tistih časih potrebno veliko odrekovanja in trdega dela, da sta si ustvarila nove pogoje za gospodarjenje na strmi gorski kmetiji, ki obsega vsega 7,5 ha kmetijskih površin. Od tega je obdelovalne zemlje zgolj 5 ha, 2,5 ha pa imajo gozdov. Preden sta začela z gospodarjenjem na tej kmetiji, sta bila oba zaposlena, Štefka kot kuharica v domu starostnikov, Vilko pa nekaj časa v GG Radlje, zadnjih 10 let njegove redne zaposlitve pa v firmi Gašpar v Radljah.

Glede na velikost kmetije sta se oba prevzemnika zavedala, da nimata nikakršnih pogojev za intenzivne oblike

Gospodarja pri Pihlerju

kmetovanja. Začela sta razmišljati o tem, da bi doma pridelane kmetijske proizvode predelovala na domu in poskušala tudi sama poskrbeti za njihovo trženje. Sčasoma sta si uredila tudi ustrezne prostore za predelavo in začela trženje na tržnici na Muti. Kupci so ugodno sprejeli ponudbo njihovih kmetijskih proizvodov. Seveda pa prodajajo svoje dobrote tudi doma na svoji domačiji. Danes lahko ponudijo izdelke brez umetnih konzervansov, aditivov in barvil. Njihova ponudba je bogata, saj lahko pri njih ali na tržnici kupite prekajene mesnine, suhe mesnine, mesnine iz masti, kašnate klobase, pečence, domačo pašteto, zaseko, ocvirke in čisto mast, kruh iz domače peči in domače rezance.

Štefka ima smisel za lepo aranžiranje narezkov.

Domače salame v hladilnici

Pihlerjeva domačija

Pripravljajo tudi mesne narezke in obložene kruhke ter urejajo pogostitve za različne priložnosti na domu.

O kakovosti njihovih izdelkov pričajo tudi številna priznanja, še posebej tista, ki so jih pridobili na razstavi kmečkih dobrot na Ptuj. Tako so se na Ptuj prvič predstavili v letu 2013 in prejeli srebrno priznanje za domačo salamo, v letu 2015 pa celo tri priznanja (srebrno za domači kruh in salamo ter bronasto za meso v *tunki*). Sodelujejo tudi v promocijskem projektu KGZS "Brez predsodkov o SKP in kmetijstvu", kjer se predstavljajo številni kmetje v Ljubljani, Mariboru in Kopru s sloganom Podeželje v mestu.

Ko smo oba gospodarja vprašali o tem, kako je z nadaljevanjem njune dejavnosti, sta nam povedala, da sta si oba njuna otroka, sin Janez in hčerka Martina, morala poiskati svoj kos kruha v tujini, čeprav sta oba dosegla fakultetno izobrazbo. Tako kot za številne druge mlade izobražene kadre pri nas ni bilo zaposlitve in sta tako našla svoje delo v sosednji Avstriji. Tako je seveda vprašanje, ali bo lahko kdo od njiju kasneje prevzel gospodarjenje na Pihlerjevi domačiji.

Gospodar Vilko nam je tudi zaupal, da se kljub temu da je v javnem življenju med

domačini dobro poznan, ni želel ukvarjati s politiko. Deluje v stanovskih organizacijah na področju kmetijstva, saj je že vrsto let tudi predsednik strojnega krožka v Radljah, Štefka pa aktivno sodeluje tudi v aktivu kmečkih žena na Muti.

Kakor koli že, Pihlerjeva domačija je lahko vzor marsikateremu kmetu, ki se zaradi majhnosti svojega posestva ne more ukvarjati z intenzivno kmetijsko proizvodnjo. Z iskanjem drugih oblik gospodarjenja in lastnega trženja doma pridelanih kmetijskih proizvodov si je možno tudi v sedanjih težjih pogojih gospodarjenja v kmetijstvu zagotavljati svojo socialno varnost.

Ob stanovanjski hiši imajo tudi lepo urejen prostor za sprejem gostov.

Prezimni krmni dosevki

Mag. Jože Pratnekar

Na marsikateri kmetiji po spravi luži in okopavin, pa tudi silažne koruze, ostaja njiva do spomladanske setve neobdelana. Pri tem nastaja dvojna škoda. Na neposejani njivi se namreč pojavijo jesenski pleveli, kot so vražja trava, loboda, ščavje, ki bodo spomladi ob setvi povzročali precejšnje težave. Po drugi strani pa bi lahko na teh površinah še jeseni in zgodaj spomladi pridelali kakovostno živinsko krmo.

Letos sicer zimske krme za živino ne primanjkuje, saj so bili pogoji za rast travinja in silažne koruze dokaj ugodni. Pomanjkanje krme pa se pojavlja ob sušnih obdobjih, kot smo jim bili priča v preteklih letih. Pa tudi za naprej vremenslovci napovedujejo, da se bodo pogosto pojavljala sušna in vroča poletja, ki bodo v veliki meri vplivala na rast in s tem zmanjšala količino pridelane osnovne krme.

Zato je prav, da že sedaj razmišljamo, kako bomo na istih površinah ob zaostrenih podnebnih razmerah pridelali dovolj hranil za rejo živine in s tem obdržali stalež govedi in drobnice.

Za setev jeseni so v naših rastnih razmerah zelo primerni prezimni krmni dosevki, saj je v času njihove rasti – od jeseni do pomladi – vedno dovolj vlage, primerne vrste in mešanice pa brez škode prenesejo tudi ostre zimske vremenske razmere.

Večina prezimnih dosevkov je odlične krmne vrednosti, saj vsebujejo veliko beljakovin.

Izbira prezimnih krmnih dosevkov je velika. Najmanj zahtevna je ržiga, več

strokovnega znanja pa zahtevata grašljinka in ogrščica.

V septembru posejemo inkarnatko, sledita ji ogrščica, grašljinka in najkasneje, ob koncu septembra ali na začetku oktobra posejemo ržigo, to je mešanica ozimne rži in grašice. Zelo primerne so metuljnice – črna detelja, lucerna –, ki zemljo obogatijo s humusom in s tem zadržujejo vlogo v tleh.

Za izboljšanje strukture tal priporočamo setev ajde in facelije. Ti rastlini njivo tudi razplevelita in jeseni nudita obilno čebeljo pašo.

Prezimne dosevke je treba dobro oskrbeti z gnojili; priporočamo gnojenje s hlevskim gnojem, ki ga pred setvijo zaorjemo. Jeseni pognojimo še z mineralnimi gnojili, in sicer z nitrofoskalam, ki vsebuje malo dušika.

Ker večina prezimnih dosevkov vsebuje veliko beljakovin, so potrebe po dušiku v spomladanskem času precejšnje. Zato je treba spomladi posevek dognojiti v količini 80 do 100 kg dušika po 1 ha.

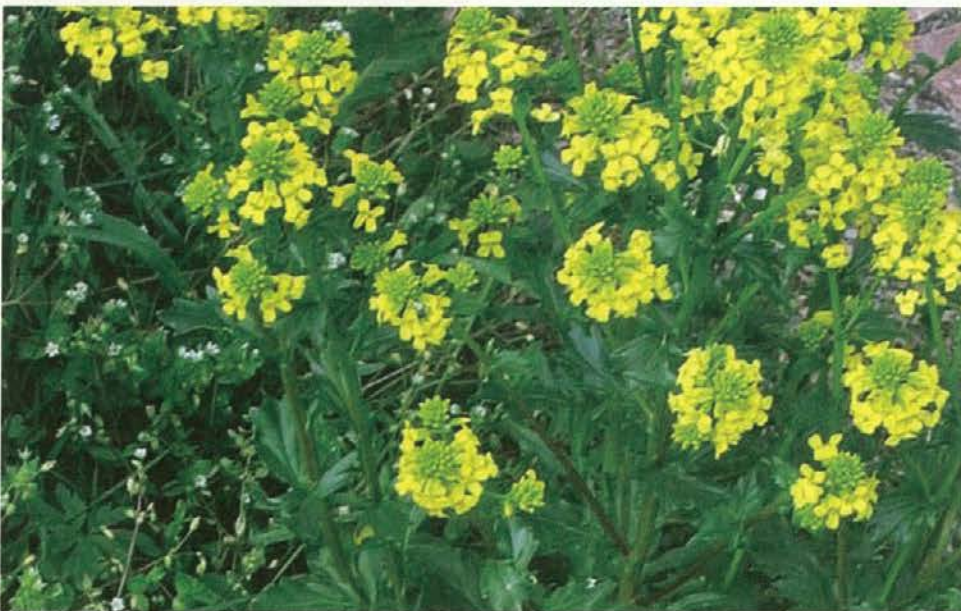
Zatiranje škodljivcev in rastlinskih bolezni največkrat ni potrebno. Le pri krmnem ohrovtu, ki spada med kapusnice, se pogosto pojavijo bolhači in gosenice kapusovega belina. Uničujemo jih z ustreznimi insekticidi. Pri tem pa je treba upoštevati dobo karence.

Prezimne dosevke pospravljamo zgodaj spomladi, ob nizki snežni odeji pa tudi pozimi.

Po spravi luži prezimnih dosevkov v aprilu njivo preorjemo in posejemo silažno koruzo, jara žita ali pa površino namenimo za pridelovanje okopavin.

Naj ob koncu še enkrat ponovimo, da s setvijo prezimnih krmnih dosevkov pridelamo dovolj kakovostne živinske krme in kar je tudi pomembno: njiva bo manj zapleveljena.

Sušna obdobja, ki nas čakajo v naslednjih letih, nas bodo prisilila, da bomo začeli razmišljati, kako ob nižjih pridelkih sena in koruzne silaže pridelati dovolj zimske krme. Eni od takih ukrepov so tudi prezimni krmni dosevki.

Ogrščica

Mačji rep

Dobra trava za pašo

Martina Cigler, dipl. inž. agr.

Že od nekdaj je bila v sklopu najbolj naravnega načina prehranjevanja domačih živali paša. In tudi danes, ko skrbimo za čim bolj naravno vzrejo živine, kmetje prisegajo na pašo. S pašo, zlasti na naravnih in gorskih pašnikih, živali dobijo vse življenjsko pomembne hranilne snovi za dober prirast, kvaliteto mleka in kar je najpomembnejše, živali, ki se večino svojega življenja pasejo, so odpornejše in redkeje zbolijo.

Ena izmed zelo dobre vrste trav, ki jo s koristjo izkoriščamo tako za pašo kot košnjo, je mačji rep. To je visoka vrsta trave,

ki raste v velikih redkih šopih tako, da dobro zapolni vsa prazna mesta v ruši. Njena življenjska doba je od 4 do 6 let. Ko ne cveti, jo prepoznamo po čebulasti odelitvi na dnu bili.

Ker lahko živali pasemo kar dolgo v jesen, je prav mačji rep ena izmed tistih

vrst trav, ki imajo vegetacijo prilagojeno tako, da dobro prenašajo mraz in ostre zime. Tako lahko mačji rep da izdatno krmo še dolgo v jesen.

Če travnike dosejemo, moramo pri mačjem repu upoštevati to, da po setvi raste počasi in nam poln pridelek krme da šele v drugem letu. Prav tako je mačji rep idealen oz. nepogrešljiv pri sestavi travnih mešanic za intenzivno pašno rabo, za kar ga uporabljamo najpogosteje, v čisti kulturi pa sejemo 20 kg semena travniškega mačjega repa na ha.

Tako kot čistega, ga lahko sejemo tudi v mešanicah s travniškimi metuljnicami, ki prav tako dobro prenašajo mraz in imajo rastno dobo do pozne jeseni. V tej kombinaciji poskrbimo, da bodo naše živali tudi v jeseni imele beljakovinsko dovolj bogato krmo.

Vsebinsko sem povzela iz knjige Travinje in trate avtorja Antona Korošca.

Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete v obdobju 2014–2020

Jože Očko in Marinka Korošec

V petek, 31. julija 2015, je bil objavljen prvi javni razpis za podukrep Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete za leto 2015. Višina razpisanih nepovratnih sredstev znaša 12 mio EUR, od tega za sklop A (mladi kmetje z zaposlitvijo na prevzeti kmetiji) 8.400.000 EUR in za sklop B (ostali mladi kmetje) 3.600.000 EUR.

Država Slovenija bo za izvedbo ukrepa v celem obdobju izvajanja namenila

skupno 60.650.000 EUR, od tega 80 % prispeva EU, 20 % pa Republika Slovenija.

Razpis je zaprtega tipa. Vnos vlog v elektronski sistem in vlaganje vlog v fizični obliki sta bila možna od prvega delovnega dne po izteku 21 dni od objave javnega razpisa v uradnem listu, se pravi od 24. 8. 2015 do 18. 9. 2015.

Podpora se dodeli kot pavšalna pomoč v obliki nepovratne finančne pomoči, ki se izplača v dveh obrokih v obdobju največ pet let. Znesek javne podpore znaša 45.000 EUR na upravičenca, ki se zaposli na kmetiji. Zaposlitev na kmetiji pomeni, da je mladi kmet pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovan iz kmetijske dejavnosti. Zaposlen mora biti ob oddaji vloge na javni razpis oziroma se ob oddaji vloge zaveže, da se bo zaposlil v roku devetih mesecev od datuma odločbe o pravici do sredstev. V tem primeru se prvi

obrok upravičencu izplača po preverjanju zaposlitve.

Za ostale upravičence je znesek javne podpore 18.600 EUR.

Podpora se izplača:

- prvi obrok 70 % dodeljenih sredstev se izplača ob izdaji odločbe o pravici do sredstev ali ob zaposlitvi za mlade kmete, ki zaposlitev načrtujejo,

- drugi obrok do 30 % dodeljenih sredstev se izplača po pravilni izvedbi aktivnosti iz poslovnega načrta.

Upravičenci do podpore so mladi kmetje, ki so na dan oddaje vloge stari od 18 do vključno 40 let in imajo ustrezno poklicno znanje in usposobljenost ter prvič vzpostavljajo kmetijo. Mladi kmet lahko začne z vzpostavitvijo kmetije največ 18 mesecev pred oddajo vloge na javni razpis.

Kako zmanjšati posledice suše v kmetijstvu

Mag. Jože Pratnekar

Vroča, sušna obdobja letos so, upajmo, že za nami. Prav pa je, da že sedaj razmišljamo o tem, kako zmanjšati posledice suše v kmetijstvu v prihodnje. Vremenoslovci opozarjajo,

da se bodo sušna obdobja z visokimi temperaturami v poletnih mesecih v naslednjih letih še stopnjevala.

Čeprav v letošnjih spomladanskih mesecih v kmetijstvu ni bilo čutiti pomanjkanja padavin, saj je bila količina dežja le nekoliko nižja od dolgoletnega povprečja, so izredno visoke temperature čez dan vplivale na rast in razvoj kmetijskih rastlin.

Dolgoročne napovedi o podnebnih spremembah in globalno segrevanje ozračja so za svetovno kmetijstvo vse prej kot obetavni. Že sedaj skoraj petsto milijonov ljudi na svetu trpi lakoto, kar pa ni le zaradi podnebnih sprememb, marveč

so predvsem krivi politika, kapital in pa tudi uporaba kmetijskih rastlin za proizvodnjo goriv.

Čeprav spada Slovenija po količini dežja med dežele z največ deževnimi dnevi na leto, zadnji podatki kažejo, da se količina padavin nenehno zmanjšuje. Črnoglede napovedi obetajo, da bo podnebje v Sloveniji leta 2030 podobno, kot ga imajo sedaj v Grčiji in Turčiji.

Če svetovna gospodarska politika ne bo takoj zmanjšala izpustov toplogrednih plinov in s tem upočasnila segrevanja ozračja, se nam v prihodnosti obeta črn scenarij.

In kako se naj v kmetijstvu pripravimo na podnebne spremembe?

Predvsem kmetijska stroka bo morala najti rešitve za slovensko kmetijstvo. Naštejmo nekaj predlogov. Pridelovanje koruze v Prekmurju, kjer so posledice suše najhujše, bo treba v naslednjih letih nadomestiti s kmetijskimi kulturami, ki za rast potrebujejo manj vlage in imajo krajšo rastno dobo. To so ozimna in jara žita, proso, morda sirek.

Na njivah je treba zagotoviti dovolj humusa v tleh. Zato je treba poleti požete njive ozeleniti z oljno ogrščico in belo gorjušico, ki v zelo kratkem času po žetvi ozimnih žit dajeta obilen pridelek zelinja za zeleni podor.

Na kmetijskih površinah, ki so namenjene pridelovanju osnovne živinske krme, priporočamo, da v setveni kolobar travno-deteljnih mešanic vključimo lucerno. Ta rastlina ima namreč zelo dolge korenine in s tem lahko črpa vlago in mineralne snovi iz globljih plasti zemlje.

Vzgojiti bo treba nove sorte žit, ki bodo odporne proti pomanjkanju vlage v tleh.

Spomladi ne priporočamo oranja. Zimsko brazdo čim prej pobranamo, da s tem preprečimo izhlapevanje vode iz zemlje.

Na kmetijah, kjer se ukvarjajo s pridelovanjem žit in okopavin, je treba v kolobar vključiti metuljnice, kot so detelje, lucerna in podobno.

Zelo pomembno je, da je v tleh dovolj humusa, saj je od tega v veliki meri odvisna količina vode v zemlji. Travno-deteljne mešanice, ki jih vsaka tri leta vključimo v setveni kolobar, ugodno vplivajo na količino organskih snovi v zemlji in s tem tudi na založenost z vodo.

Pri košnji travinja izberimo primeren čas, ko se po sušnih dnevih obetajo padavine. Tako se bo travna ruša kmalu obrasla. Višina odkosa naj bo od 5 do 7 cm. S prenizko košnjo namreč poškodujemo poganjke na travinju in taka ruša se bo le stežka obrasla.

Krompir potrebuje največ vlage v času tvorbe in polnjenja gomoljev, nekoliko manj pa ob saditvi, vzniku in dozorevanju. Sadimo zgodnejše sorte, saj bodo le-te prej dozorele in bo pomanjkanje vlage v tleh manj boleče. Priporočamo kaljenje in rezanje gomoljev pred saditvijo. S tem dosežemo zgodnejši pridelek, a manj gomoljev, ki pa so debelejši. Na nagnjenih terenih sadimo krompir prečno na nagib, da preprečimo odtekanje vode in erozijo. Takoj po saditvi oblikujemo grebene in s tem zadržimo vlago v tleh.

Za vrtnine je značilno, da imajo plitev koreninski sistem. Zaradi tega so rastline, ki jih pridelujemo na vrtu, zelo občutljive na pomanjkanje vode. Tudi v vrtu je pomembno, da je v tleh dovolj humusa. Že jeseni vrt pognojimo s kvalitetnim hlevskim gnojem, ki se bo do pomladi pretvoril v humus. S plitvo obdelavo pred setvijo poskrbimo za dobro strukturo tal in preprečimo izhlapevanje vode. Gredice, iz katerih smo pobrali prve pridelke, ponovno zasejemo z novimi vrtninami ali pa jih zastiramo.

Kjer je možno namakanje, priporočamo kapljično metodo. Vrtnine zalivamo vedno pozno zvečer ali zgodaj zjutraj. Polivanje vode opoldne, ko je temperatura visoka, povzroča pri rastlinah določen šok.

To je le nekaj napotkov, kako naj ukrepamo na naših poljih, travnikih in vrtovih, da bodo posledice pomanjkanja vode v zemlji čim manjše.

Naj ob koncu še enkrat velja opozorilo, da se mora svetovna ekonomija že danes soočiti s problemi segrevanja ozračja, saj bo jutri morda že prepozno! Posledice pa bodo za vse človeštvo katastrofalne.

Jesenske prireditve na Prevaljah

Milena J. Cigler

Foto: Darja Jeriček

Sejem bil je živ. Prodajal i on je Lahom tam par volov ...

(A. Aškerc, Mejnik)

V petek, 11. septembra, sem se že v jutranjih urah pripeljala v sejemske živzav glavne ulice na Prevaljah. Kot da je to edina ulica, so vsi hiteli postavljati stojnice in mizice vzdolž te prometnice. In za hip si imel občutek, kot da si v kakšnem indijskem mestu, kjer so ljudje in avtomobili in bicikli – vse pomešano, le rikše in svete krave so manjkale.

Komaj sem se prebila ven iz tega kaosa, kajti sem imela posebno nalogo: v prostorih Kmetijsko-gozdarske zadruga Prevalje je Društvo kmetič Mežiške doline pripravilo prireditve v okviru zunanega dogajanja. S težavo sem našla parkirišče za svojega konjička in se peš podala nazaj proti mestu.

V stavbi je bilo še vse tiho. Le ena gospa je iskala nekoga, da bi ji odklenil

Pevki skupine Vesele kmetice v pogovoru z županom Prevalj, dr. Maticem Tasičem.

razstavni prostor, da bi vanj postavila svoj kolovrat. Ker sva bili še sami, sem izkoristila priliko in jo vprašala, kdo je in kaj počne. Takole je povedala: "Sem Ivanka Vrtič s kmetije Karničnik na Jazbini 13. Na kmetiji že gospodari sin Anton, jaz pa sem že 19 let vdova. Danes bom predla volno na

kolovratu na razstavnem prostoru. Presti sem se naučila od mame pri Lauterju. Enkrat sem že predla za kmetijsko oddajo."

Medtem ko sva se midve pogovarjali, so odprli razstavni prostor. Prišle so prve članice društva kmetič. Nekatere so imele pisane predpasnike. Zvedela sem, da so to

Ivanka Vrtič je otrokom pokazala, kako se prede volna.

pevke pevskega zbora Vesele kmetice.

Razstavni prostor so napolnili otroci z rumenimi rutcami in v spremstvu učiteljic. To so prvi razredi, je povedala učiteljica, čeprav so bili po moji presoji neverjetno veliki. Pač taka generacija, je zaključila učiteljica.

Potem sem zagledala kmetijsko svetovalko Darjo Jeriček in jo ulovila za kratek pogovor.

"Kaj se danes dogaja tukaj?" sem jo vprašala. "V okviru jesenskih prireditev na Prevaljah imajo kmetice vsako leto razstavo na drugo temo in kulturni program. Letos je tema Štirje letni časi na kmetiji. Poglejte, tu levo od vrat so prikazane dejavnosti na kmetiji v zimskem času. Gospa Vrtič že veselo vrtil kolovrat in prede. Tukaj vidite tudi laneno predivo in lanene prte." Na mizah je bilo veliko volne v različnih barvah in različne kakovosti.

Nadaljevala je: "Tukaj vidite pomladanski kotiček." Kalčki pšenice in drugih žit so tvorili prave zelene preproge. "Potem so tu še zelenjavna semena in drugo ..." Potem so Darjo "odpeljali" in naprej sem se znašla sama.

Prostor za poletje so zasedla predvsem orodja in zrela žita. Kosa za žetev, orodja za mlačev, razni nabiralci (*riflni*) za nabiranje borovnic, zvonec za klicati k *ižini* in drugi.

Najbolj bogat pa je bil prostor z jesenskimi pridelki: bohotile so se buče (tudi velikanka), zeljnate glave, jabolka, hruške, paprike, paradižnik, slive, sladek mošt, korenje in vloženi pridelki. Na pokušino smo dobili tudi sladek mošt in kruh ali potico.

Razstavo je obiskal tudi župan Prevalj dr. Matic Tasič. Bil je tako oblegan z obiskovalci, da se nisem niti poskušala prebiti do njega. Tam sem srečala tudi kmetico leta Milko Podričnik in spregovorili sva nekaj besed. Povedala je, da pomaga tudi pri takšnih prireditvah in da je imelo društvo v načrtu izlet v avstrijske planine, vendar je bilo premalo prijav in zdaj so termin prestavili na junij 2016.

Na koncu so Vesele kmetice zapele tri

pesmi: *Le predi, dekle, predi, Pavrški dopust, O pavrškem življenju.*

Po zadnji pesmi sem se podala iskat Majdo Ortan, ki ima homeopatski pripravek za zatiranje rdečega polža. "Polži se pariyo jeseni in njihova številna jajčeca prezimijo. Ustaviti jih moramo zdaj, da prekinemo njihov razvojni krog. To storimo s pripravkom Cora agrohomoepathie B1 NaturSTOP-CONTRA polži. Proizvod se uporablja razredčen kot škropivo. Je naraven, uporaben v ekološki pridelavi, po njegovi uporabi ni nobene karence. Nabavite pripravek in ukrepajte takoj, zdaj je pravi čas, da se prekine razvojni krog polža!" svetuje Majda Ortan.

Tako je minilo dopoldne, prijetno, koristno in tudi zabavno. Zabavna je bila tudi druga pesem Veselih kmetic *Pavrški dopust*, jaz pa, ki sem upokojenka, imam ves čas dopust in bi tudi lahko napisala kaj o tem na temo "Nimam časa".

Pomladanski kotiček

Poletni pridelki in kmečki delovni pripomočki

V reviji *Viharnik* bomo z veseljem predstavljali okolico različnih koroških kmetij in skupaj s krajinsko arhitektko Kristino Ravnjak raziskovali tipičen koroški vrt ter tako poskrbeli, da bo naša okolica sčasoma bolj prepoznana in preprosto lepa, kot si Koroška zasluži. Vabljeni, da pokažete interes za obisk (sporočite nam na 031 369 514 ali kristina.ravnjak@gmail.com), za brezplačno krajinsko arhitekturno svetovanje in predstavitev vaše kmečke domačije pa poskrbimo mi.

Vizija razvoja območja ob cerkvi sv. Petra na Kronski gori

Kristina Ravnjak, dipl. inž. kraj. arhit. (UN)

Cerkev svetega Petra na Kronski gori stoji na izpostavljeni lokaciji, ki je iz Mislinjske doline dobro vidna. Pod vodstvom krajinske arhitektke Kristine Ravnjak se tukaj zbirajo vrtničarji in preverjajo ideje za razvoj turistično-romarske ponudbe ter programa dogodkov, tečajev in krožkov v obnovljeni mežnariji in v njeni neposredni okolici.

Cerkev sv. Petra na Kronski gori in njena okolica sta kot nalašč za razvoj romarskega turizma na Koroškem. Pod okriljem ekipe GARTgarden, ki jo vodi Kristina Ravnjak, pa razvoj ne bo potekal le v smislu ponudbe za katoliške romarje, temveč prav za vsakogar, ki v svojem življenju išče nekaj več, raziskuje svoje poslanstvo, si želi osebnega napredka ter večje kakovosti življenja in bivanja.

Cerkev sv. Petra na Kronski gori
Foto: Kristina Ravnjak

Cerkev, ki je pravi baročni biser

Cerkev sv. Petra na Kronski gori, zgrajena sredi 18. stoletja, velja za pravi baročni biser in eno od stotih najlepših cerkev na Slovenskem. Njena dva zvonika v živahno rdeči barvi prav ponosno pogledujeta dol proti vasema Šentjanž in Otiški Vrh. Notranjost cerkve je svetla in bogata predvsem po svoji velikosti, odlikuje pa jo tudi kvalitetna akustika, ki omogoča izvedbo vrhunskih glasbenih dogodkov. Prostor ob cerkvi je še posebej

zanimiv zaradi razgleda in možnosti, da se tukaj razvije posebna rekreativna površina, ki bo nosilka nove izobraževalne in kulturne vloge v našem prostoru.

Naučimo se umetnosti sobivanja z vrtom

Mežnarija ob cerkvi sv. Petra na Kronski gori je v zadnjih mesecih postala prav prijetna nova ustvarjalnica. Na obisk vas torej vabi tudi koroško *start-up* podjetje GARTgarden, ki je pobudnik omenjenega razvoja. Z izbranim sloganom "umetnost sobivanja z vrtom" želijo prav na prostoru ob cerkvi ponuditi kreativne delavnice, tečaje in izobraževanja, ki bodo v nastajajočem vzorčnem vrtu vsem zainteresiranim v pomoč, da bodo lahko tudi potencial svojega domačega vrta kar najbolje izkoristili. Ekipa GARTgarden namreč raziskuje možnosti, kako oblikovanje in preнове vrtov njihovim lastnikom predstaviti kot investicijo v njihovo zdravje in dobro počutje, naložbo v dodatno zadovoljstvo gostov na turističnih kmetijah ali druge ideje, ki jih znajo uresničiti v obliki strokovnega svetovanja za urejanje okolice.

Vrt je po besedah pokojne krajinske arhitektke Jute Krulc najboljši terapevt, hkrati pa tudi dnevna soba na prostem, vir zdrave hrane, poligon za učenje

Prvo predavanje ob stari mežnariji – uživali smo! Foto: Jerneja Golob

Častna gostja Petra Škarja nam je 5. avgusta predavala na temo "Najdi svojo srečo in mir". Predavanje z razgledom in sedenje na slami sta toplo popestrili izkušnjo. Foto: Jerneja Golob

podjetništva in še mnogo drugega. V prihodnje si zato ob prenovljeni mežnariji obetamo nastanek posebnega vzorčnega vrta, ki bo podprl načrtovani program dogodkov in možnosti posebne izkušnje ob obisku najavljenih skupin turistov oziroma romarjev. Njegov namen je izobraževanje javnosti o pomenu osebnega stika človeka z naravo, pridelava zelišč in pomoč pri iskanju idej za ureditev sodobnih slovenskih vrtov (promocija slovenskih sort okrasnih in uporabnih rastlin, principi ureditve z minimalnim vzdrževanjem, predstavitev oblikovanja vrta kot posebne umetnosti ...).

Ponudba

Na voljo so že prvi spominki s Kronske gore (razglednice, magneti), začela pa se je tudi prenova stare mežnarije. Z vložkom lastnih sredstev in s pomočjo sodelujočih prostovoljcev ter poslovnih partnerjev je že na voljo prvi manjši večnamenski prostor za izvedbo delavnic, krožkov in seminarjev, v načrtu za prihodnje leto pa

sta tudi Petrova pot iz Mislinjske doline, ki bo nadomestila staro in v zaraščanju izgubljeno Sončno pot, in debatna čajnica kot začetek naše gostinske ponudbe za najavljene skupine. Za pokušino smo 5. avgusta 2015 pripravili prvi dogodek na

Lokalna ponudba sodelujočih podjetij in posameznikov Foto: Kristina Ravnjak

prostem, katerega namen je bil predstavitev naše vizije in povabilo k sodelovanju pri uresničevanju idej razvoja območja. Hvala vsem, ki so kakorkoli prispevali k izvedbi tega dogodka.

Stara mežnarija v novi preobleki – priložnost za pravo kakovost življenja in bivanja Foto: Kristina Ravnjak

Vietnamska buča

Franc Areh

Pod toplarno, na Šmarški cesti na Štibuhi pri Glušiču se že več let ljubiteljsko ukvarjajo s sajenjem raznih okrasnih vrtnin. Letos so pozornost namenili vietnamskim bučam, ki so pri nas zelo redke, saj so občutljive na mraz in jih je treba dolgo negovati v toplem prostoru, preden se lahko posadijo na prosto. Tudi med letom potrebujejo nego, da pokažejo svoj čar. Letos največja buča meri več kot dva metra! Vredno si jih je ogledati. Gospodinji želimo še veliko sreče v prihodnje pri gojenju rastlin.

Narava oblikuje

Toni Štrigl

Na našem vrtu so bili letos med obilnimi in lepimi pridelki tudi taki, kot jih vidite na sliki, nenavadnih oblik, kljub temu pa enako okusni in kvalitetni, kot ostali s pričakovano obliko. Narava ima pač svojo kreativno moč.

Povojčkov kotiček

Društvo Povojček se predstavi

Ljuba Plazi

Povojček, društvo za zdravilne rastline, naravo in kakovost življenja, smo ustanovili letos v začetku maja. Prej smo delovali kot sekcija Turističnega društva Poljana.

Naši začetki pa segajo že v leto 2010, ko se je nas nekaj članic turističnega društva na povabilo organizatorjev prireditve Teden zelišč na Koroškem odločilo, da sodelujemo in pripravimo razstavo zdravilnih rastlin v prekrasnem ambientu v kozolcu na Poljani. Takrat še nismo slutile, da bo ta razstava tako odmevna in da bo iz nje nastala takšna prireditev, kar pravi festival.

Po končani prvi razstavi smo sklenile, da ustanovimo sekcijo za zdravilne rastline pri TD Poljana s ciljem širiti znanje o

zdravilnih rastlinah, pomagati in preprečevati zdravstvene tegobe ljudi in vzbuhati spoštovanje do narave ter jo ohranjati.

Razstavo smo pripravili tudi naslednje leto in pridružilo se nam je vedno več novih članov in že smo razmišljali o imenu naše sekcije. Vsi člani so dobili nalogo, da razmislijo, kako bi se naša sekcija imenovala. Nekega dne sva se s prijateljico, ki je prav tako naša članica, sprehajali po našem vrtu in si ga ogledovali, kar naenkrat pa se mi utrne ime Povojček (bršljanasta grenkuljica). Saj ga je bilo povsod, v vsej svoji skromni lepoti se je razraščal po celem vrtu. Na prvem sestanku sva predlagali, da bi se naša sekcija imenovala Sekcija za zdravilne rastline Povojček pri TD Poljana. Ime se je prijelo, tako da se sedaj tudi naše društvo imenuje tako. Zakaj ime Povojček? Kot je zapisal naš Milan: ker je majhen, skromen, učinkovit in je povsod, ob vsakem času, kot smo mi, ki smo si nadeli njegovo ime.

Vse do leta 2014 smo prirejali razstave zdravilnih rastlin, ki smo jih nadgrajevali z novim znanjem, raznimi predavanji, delavnicami, kulinariko. Vse to dogajanje pa je preraslo okvire same razstave, zato

Društvo POVOJČEK,

društvo za zdravilne rastline, naravo in kakovost življenja, Prevalje.

smo se odločili, da naše petdnevno dogajanje preimenujemo v festival zdravilnih rastlin. Dogaja se vsako leto zadnji majski konec tedna in še vedno v okviru Tedna zdravilnih rastlin na Koroškem.

Pri kozolcu smo uredili tudi lep učni zeliščni vrt, kjer se obiskovalci in udeleženci naših delavnic pobliže seznanijo z zdravilnimi rastlinami in njihovimi učinkovinami.

Ponosni smo tudi na naše tri izdane brošure: *Zdravilna zelišča za krepitev telesa, ohranjanje zdravja in lajšanje bolezni, Povojčkove kuharije iz kozolca in Povojčkove r`cnije iz roda v rod.*

Vsako leto si že na začetku zastavimo program delovanja. Poleg naših dveh najpomembnejših prireditev, Festival zdravilnih rastlin in Božični bazar v kozolcu, znanje širimo tudi z raznimi predavanji in delavnicami.

Nadenemo si enake predpasnike in slamnike ter jih okrasimo z zdravilnimi rastlinami, kar je naš zaščitni znak. Prepoznavni smo daleč naokoli tudi preko meja naše domovine.

Naš moto: Povojčki bomo še naprej trosili dobre energije, prenašali znanje in spodbujali mlajši rod, da gre po naših sledeh in sledeh naših prednikov.

Članice društva Povojček v svoji značilni opravi

Pred stojnico z mičnimi izdelki

Ob kozolcu na Poljani so članice društva Povojček uredile zanimive gredice.

Povojček na 60. turističnem tednu v Črni na Koroškem

Ana Keber

Vabilu gospe Marije Abraham, predsednice Skupnosti vrtničarjev Črna, da sodelujemo na jubilejnim Turističnem tednu v Črni, smo se Ljuba, Dragica, Mojca in Ana z veseljem odzvale.

Na stičišču med Koprivno in Toplo, nekaj kilometrov iz Črne, se je v turistični brunarici zbrala polna predavalnica obiskovalcev. To nas ni presenetilo, saj je bil odziv enak tudi v letu 2012, ko sva v enakem času z Dragico vodili delavnico izdelave šopkov iz listja.

Uvodoma je Ljuba Plazl, predsednica našega društva Povojček, društva za zdravilne rastline, naravo in kakovost življenja, navedla osnovne značilnosti naše dejavnosti, predstavila sodelovanje z drugimi sorodnimi društvi in poudarila naša prizadevanja o osveščanju ljudi, da lahko posegamo po darovih, ki nam jih nudi narava. Osredotočila se je predvsem na zdravilne rastline, ki uspevajo v našem okolju ali jih gojimo na vrtovih. Opisala je njihove zdravilne učinkovine, kdaj in kako jih nabiramo, pripravimo za sušenje, shranjujemo in uporabljamo.

Dragica Hafner Lorenci je predavala o aromaterapiji, obliki alternativne medicine, o zgodovini uporabe aromatičnih rastlin in njihovih olj. Razložila je pridobivanje – destilacijo eteričnih olj iz rastlin in pripovedovala o pomembnih stranskih proizvodih hidrolatih. Opisala je delovanje eteričnih olj, nosilnih olj in hidrolatov na človeško telo, njihov način in namen uporabe v pripravkih za nego kože,

Obiskovalci prireditve

masažah, inhalacijah, kopelih, oblogah, za nego ustne votline, za pomiritev kože po britju in podobno. Razložila je, kako in kje jih je treba hraniti. Opozorila je na ponudbo nekakovostnih izdelkov na tržišču.

Moj prispevek je bil prikazati tudi druge aktivnosti in dopolnilne dejavnosti, ki popestrijo vzdušje društva. Na delavnici

Eden izmed izdelkov

polstenja volne smo se naučili tehnike in z malo truda in z zanimivimi idejami ustvarili uporabne, okrasne in unikatne izdelke. Pokazala sem naravno milo, ovito v volneni polsteni ovoj, ki omogoča nežno *piling* kože, in pojasnila izdelavo izdelka. Opisala sem izdelavo vrtnice iz listov javorja, ki v skupini z različnim cvetjem in zelišči postanejo ljubek šopek. Ta je z nami že od začetka druženja. Nanizala sem vrsto delavnic in druženj s predšolskimi otroki, mladino in starostniki (izdelovali smo namaze iz zelišč v domovih za starejše občane).

Udeleženci predavanja so izrazili zadovoljstvo in pričakovanje, da se še kdaj srečamo.

Ana, Ljuba, Dragica, Mojca

Hladni dnevi

Janez Bauer

Res dolgo vroče poletje je za nami. Našim čebelicam je kar prijalo. Le poraba vode se je zelo povečala, zato so bili napajalniki ob čebelnjakih vedno polni čebel. Ob vsakodnevni kanglici s sladkorno raztopino so se tudi lepo razvijale, saj v taki vročini ne medij nič. Kdor jih čez poletje ni hranil, bo kmalu videl prazne panje.

Vsako leto je vreme drugačno; lani obilo dežja in zato tudi izredne težave pri razvoju in ohranjanju čebelje družine, letos zelo toplo, lahko bi rekli zelo vroče, leto, ko ni medilo nič. Zato smo potočili med že v začetku julija, potem je bilo treba kar vsak dan malo pokrmiti, saj v naravi paše ni bilo. Z vsakodnevnim dražilnim krmiljenjem matica dobi občutek stalne čebelje paše in intenzivno zalega. Zato so v avgustu polni panji čebel in z lahkoto smo jih nahranili za zimo. Kdor pa je julija na čebele pozabil, bo kmalu opazil, da se je njihovo število zelo zmanjšalo. Naša čebela kranjska sivka je po naravi zelo varčna čebela. Kadar v panju ni donosa hrane, matica zelo omeji zaleganje, zato se čez mesec dni število čebel močno zmanjša. Taki oslabei panji težko predelajo vso sladkorno raztopino za zimsko zalogo. Čebelja družina gre v zimo oslabela in hitro jo lahko napade kaka bolezen.

Čebele zelo rade obiskujejo cvetove buč

Nepredelana in premalo zgoščena sladkorna raztopina se lahko v panju tudi skisa ali splesni. Tako oslabei družini spomladi ne bo pomoči. Zavedajmo se, da prav v vročih poletnih mesecih čebeljo družino pripravljamo na hladne zimske dni. Čebele morajo imeti do malega šmarna na zalogi vsaj petnajst kilogramov predelanega sladkorja. To pravilo je veljalo že od nekdaj. V času med velikim in malim šmarnom je namreč čas cvetenja ajde. Čebelarji včasih niso imeli na razpolago sladkorja za krmiljenje čebel, zato so jih vozili na ajdovo pašo. Znana so bila ajdova polja okrog Pliberka in tja so vozili svoje čebele vsi čebelarji iz Mežiške in Dravske doline. Na ajdovem medu čebele lepo prezimijo, saj ne trdi. V zadnjem času so kmetje sejali zelo malo ajde, pa še ta ni medila, nihče ne ve, zakaj. Sedaj pa se je stanje popravilo, tako da se že svetijo bela polja cvetoče ajde sredi travnikov in njiv. Čebele jih veselo obletavajo in v panje prinašajo medicino in veliko cvetnega prahu. Tako se bodo brez težav spoprijele s

hudo zimo, ki naj bi se obetala.

Huda zima naj bi prihajala, saj se je pojavilo obilo os in zelo so nadležne. Tako pravijo naši stari možje. Kadar je čez poletje veliko os, bo dolga in huda zima. So pa ose tudi zelo vsiljive in nadležne. Marsikdo je že obsojal čebele, da so napadalne in da pikajo. Verjetno še pod vtisom raznih ameriških filmov. Ni tako. Naša čebela, kranjska sivka, je zelo miroljubna in delavna živalca. Kar spomnite se pregovora: "Je priden kot čebela." Napadalno in roparsko razpoložene so ose. Vedno se drenjajo okoli panjev, zlesti hočejo vanj in ropati medene zaloge. Čebele imajo z njimi prave borbe, da ohranijo svojo shrambo nedotaknjeno. Ose napadejo in izropajo vse, kar diši po sladkem. Marsikje se spravijo v sadovnjak ali vinograd. S svojim ostrim želom prevrtajo lupino in pridejo do sladke vsebine jabolok ali grozdja. So se pritoževali nekateri, da so jim čebele pobrale vse grozdje. Čebela ima premeško želo, da bi lahko preluknjala lupino. Glavno delo opravi osa, čebela pride nato samo po ostanke sladkega soka, če jo seveda osa spusti blizu.

Da, tako je, boj za obstanek se bje tudi v tem malem živalskem svetu. Kljub temu so vse žuželke vredne svojega spoštovanja, saj vidimo, kako si znajo preskrbeti hrano za obstoj in razvoj vrste. Spoštujmo jih, saj so tudi one del naše narave.

Golobi pismonoše

Martina Sušec Valentar, dr. vet. med.
VP Radlje ob Dravi

V prvem tednu septembra se je na Pernice nad Muto zatekel golob in prinesli so ga na našo postajo. Ugotovili smo, da gre za goloba iz skupine pismonoš. Na srečo ni bil poškodovan, le malo izčrpan, in stekla je akcija ugotoviti njegov izvor in ga vrniti lastniku.

Golobi pismonoše so označeni oziroma obročkani. Obročki so nameščeni okoli golobje nožice. Sistem obročkanja je seveda enoten, saj lahko le kot tak dobro služi svojemu namenu. Obroček sam je znamenje, da je goloba vzgojil ozaveščen golobar, podatki na njem pa razkrivajo, od kod oziroma iz katere države je golob priletel, kdo je vzreditelj, starost goloba ter če ima primerno velikost za svojo pasmo.

Golob pismonoša

Obročki igrajo pomembno vlogo na tekmovanjih športnih golobov in živali, ki obročkov ne nosijo, ne smejo biti ocenjene in za razstave pravzaprav sploh niso primerne. Obročke, ki so mednarodno tipizirani, lahko naroča samo nacionalna zveza društev.

Golobi pismonoše so obročkani

Golobi, ki sodelujejo na tekmovanjih, dobijo okoli noge dodatni obroček, ki vsebuje čip, in čim se golob vrne s tekmovalnega leta, ga je treba "odčitati". Podatek nam pove, kakšno dolžino je preletel in s kakšno hitrostjo. Tekmovalna sezona poteka od marca do septembra,

obstajajo pa različne kategorije razdalj, npr. proge, dolge 500–800 km, zato morajo biti golobi v dobri fizični kondiciji. Gojitelji v Sloveniji izgubijo med tekmami povprečno 20 % golobov zaradi vremenskih nevšečnosti, posledic magnetnih valovanj in seveda ptic ujed. V Sloveniji so gojitelji športnih

golobov pismonoš včlanjeni v Zvezo klubov in njihova spletna stran nam je bila v veliko pomoč tako pri oddaji "najdenega" goloba kot pri pripravi tega prispevka.

Igor Čegovnik s Prevalj se je prijazno odzval na moj klic, mi podal koristne informacije in nudil začasni dom

izgubljenemu golobu, dokler se ni našel prvotni lastnik. Preko tega prispevka se mu še enkrat iskreno zahvaljujem.

Viri:

- kmetija.si, SZDGPMŽ.

- Zveza klubov gojiteljev športnih golobov pismonoš Slovenije.

Vsebnosti svinca v krvi otrok 2015

Mag. Matej Ivartnik, dipl. san. inž.

V okviru Programa ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v Zgornji Mežiški dolini smo letos na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje, Območni enoti Ravne, nadaljevali z izvedbo naloge ugotavljanja vsebnosti svinca v krvi otrok. Aktivnost je bila naloga, izvedena v rednem obsegu, kar pomeni, da smo obravnavali 3 leta (24-48 mesecev) stare otroke iz občin Črna na Koroškem in Mežica. Rezultati za leto 2015 potrjujejo ugotovitve iz prejšnjih let, da se povprečne vrednosti svinca v krvi otrok iz Zgornje Mežiške doline ne zmanjšujejo več, pojavljajo pa se tudi novi problemi z zagotavljanjem sredstev za izvajanje programa. Za uspešno doseganje cilja (95 % otrok z vsebnostjo svinca v krvi pod 100 µg/l) se bo treba spoprijeti s številnimi izzivi.

Skupno smo na odvzem povabili 110 otrok (60 iz Mežice in 50 iz Črne na Koroškem). Vabilu se je odzvalo 86 otrok (78,2 %), kar je nekoliko boljši odziv kot v preteklih dveh letih. Odziv je bil boljši v občini Mežica (50 oz 83,3 % vabljenih otrok). Kri je bila otrokom odvzeta iz prsta na roki (kapilarni odvzem) v laboratorijih zdravstvenih postaj Črna na Koroškem in Mežica. Od 86 izmerjenih vrednosti smo jih v obdelavo podatkov zajeli 83 (tri so bile izločene, ker so družine vmes zamenjale občino bivanja, starši pa so otroke vseeno pripeljali na odvzem).

Vsebnosti svinca v krvi so bile od 19 do 321 µg/l. Povprečna koncentracija svinca v krvi je bila 65,1 µg/l, geometrična srednja vrednost je bila 52,1 µg/l, mediana pa 47 µg/l. Visoke vrednosti (100 µg/l in več) je imelo 10 (12,0 %) otrok, nizke vrednosti (pod 50 µg/l) pa 46 (55,4 %) otrok. Izmerjene vrednosti so bile nižje kot v letu 2014, vendar pa nekje na ravni izračunanih letnih povprečnih vrednosti od leta 2010 naprej.

Primerjava glede na spol pokaže, da je

bilo v analizo vključenih 49 rezultatov testiranja krvi fantov in 34 rezultatov testiranja krvi deklic. Pri deklicah je bila izračunana višja povprečna vrednost svinca v krvi (70,5 µg/l), kot pri fantih (61,3 µg/l). Mediana (fantje – 47 µg/l, dekleta – 45,5 µg/l) in geometrična sredina (fantje – 51,6 µg/l, dekleta – 52,7 µg/l) pa kažeta, da so dejansko razlike zelo majhne. Primerjava glede na občino bivanja, letos kaže podobne vrednosti v obeh občinah. Izračunana aritmetična sredina je bila nekoliko višja pri otrocih iz občine Mežica (66,6 µg/l) kot pri otrocih iz občine Črna na Koroškem (62,7 µg/l), geometrična sredina in mediana pa sta bili malenkost višji pri otrocih iz občine Črna na Koroškem. Za celotno obdobje (od leta 2004 naprej) je bilo značilno, da so bile vrednosti pri otrocih iz občine Črna na Koroškem višje, zadnji dve leti pa je ta razlika zelo majhna. Iz vsake občine je bilo po 5 otrok z visokimi vsebnostmi svinca (100 µg/l in več), so pa res le ti predstavljali za občino Mežica manjši delež (10 %) kot za občino Črna na Koroškem (15,2 %).

Tudi rezultati za leto 2015 potrjujejo ugotovitve iz prejšnjih let, da se povprečne vrednosti svinca v krvi otrok iz Zgornje Mežiške doline ne zmanjšujejo več. Potrebni dopolnili programa ne uspemo realizirati, poleg tega pa se pojavljajo še novi problemi z zagotavljanjem sredstev za njegovo izvajanje. Izvajanje programa bi namreč

bilo treba razširiti na najbolj onesnažene lokacije v zasebni lasti (onesnažena dvorišča, vrtovi, fasade), vsebinsko bi bile potrebne dopolnitve za možnost izvedbe manjših ukrepov pri posameznikih (varovalna prehrana, subvencioniran nakup kakovostnih sesalnikov), ustaviti oz. omejiti bi bilo treba uporabo obremenjenega gradbenega materiala v dolini. Naša opazovanja kažejo tudi na možnost povezave poklicne izpostavljenosti staršev svinu in ugotovljene višje vsebnosti svinca v krvi njihovih otrok. V precejšni meri je ovira napredku lahko tudi dojemanje problema pri ljudeh, ki so navajeni bivanja v takem okolju in to sprejemajo ter so zato včasih tudi premalo kritični in pazljivi pri izvajanju nekaterih opravil. Pomen navajenosti oz. odnosa ljudi se je nedvomno zelo dobro pokazal letos, ko so bile ugotovljene povišane vsebnosti svinca v tleh otroškega igrišča na drugem koncu Slovenije. Tudi zato je nedvomno treba še naprej in okrepljeno izvajati aktivnosti informiranja in motiviranja prebivalstva za izvajanje aktivnosti za zmanjšanje izpostavljenosti svinu in preprečevanje njegovega vnosa v telo. Seveda je takšna motivacija lahko uspešna le ob pogoju, da širša strokovna in politična javnost ravnata skladno s predlogi, ki jih podajata. Za uspešno doseganje cilja (95 % otrok z vsebnostjo svinca v krvi pod 100 µg/l) se bo treba spoprijeti z naštetimi izzivi.

Tabele: povprečne vrednosti svinca v krvi triletnih otrok iz Zgornje Mežiške doline v letu 2015 (število, mediana, geometrična sredina, aritmetična sredina) glede na spol/občino bivanja

SPOL	N	Mediana	Geometrična sredina	Povprečje
ŽENSKI	34	45,5	52,68	70,50
MOŠKI	49	47,0	51,62	61,29
SKUPAJ	83	47,0	52,05	65,06

	N	Mediana	Geometrična sredina	Aritmetična sredina
MEŽICA	50	46.50	51.27	66.64
ČRNA NA KOROŠKEM	33	47.00	53.25	62.67

Za podajanje povprečja vrednosti svinca v krvi za populacijo otrok (katere običajna porazdelitev v populaciji je log-normalna) sta mediana in geometrična sredina primernejši od aritmetične sredine.

Letos že 31. planinski dan invalidov

Mirko Tovšak

Prvo soboto v avgustu so invalidi Slovenije izkoristili za organizacijo in izvedbo 31. planinskega dneva invalidov. Tudi letos je bila prireditev na prostoru pred Grmovškovi domom na Kopah. Na srečanju se je zbralo več kot dva tisoč udeležencev, ki so ob lepem sončnem vremenu preživeli čudovit dan v objemu pohorskih gozdov. Organizator letošnjega srečanja je bilo Društvo invalidov Slovenj Gradec, ki ga že nekaj let uspešno vodi Stanislava Tamše.

Uvodni del uradne prireditve je bil namenjen nastopom kulturno umetniških skupin. Tako so v programu sodelovali Osnovna šola Ribnica na Pohorju, ljudske pevke Lastovke, flosarski humorist Marijan Drajziger in MDI Drava, Radlje ob Dravi. Za dobro razpoloženje je v nadaljevanju sporeda poskrbel ansambel Napev.

Slavnostni govornik je bil mag. Cveto Uršič, predstavnik Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. V svojem nagovoru je posebej pohvalil organizatorje letošnjega srečanja, ki so s svojim nesebičnim delom poskrbeli za uspešno izvedbo te prireditve. Za vsakim takšnim srečanjem stojijo prostovoljci, ki nesebično opravljajo dela in aktivnosti za druge in jim omogočijo kanček lepšega življenja. Še posebej je to pomembno za invalide, ki so vse prevečkrat odrinjeni na rob vsakodnevnega dogajanja in življenja.

Prireditveni prostor na Kopah je komaj zadoščal za dvatisočglasto množico.

Predsednica DI Slovenj Gradec pozdravlja navzoče.

Prisrčen nastop otrok OŠ Ribnica na Pohorju

Posebej se je zahvalil predsednici slovenjgraškega društva invalidov Stanislavi Tamše za ves trud, ki ga je vložila v organizacijo in izvedbo letošnjega srečanja. Omenil je pomen rekreacije in vsakodnevnega gibanja invalidov, zato je tudi izbor Pohorja za vsakoletno srečanje invalidov prava odločitev, saj se lahko udeleženci sprehodijo tudi po ne preveč zahtevnih planinskih poteh na pohorskih planjah in tako izkoristijo to srečanje za sožitje s prečudovitim gorskim svetom Pohorja. Seveda je beseda tekla tudi o vprašanih pravic delovnih invalidov. Vlada je pred nekaj meseci namreč imenovala delovno skupino za pripravo Bele knjige, ki predstavlja reformo pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Pozval je vse prisotne, da se v javni razpravi aktivno vključijo v sprejem in dopolnitve predlogov. Svoj govor je zaključil z besedami: "Kadar se pojavi veselje, mu moramo odpreti vrata in okna, saj nikoli ne pride v napačnem času."

V nadaljevanju so se oglasili še drugi govorniki, med njimi predstavnika občin Mislinja in Slovenj Gradec, direktor hotela Vabo Boštjan Paradiž, podpredsednica Zveze delovnih invalidov Slovenije Zdenka

Pod šotorom je bilo veselo.

Škof Kramberger čestita zakonskemu paru ob 60-letnici poroke.

Ornik in Stanislava Tamše, sicer predsednica Društva invalidov Slovenj Gradec, tokrat pa v vlogi organizatorke letošnjega srečanja.

Po končanem uradnem delu je bila pri kapelici sv. Ane maša, ki jo je daroval škof Franc Kramberger v sodelovanju z domačim župnikom Tinom Tajnikom in podgorskim župnikom Leopoldom Koratom.

Če smo kaj pogrešali na tej prireditvi

je bilo to, da se v dogajanja na Kopah ni bolj aktivno vključila tudi Občina Mislinja s svojim večnamenskim objektom, ki je bil pred kratkim zgrajen pri Grmovškovem domu. Ta objekt je ob dvatisočglavi množici na prostorih pred Grmovškovim domom več ali manj sameval, le nekaj gostov je bilo videti na njegovi terasi, v samem objektu pa se ni nič dogajalo.

In memoriam

Cirila Čeru

Tudi letos smo člani CCC Legen organizirali tokrat že deseto ježo

dr. Ferdinandu Kutniku v spomin. Leta minevajo, spomin nanj pa še vedno živi med nami. Radi se spominjamo raznih dogodivščin, ki smo jih skupaj preživeli na naših konjeniških pohodih.

Pogrešamo te!

Odjezdili smo s CCCL

Istaknemo Dr. Čer

Vanč je nabavil traktor, da si bo z njim krajšal urice v penziji in da si bo iz gozda pripeljal drva.

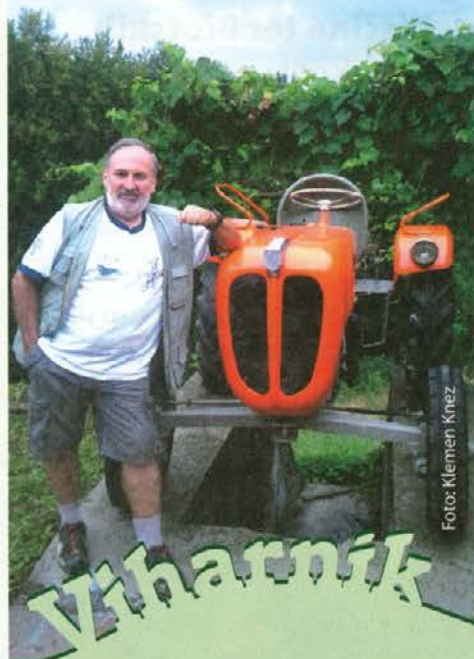

Foto: Klemen Knez

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d.
Vorančev trg 1, 2380 Slovenj Gradec

telefon: 02 88 39 480
02 88 42 684
e-mail: viharnik@gg-sg.si,
viharnik.gg@gmail.com

Direktor:
Silvo Pritrznik

Glavna in odgovorna urednica:
Marta Krejan Čokl, prof.

To številko je uredila:
Ida Robnik

Uredniški odbor:
Marta Krejan Čokl, Ida Robnik, Danijela Zaveršnik,
Saša Šuhei, Gorazd Mlinšek, Jože Potočnik,
Mateja Uršnik

Lektorica:
Marta Krejan Čokl, prof.

Fotografija na naslovnici:
Foto: Ida Robnik

Oblikovanje in grafična priprava:
Unigraf - Igor Senekovič, s. p., Prevalje

Tisk:
ZIP center, d. o. o., Ravne na Koroškem

Na podlagi mnenja ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je Viharnik proizvod informativnega značaja (tj. tarifne številke 3).
Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva.

TD SG organiziral zanimiv pohodniški tris

Tridnevni okus kulturno-zgodovinske in etnološke dediščine ter biotskih raznolikosti na treh pohodniških poteh

Peter Cesar, predsednik
Turističnega društva Slovenj Gradec

**TURISTIČNO DRUŠTVO
SLOVENJ GRADEC**

Pot po Dobravi

Na gradu nad Starim trgom pri Slovenj Gradcu

Turistično društvo Slovenj Gradec je prvi konec tedna v septembru organiziralo dogodek, ki je potekal po treh primestnih pohodniških poteh in s katerim smo celovito in zanimivo predstavili del okolice mesta Slovenj Gradec.

Udeleženci so pod vodstvom prehodili označene poti, sodelovali z vprašanji, pripovedovali svoje zgodbe, spraševali ... Dva dni je bil z nami tudi član upravnega odbora Turistične zveze Slovenije Jože Prah, ki je hkrati tudi predsednik komisije za razvoj turizma v gozdnem prostoru. Pred odhodom je izrazil pohvalo nad številno udeležbo in dobro organizacijo dogodka. Kljub temu da nismo imeli ravno sreče z vremenom, je bila udeležba izjemno dobra, udeleženci pa nadvse zadovoljni, saj je večina slišala ali videla nekaj novega. Ugotavljamo, da celo domačini premalo poznamo svojo

okolico, ki smo jo deloma predstavili, zato bomo dogodek, ki je zanimiv tako za Slovenjgradčane kot tudi vse ostale, po vsej verjetnosti organizirali tudi prihodnje leto.

Vsaka od treh poti ima svoje posebnosti in značilnosti. Vse so dobro obiskane in nudijo zadovoljstvo številnim obiskovalcem različnih starostnih skupin: Dobrava z rimsko cesto, številnimi potmi in stezami, značilnimi nižinskimi gozdovi na robu naselij, Homcem kot manjšim osamelcem v dolini; grajski hrib nad Starim trgom, prva naselbina pod hribom, začetek nastanka našega mesta Slovenj Gradec, cerkev sv. Pankracija, staro grobišče Puščavo; Plešivec s slikovito sotesko Kaštel, Plešivski mlin, mokrišče z logi, naselje Plešivec, kjer so v preteklosti imeli lastniki svoj lovski dvorec in nastanitev za zaposlene na Plešivškem posestvu ...

Na vsaki od prehojenih poti smo tudi letos poskrbeli za delno obnovo in ureditev infrastrukture, namenjene pohodnikom.

Strokovno razlago s področja zgodovine in umetnosti na gradu nad Starim trgom in na Homcu je izpeljal Marko Košan, višji kustos, muzejski svetovalec, velik poznavalec umetnostne zgodovine, za kar se mu tudi na tem mestu zahvaljujem.

Pri Baleku v Suhem Dolu

**I FEEL
SLOVENIA**

Košnja pohorskih planj na star način

Drago Pogorevc

TURISTIČNO DRUŠTVO MISLINJA

V nedeljo, 26. julija 2015, smo Turistično društvo Mislinja, KUD Vladko Mohorič iz Zreč, občini Mislinja in Zreče ter Uniturs Rogla uspešno izvedli prireditev košnje na star način na pohorskih planjah na Rogli. Deset koscev je z ostrimi kosami zarezalo v pohorski ovč, grabljice pa so za njimi raztrosile kar obilne redi. Žal pa je bilo sonca premalo, da bi se pokošena trava toliko posušila, da bi jo lahko naložili na voz.

Naši kuharji so že pripravili zajtrk (polento z *grumpi* in mleko) in družčina je posedla na travnik in si privoščila zaslužen obrok. Sledil je prikaz klepanja kos in učenje košnje na star način. Tudi v družabnih igrah smo se pomerili in s tem popestrili prireditev.

Za kulturni del so poskrbele pevke Lastovke in folklorna skupina Majstrski iz Mislinje.

Grabljice

Pozdrav koscev

Zadišalo je po polenti.

Delo je steklo gladko od rok.

Majstrski so za plesali ljudski ples.

Izvajalce prireditve sta pozdravila podžupan občine Zreče in svetnik občine Mislinja.

Prireditev košnje na star način je uspela, žal pa je pašni piknik zaradi slabega vremena popoldan odpadel. Upamo, da bo drugo leto vreme bolj naklonjeno tej, lahko rečemo že tradicionalni prireditvi.

Tradicionalni šoferski piknik

Mag. Jože Marhl

Združenje šoferjev in avtomehaničev Podvelka je tudi letos organiziralo svoj že tradicionalni piknik. Tokrat je bil pri lovski koči na Janževskem Vrhu v neposredni bližini cerkvice sv. Janeza, ki je znana v Sloveniji pa tudi v tujini po sevanju zdravilne energije. Številni zbrani so v lepem vremenu in ob dobri hrani ter prijetnem druženju preživeli lep popoldan pa še z zdravilno energijo so si okrepili svoje zdravje. Ob tej priliki se je predsednik ZŠAM Podvelka Jože Jeseničnik zahvalil vsem tistim članom združenja, ki so ob začetku letošnjega šolskega leta skrbeli za varnost učencev v cestnem prometu na območju Občine Podvelka.

Udeleženci šoferskega piknika 2015

Izlet in druženje

Toni Štrigl

Upokojenci Starega trga pri Slovenj Gradcu vsako leto med drugimi aktivnostmi organizirajo tudi izlet. Letos so se že drugič odločili za obisk term, tokrat Topolšica. Ob prijetnem kopanju je bilo tudi prijetno druženje, kar je v teh letih zelo dobrodošlo. Pred odhodom domov je nastal še skupinski posnetek.

Letos "zlato Rokovo" na Selah

Nevenka Knez

*Zlatomašnik, bodi pozdravljen,
od Boga si nam poslan,
za duhovnika postavljen,
med pastirje zveste izbran!
Vodil zvesto si ovčice,
pasel jih z jedjo resnice,
opominjal in učil,
srčno prosil in svaril.*

Tako se je glasil pozdrav, ki sta ga namenila zlatomašniku gospodu Jožetu Kopeinigu četrtišolca Timotej Klemenčič in Klara Knez.

Letos smo se župljani Sel Rokovega praznika, 16. avgusta, še posebej veselili, saj nas je s svojim maševanjem pri glavni slovesni maši počastil naš rojak in zlatomašnik gospod Jože, ki nas vsako leto

Zlatomašnik Jože Kopeinig v sredini

obišče in sodeluje pri maši. Ganjen nad sprejemom je z besedami večkrat obudil lepe spomine na svojo novo mašo, ki jo je

pred petdesetimi leti prav tako imel na Selah, kamor ga vežejo rodne korenine. Pri cerkvi sv. Roka ga je pod slavalokom pričakala zajetna množica ljudi, ki so ga želeli pozdraviti. Za slovesnega pridigarja si je postavil kaplana Jureta Sojča, ki se je v svoji vlogi odlično odrezal in ob koncu pridige požel močan aplavz. S kora je bilo slišati ubrano petje MPZ Franca Ksaverja Meška. Po zahvali in simbolični podelitvi domačega hleba kruha, zavitega v prt, ki ga je posebej za zlatomašnika izvezla Jožefa Hovnik, se je začelo druženje pred cerkvijo. Gospodinje so pripravile sladkih dobrot, zaradi katerih je bil selski praznik ne samo lep, pač pa tudi sladek. In kot takšen se je tudi gospodu Jožetu vtisnil globoko v srce, saj nam je kmalu po praznovanju iz Tinj poslal prisrčno zahvalo.

Zlatomašniku v čast je sodelovalo veliko ljudi, ki se jim želimo zahvaliti za pomoč in pripravljenost.

Hvala vsakemu posebej.

Pevci MPZ Franca Ksaverja Meška na koru

Praznovanja ob občinskem prazniku na Kapli

Mateja Rihter

Da je bilo na Kapli spet pestro, smo poskrbeli s prireditvami ob 16. občinskem prazniku Občine Podvelka, ki vsako leto potekajo v drugi vaški skupnosti.

Zadnji petek v juliju je bil gasilski dan, ki se je začel s prikazom različnih gasilskih akcij, nadaljeval pa s proslavo, v okviru katere smo odprli dograjen in obnovljen gasilski dom, ki ga je blagoslovil domači župnik Jože Motaln. Župan Občine Podvelka, Anton Kovše, je PGD Kapla podelil priznanje župana.

Prvo avgustovsko soboto so na Kapli potekale zelo zanimive vaške igre, na katerih so slavili domačini. Na osrednji proslavi ob občinskem prazniku so bili podeljeni priznanja in zahvale župana ter plakete za najlepše urejene objekte v naši občini. Veliko veselje je bilo občutiti ob razglasitvi, da je najlepše urejena vaška skupnost v Občini Podvelka prav Vaška skupnost Kapla. Poleg župana Antona Kovšeta je zbrane pozdravil tudi predsednik Vaške skupnosti Kapla Miran Pušnik.

V nedeljo smo se zbrali v cerkvi sv. Katarine na slovesni sv. maši, potem pa sta sledila odprtje in blagoslov novoasfaltirane ceste od Kaple do Pohnika. Nismo pa pozabili niti na rojakinje in rojake s Kaple – kulturni program v šotoru je bil namenjen prav njim. Ljudske pevke s Kaple so kot vedno čudovito zapele, domačin Jani Pavlič pa je predstavil svoj filmček o Razgledni poti na Kapli.

Prireditve ob občinskem prazniku so se nadaljevale še v soboto, 8. avgusta, ko so na Kapli potekale gozdarske igre. Organizator Domen Štrablek je povedal, da je srečanje namenjeno tudi ozaveščanju o varnosti pri gozdnih opravilih. Tudi gozdarske igre so na Kaplo pritegnile veliko gledalcev.

Nekaj posebnega pa je bil športni konec tedna na Kapli, na katerem se je poleg dveh nogometnih turnirjev odvijal tudi prvi triatlon ob Odomovem jezeru. Kar 29 tekmovalcev se je preizkusilo v kolesarjenju, teku in plavanju. Glede na dobre odzive in zanimanje ta triatlon, ki ga je organiziralo Športno društvo Kapla, verjetno ni bil zadnji.

Zadnjo nedeljo v avgustu pa je praznovala župnija Kapla. Letošnje

Dobrodošli na Kapli! Foto: Marko Richter

Prvi triatlon ob Odomovem jezeru
Foto: Mateja Rihter

Ob lepi nedelji Foto: David – Foto Anka

praznovanje je bilo nekaj posebnega, saj smo slavili 220-letnico samostojne župnije, prav tako pa smo blagoslovili glavni oltar, Florjanov oltar in kipe, ki so bili temeljito obnovljeni. Blagoslovil jih je upokojeni mariborski nadškof dr. Marjan Turnšek, ki je tudi vodil sv. mašo in procesijo ob somaševanju Sebastijana Valentana, ki ima

korenine na Kapli, dr. Vinka Potočnika, duhovnega pomočnika, in domačega župnika Jožeta Motalna.

Hvaležni smo za vse lepe dogodke in za vse ljudi, ki so jih ustvarjali, ter za mnoge obiskovalce od blizu in daleč, ki vedno spet radi obišejo Kaplo.

Prejemniki priznanj in zahval župana Foto: Jani Pavlič

V avgustu je praznovala Občina Vuzenica

Anja Vajde, TIC Vuzenica

Foto: Ivo Brodar

Polni smo še vtisov praznovanja Občine Vuzenica, ki je v nedeljo, 16. avgusta 2015, zaključila tradicionalne desetdnevne Vuzeniške dneve. V letošnjem pestrem programu smo bili priča kar 48-prireditvam, in to športnim, kulturnim, družabnim, izobraževalnim, zabavnim ...

To so bili že 21. Vuzeniški dnevi in vsaki prinesejo kakšno novost. Letošnje novosti so bile športno tekmovanje na rolerjih, ki ga je odlično pripravil SK Vuzenica, prvič je pri Vuzeniških dnevih sodelovala tudi Krščanska adventistična cerkev, nadgradili smo veliko otroško

Najmlajši so bili navdušeni nad Ribičem Pepetom.

Odprtje Vuzeniških dni 2015 z odlično vokalno zasedbo 4GIVEN

Že tretjič zapored smo bili priča odličnemu večeru najlepših dalmatinskih melodij in košček Dalmacije je bil za nekaj uric na ta večer tudi v Vuzenici.

tombolo, saj je bil z nami otroški junak Ribič Pepe ... Seveda pa so tukaj že tradicionalne in ustaljene športne, kulturne, zabavne in družabne prireditve, na katerih smo se zabavali vseh deset dni našega praznovanja. Zagotovo se je vsem precej vtisnil ponovno že tretjič zapored večer dalmatinske glasbe s klapo Mali Grad iz Kamnika in imenitno klapo Tramuntana s Hrvaške, ki je poskrbela za res imenitno vzdušje v polnem šotoru obiskovalcev z vse Koroške. Ne smemo pozabiti srečanja diatonikov, kjer se zberejo harmonikarji vseh starostnih obdobij, pa tradicionalnega Rokovega sejma, kjer je bilo letos opaziti še posebej veliko obiskovalcev. Ponovno smo bili priča Šentviškim igram, prikazu kmečkega običaja, v nogometu so se pomerili svetniki in župani Koroške, ogledali smo si Kremzerjev muzej starin, zaplesali skupaj z

Nogomet na mivki Koroška-Vuzenica, župani in svetniki; z nami sta bila poleg domačega župana Franja Goloba župan Radelj ob Dravi Alan Bukovnik in župan Prevalj Matic Tasič.

orientalskimi plesalkami – Vintage, praznovali 10 let naše gledališke sekcije Pitoni, z. o. o., in še bi lahko naštevali.

Večkrat smo že dokazali, da v Vuzenici znamo stopiti skupaj, ko je to treba. Tako je bilo tudi letos, ko smo vsi dihali in živeli za naše Vuzeniške dni, ki nas vedno znova združijo. Za trenutek se je za nas ustavil čas in smo nazdravili ob našem praznovanju. Zaključimo pa lahko z mislijo: "Ni važno, koliko si star, vsak jubilej je velik dar!"

Iskrena hvala vsem, ki ste se ob teh dnevih družili z nami. Vedno znova smo veseli vašega obiska. Leto bo kmalu naokoli, mi pa že snujemo načrte za prihodnje Vuzeniške dni, sicer pa prav vsi dobrodošli v Vuzenici kadarkoli. Gostoljubnost in srčnost ljudi, ki tukaj živijo, ustvarjajo in delujejo, vas bo zagotovo prepričala. Torej ...

Na snidenje!

LESO **MASIVNE**
TEKA **LESENE**
HISE

Mi smo za les!

LESO **projektiva**
TEKA **projektiranje**
nadzor

Meškova pot

Irma Marija Zajc

Na lep dan in hkrati cerkveni praznik sva se s Franjem odločila za Meškovo pot. Morava se prepričati, od kod do kod je hodil ta priljubljeni duhovnik maševati.

Že prej sem poizvedovala za brošurami, a sem dobila odgovor, da so pošle, ponatisa pa ni bilo. Pri cerkvi sv. Roka, kjer se pot začne, sem s table popisala vse ključne točke in ... bila sva parajt.

Mimo kapelic med cvetočimi travniki, v gozdu in ob dobri označenosti sva se že znašla pri kmetiji Pernjak. Puščica je kazala navzdol. Korakala sva in gledala, iskala, a naslednje označbe nisva našla. Prehodila sva ves travnik okrog in okrog, in to dvakrat, če sva morda le spregledala tablo. Nič. Pot sva nadaljevala navzdol mimo novogradnje, čez dvorišče hiše, čez potok po travniku in že sva se znašla na cesti Slovenj Gradec–Sele–Ravne. Gledala sva levo in desno, označbe nisva našla. Kaj sva hotela, vrnila sva se do kmetije Pernjak. Ob glasnem laježu psa nama je gospodar prijazno razložil, da po poti, ki sva jo ubrala midva, ne hodi nihče. Pa sva vprašala, le zakaj je potem postavljena tabla, da zavaja ljudi. Po njegovem nasvetu sva pot nadaljevala do Dulerja, kjer sva si privoščila kavico. Tu sva izvedela, kam naprej. Seveda sva nadaljevala kljub rahlemu rosenju. Menda bo nama pa ja bog pomagal z lepim vremenom, saj sva vendar na romarski poti!?

Moram priznati, da je pot razgibana, razgledi pa enkratni. Na sredini gozda je

Cerkev sv. Roka

ležala tabla z označbo na tleh. Kaj pa zdaj? Če sva jo postavila pokonci, je puščica lahko kazala le naravnost ali pa strmo navzdol. Ha, naravnost je bila steza neprehojena, strmo navzdol pa navadna drča. Pa sva izbrala naravnost, se nekako držala desne in po čudežu prispela na cesto. Le kje je cerkev svete Neže? Povprašala sva gospoda, ki je delal na vrtu. Pokazal nama je pot po desni, a sva že po nekaj metrih ugotovila, da se je zmotil. Zavila sva levo in se že veselila osvežitve v gostilni Neža. Osvežitev ja, ampak ne pri Neži, prišla oziroma ulila se je z neba. Ploha pa taka! Ni problema, oblekla sva pelerine in štorljala proti gostilni. Naliv je minil, posijalo je sonce in spodaj sva že videla cerkvico. Še ena smola, gostilna je bila

Cerkev sv. Neže

Kapelica ob poti

zaprta. Hotela sva tudi vprašati, kako prideva do cerkve, saj so vsepovsod napeljeni električni pastirji. Malo sva posedela in sklenila, da bova krenila desno od gostilne in potem dol. Spet električni pastir in žica, napeljana ravno na način, da je nisem mogla preskočiti, pod njo pa tudi ne splezati. Uspelo nama je s skokom v višino v upanju, da naju ne bo položilo na žico.

Nekoč, ko sem še hodila v službo, smo imeli piknik pri tej cerkvici. Ob pogledu na razpadajočo uto, ki je služila kot kuhinja in jedilnica za piknike, me je stisnilo pri srcu. Kot je propadlo podjetje, kjer sem delala, je propadla tudi uta. Žal. Ampak, pomembno je, da sva prispela na cilj, kot je nekoč zelo pogosto prispel duhovnik Meško.

Pot sva nadaljevala do gostišča Ott, kjer sva si "privezala dušo" in, glej ga zlomka, dobila tudi brošuro za Meškovo pot.

Kljub vsem pripetljajem sva bila srečna, da sva jo prehodila. Ob slabi označenosti poti bi večkrat najraje zaklela, namesto da bi zmolila kakšen očenaš, saj sva bila navsezadnje na romarski poti. Važno je le, da so nama ptički, predvsem pa murenčki lepo prepevali.

**Zavarovalnica
Maribor**

**Novo in
najugodnejše
avtomobilsko
zavarovanje***

*pri Zavarovalnici Maribor

Vaš avto nima zgolj prijateljev.

Šport

Sodelavci GG Slovenj Gradec na Triglavu

Robi Uršej

Foto: Samo Vončina

Eden izmed ciljev planinskih pohodov sodelavcev Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, d. d. je bil tudi naš najvišji vrh Triglav. Uresničili smo ga 7. in 8. avgusta, ko se nas je skupaj 22 udeležencev, sodelavcev, nekateri z družinskimi člani ali prijatelji, povzpelo na našega očaka.

Motivirani, da vrh dosežemo in se tudi varno vrnemo nazaj v dolino, smo se po dobrem zajtrku pogumno podali z Rudnega polja (1344 m) proti Vodnikovi koči (1817 m). Med udeleženci pohoda nas je bilo kar nekaj prvopristopnikov, kar so izkušenejši izkoristili, saj ni manjkalo zbadljivk na naš račun. Dan je bil čudovit, idealen za v gore.

Na vrhu Triglava

Iz Vodnikove kočice smo pot nadaljevali do doma Planika (2399 m). Po malo daljšem počitku smo v koloni eden po eden vstopili v vznožje Triglava, kjer nas je na eni izmed skal "pozdravil" sam kralj visokogorja, kozorog, in nihče od nas ni skrival navdušenja nad srečanjem s to veličastno živaljo, bil je celo na voljo za fotografiranje.

Po nekaj plezanja in srečevanja z ostalimi pohodniki smo osvojili najvišji vrh v Sloveniji Triglav (2864 m). Občutki veselja so preplavili vse, da pa je bil trenutek popoln, je poskrbelo lepo vreme, ki je omogočalo prečudovit razgled na vse strani. Sledila sta še krst prvopristopnikov in obvezno fotografiranje.

Po sestopu smo prespali v domu

Planika, naslednje jutro pa zopet pot pod noge, in ko smo prišli do gozdne meje, smo se počutili vedno bolj domače. Na eni izmed planšarskih koč smo si privoščili še ajdove žgance in kislo mleko ter tako zaključili pohod na Triglav, ki je zaradi same organizacije našega nekdanjega sodelavca, sedaj upokojenca Ivana Hartmana - Vanča, potekal brezhibno in varno, pri čemer so pomagali vodniki, ki jim tudi gre vsa pohvala.

Vzpon na Triglav je datumsko sovpadal s 120. obletnico postavitve Aljaževega stolpa na vrhu Triglava, kar je dalo našemu vzponu še dodaten pomen in okrepilo zavedanje, kaj nam Slovencem ta gora pomeni.

Vzpon na vrh

Na poti

Pred kočjo Planiko

Češnja na počitniški tortici

Športni konec tedna

Nevenka Knez

Na repu letošnjih poletnih počitnic smo se člani Športnega društva Sele-Vrhe odpravili na športni konec tedna na Medvedovo Brdo na Notranjskem. Glede na nadmorsko višino smo pričakovali že nekoliko nižje jesenske temperature s hladnimi jutri, bili pa smo presenečeni nad prijetno klimo in na koncu ugotovili, da smo spakirali preveč toplih oblačil.

Lepo urejen dom Medved stoji na razglednem predelu 789 m nad morjem, od koder pogled zajame hribovito in gozdnato pokrajino, kjer se izmenjavajo listavci in iglavci, med katerimi se skriti vijejo številni studenci in potoki.

Gozdnatost pokrajine po grebenih zmotijo posamezne zelo urejene kmetije, ki se po večini ukvarjajo z živinorejo, vsaka druga pa ima svojo lastno žago. V neposredni bližini doma nas je že ob prihodu pozdravila cerkva sv. Katarine s pokopališčem. Ljudsko izročilo pravi, da je na mestu, kjer stoji sedanja cerkev, bila že okoli leta 1200 kapelica in da so v srednjem veku, v času kuge, umrle z Vrhniko pokopavali prav tu. Na bližnjem travniku, ki se je razprostiral nad domom, smo hitro opazili stari kamen z orientacijsko ploščo, ki stoji tam kot simbol rapalske meje, ko je bilo slovensko prebivalstvo nekdanje Avstro-Ogrske razdeljeno na dva dela. Domačini so nam znali povedati, da je Medvedje Brdo takrat pripadalo Italiji, sosednje Rovtarske Žibrše pa so spadale pod Jugoslavijo. Življenje ni bilo lahko na nobeni strani meje. Še posebno Slovenci na italijanski strani meje so bili izpostavljeni pritiskom, saj so želeli Italijani popolnoma izbrisati slovensko besedo iz javnega življenja. Ker si je fašistična oblast želela polastiti še več slovenskega ozemlja, se je že dolgo pred začetkom druge svetovne vojne pripravljala na vojno. Zato so v obmejnem področju zgradili številne vojaške utrdbe ali kaverne, ceste, zbiralnike za vodo in drugo infrastrukturo, ki je tam še danes. Kljub temu da sta meja in ločevanje ljudi naredila veliko škode, so nekateri lažje preživeli prav zaradi nje. Mnogo krajanov je imelo svojo zemljo tudi onstran meje in so jo zaradi tega dnevno prehajali. To je bilo dobro za razcvet tihotapstva. Zelo

Udeleženci športnega vikenda na terasi doma Medved

donosno je bilo tihotapljenje delovne živine, kave, saharina in najrazličnejših drugih stvari, ki jih v eni izmed držav ni bilo možno dobiti.

V času našega bivanja na Medvedovem Brdu je v bližnjem mestu Idriji, ki je 14 km oddaljeno od doma Medved, potekal praznik idrijskih žlikrofov. Hitro smo začutili praznično vzdušje in utrip mesta, ki nas je vabil, da smo se pomešali med domačine. Idrijski žlikrofi so narodna jed, pripravljena iz testa, ki je polnjeno s krompirjevim nadevom ter značilno oblikovano. Ob straneh imajo ušesa, na sredini pa značilno vdolbinico v

Naši najmlajši so se lahko v zanje organiziranih delavnicah sami preizkusili in skuhalih žlikrofe iz testa s krompirjevim nadevom ter jih zabelili z ocvirki. Ti so bili odlični.

obliki Napoleonove kape. Natančno je predpisana tudi velikost žlikrofov, ki naj bi bili dolgi tri in visoki dva centimetra. Na ta dan smo imeli srečo, da smo jih lahko pokušali v kombinaciji z najrazličnejšimi omakami. Pred vhodom v mesto, potem ko smo prečkali leseno brv čez Idrijo in občudovali ogromne postrvi v njej, je naše otroke hudo zmotilo igrišče s številnimi atraktivnimi igrali, od katerih se kar niso mogli ločiti.

Po prijetni sprehajalni poti smo vstopili v del parka, ki se dotika mesta. Že ob vstopu smo se srečali z manjšim botaničnim vrtom, rudniško izvozno postajo, Kamštjo in Rakami. Kamšt je mogočna in za časa gradnje (1790) tehnično izjemno dovršena naprava. Gre za hrastovo lopatasto kolo premera skoraj 14 m, ki je preko prenosov črpalo vodo iz globine tudi do 280 m. Ob postavitvi je

Ob odhodu smo se povzpeli na 22 m visok razgledni stolp na Planini nad Vrhniko, od koder se na je razprostiral pogled na Ljubljansko kotlino in okoliško hribovje.

Fotografije: arhiv Športnega društva Sele-Vrhe (posredoval Boštjan Klemenčič)

nadomestilo vse dotedanje rudniške črpalke, nekatere še iz 16. stoletja. Pogonsko leseno kolo je nameščeno v monumentalni iz kamna zidani stavbi in slovi kot največje še ohranjeno tovrstno vodno kolo v Evropi. Svojemu namenu je služilo vse do leta 1948. Ob vodnem kanalu, imenovanem Rake, katerega voda je poganjala to mogočno črpalke, smo se dan poprej sprehodili do Kobile. Sama pot je najbolj znana pot zaljubljenec in oddiha železnih krajanov mesta Idrije. Ves čas poteka ob vodnem kanalu, v senci dreves in ob nižje ležeči reki Idrijci. V sproščujočem sprehodu so nas zmotili samo rekreativni tekači in sprehajalci. Že leta 1596 so bile zgrajene prve Rake, ki so vodo peljale od zajezene Idrijce pri Koblji vse do središča mesta. Do jezua nas je vodilo dobre pol ure lahkotne, ravninske hoje v družbi vode, bujnega zelenja in zvokov narave. Ob poti stoji nekaj drevesnih orjakov. Prečkali smo lahko več brvi čez reko Idrijco. Pobočja doline so tu zelo strma, sem pa tja obdana s skalnimi previsi, večinoma pa porasla z bujnimi gozdovi. Ob vodnih tolmunih Idrijce smo še po dobrih 40 minutah prišli do naselja Idrijska Bela, ki se je kakor nebesa odprlo pred nami, malo naprej pa smo ob sotočju reke Idrijce in Belce našli naravno kopalnišče. Kljub za nas hladni vodi, ki je imela le slabih 18 stopinj, smo se v reki hrabro pridružili številnim kopalcem, ki so šotorili na brežini ali se pred bližnjo leseno kočico leno nastavljali sončnim žarkom.

Dokaz kraških pojavov, ki so prisotni tudi v tem delu pokrajine, je naravna zanimivost ob vstopu v Idrijski krajinski park Divje jezero. Skrito pod navpičnimi stenami leži le kakšna dva kilometra od mesta Idrije. Je značilen kraški izvir, kjer vode pritekajo izpod skorajda navpičnih

Članice ŠD Sele-Vrhe ob nekdanji rapalski meji

sten, ki se okrog jezera strmo dvigajo in tvorijo obliko kotla. Glede na količino padavin se spreminja tudi stanje vode v jezeru. Večino časa je Jezernica mirna in z okoliško naravo tvori izjemen biotop. Voda priteka na površje skozi sifon iz velikih globlin in pod pritiskom, kar pride do izraza predvsem po močnem deževju. Takrat se jezero razhudi in začne bruhati ogromne količine vode. Pretok Jezernice naraste in doseže tudi 100 m³ na sekundo, gladina jezera se lahko dvigne za 3 m in nad sredino jezera nastane vodna kupola. Takrat jezero upraviči svoje ime. Ogromne količine vode po najkrajši slovenski reki Jezernici, dolga je samo 50 m, odtekajo v reko Idrijco. Globina sifona je še vedno uganka, ki jo potapljači že več let poskušajo rešiti. Pod dobro vidnim prelomom na jugovzhodni steni, se na globini 15 m začne vodni rov. Tu imajo svoj dom podvodne živali, med njimi tudi človeška ribica. Največja do sedaj dosežena globina znaša 160 m in je od gladine jezera oddaljena več kot 450 m. Zahtevnost sifona in velika globina sta vzela življenja že trem izkušenim raziskovalnim potapljačem, zato je

potapljanje v jezero brez dovoljenja prepovedano. Zaradi svoje izjemnosti je Divje jezero zavarovano kot naravni spomenik. Za lažji in varnejši ogled sta urejena tudi okolica jezera s pojasnjevalnimi tablam, ki nam razlagajo glavne značilnosti jezera in okoliške favne.

Cesta mimo Divjega jezera vodi v osrčje krajinskega parka, od tu naprej je bolje iti s kolesom ali avtomobilom, za to pa je treba plačati vstopnino. Krajinski park je opremljen s smerokazi in pojasnjevalnimi tablam, ceste so večinoma makadamske, nekaj poti je markiranih, vode so čiste in bistre. Bujni, razmeroma dobro ohranjeni in zdravi gozdovi nas spremljajo skorajda na vsakem koraku. Najnižja točka je na delu parka, ki sega v mesto Idrija, 320 m, pod Golaki pa doseže višino 1450 m nad morjem, kar je še ena značilnost, ki pripomore k raznolikosti in pestrosti parka. Tukaj je malo višje možno naleteti na še eno zanimivost, na t. i. *klavže*, zidane vodne pregrade. Rudnik v Idriji je namreč letno potreboval ogromne količine lesa. Ker je bila okolica Idrije težko prehodna, cest ni bilo, teren pa je močno razčlenjen, je bila reka Idrijca s svojimi pritoki najprimernejša za transport. Tako so nastale prve *klavže*, postavljene med strme stene, kjer se dolina zapre in stisne. Vse *klavže* so imele dvoje vrat, ki so jih ob polnem jezu odprli in deroča voda je proti Idriji odnesla pripravljen les. Ogromne rečne grablje v mestu so les zadržale, voda pa je zalila bregove in velikokrat povzročila nekaj škode, nato pa mirno odtekla naprej. Danes je troje *klavž* po zaslugi Mestnega muzeja Idrija obnovljenih.

Prijetno nam je bilo raziskovati bližnjo okolico, še prijetnejše pa je bilo druženje ob športnih igrah na igrišču pred domom ter večerno kramljanje ob glasbi. Polni prijetnih vtisov z našega kratkega potovanja že stikamo za idejami za naslednje poletje.

Lep in udoben dom Medved z zelenico na strehi, ki nudi vse udobje in čudovit razgled.

Skuta Pohodništvo

Vančy

Foto: Marjetka Rek Podgoršek

Že kar nekaj časa smo se potepali po naših obrobni bolj nizkih vršacih in vam obljubljali, da se naslednjič povzpemo malo višje, da bo bolj omembe vredno. Tako smo se odločili za Skuto, z 2532 metri tretji najvišji vrh v Kamniško-Savinjskih Alpah.

Bil je drugi konec tedna v juliju, obetali so se lepi dnevi, pa saj so letos bili skoraj vsi poletni dnevi lepi in z mnogo, mnogo sonca. Dogovorili smo se Marjetka Rek Podgoršek, ravnateljica OŠ Dravograd, njen mož Robi, naš vodnik Jože Kladnik in jaz. Dobili smo se popoldne in se z avtom zapeljali mimo Črne in čez prelaz po panoramski cesti pod Olševo nad Logarsko dolino proti parkirišču v Logarski dolini. Ta panoramska cesta je res čudovita, pod njo lepa Logarska dolina, na vsaki njeni strani pa visoke planine. Nasproti nas so se v zahajajočem soncu bleščale Kamniško-Savinjske Alpe v vsem svojem sijaju. Od cerkvice sv. Duha naprej je ta cesta opremljena z lepo urejenimi počivališči, z zemljevidnimi tablami, pa tudi velik daljnogled ne manjka.

Na parkirišču v Logarski dolini se poslovimo od avtomobila in se povzpemo proti slapu Rinka. Tu je veliko obiskovalcev, tudi z manjšimi otroki, ki se vesele tega lepega slapa. Pot nas naprej pelje malo bolj v strmino, a ni problem, povsod je dodatno opremljena z lesenimi prečkami, nato pa vodi v hrib proti našemu počivališču, Frischaufovem domu na Okrešlju. Gremo še mimo izvira reke Savinje, kjer se lepo ohladimo v hladnem in bistrem tolmunčku.

Večer se že nagiba v noč, ko prispemo v koč na Okrešlju. Tu se dogovorimo za prenočišče in pomalicamo kar zunaj pred koč, saj je tako prijetno. H koč prihajajo še zapoznani planinci, lučke jim utripajo na čelu. Nazadnje prispeta še dva alpinista, drobna in suha, a opremljena z veliko plezalne opreme, saj njuna nahrbtnika glasno zarožljata, ko ju odložita na tla, čez ramo pa imata naložene velike zvitke plezalnih vrvi.

Spimo odlično, v sobi je temno in nikakršnega glasu ni slišati, kot smo to navajeni v dolini. Z Jožetom vstaneva zgodaj, kar malo po četrti uri. Pred koč pa razgled za bogove, ko sonce zlato barva skale nad nami. Alpinista si že oprtata alpinistično opremo in že izgineta še v

Izvir reke Savinje pod Okrešljem

malo koprenasto jutro navkreber. Ju pa potem slišimo ves čas našega vzpenjanja in popoldne ob vračanju tudi nekje ob strani. Očitno jih je še nekaj več teh plezakov, ki so pa tudi s svojimi klici glasni.

Odpravimo se po travniku od Okrešlja in se spopravimo z *zajlami* in klini po Turskem žlebu pod Tursko goro. Ta pot je zelo zahtevna in strma, zanjo je treba imeti pravo planinsko opremo, obvezno prave *gojzarje*, čelado pa tudi pas z vponkami (samovarovalni komplet) in rokavice. Ko premagamo to strmino po Turskem žlebu, je pot do vznožja Skute nekoliko lažja. Potem pa še en strmi vzpon, tak za približno uro strmega plezanja. Nagrada pa fotografija na vrhu Skute in čudovit razgled daleč, daleč naokoli, tostran in onstran hribovja.

Slap Rinka je izredno obiskana točka.

Cerkev Sv. Duha pod Olševo na začetku lepe panoramske ceste nad Logarsko dolino

Pot nazaj je pravzaprav še nekoliko težavnejša, najbolj me pravzaprav moti krušljiv prelaz tik pod vrhom Turskega žleba, kjer noga nikakor ne najde pravega stopa, kamenje pa kar frči po žlebu navzdol.

Ko smo ponovno tik pod Tursko goro, jo občudujemo v vsej njeni mogočnosti. Zamislim se ob kamniti skali, na kateri je vklesanih 12 imen preminulih planincev. Ena plošča s petimi imeni je posvečena preminulim gorskim reševalcem, ki so se ponesrečili pri organizirani vaji gorskega reševanja 10. 6. 1997.

Pri koč na Okrešlju se malo spočijemo in okrepčamo. Jože si sleče preznojeno srajco in jo obesi, da se mu posuši na *plankah* na soncu. Tam jo tudi pusti, tako da mora ponjo naslednji dan. Ne vem, a mu je bilo tu tako všeč ali pa mu je le bila ta srajca tako pomembna, *he, he*.

Tura na Skuto je kar zahtevna, zato bi je ne priporočal slabo opremljenim in neutrjenim planincem. Je pa vsekakor lepa nezahtevna panoramska pot pod Olševo do Logarske doline. Pa tudi ogled slapa Rinke in pot do koč na Okrešlju sta primerna za družine z manjšimi otroki.

Ko se podamo v naše, bodisi bolj nizke ali pa visoke planine, vedno znova lahko spoznavamo, kako imamo na majhnem koščku sveta posejane tako čudovite bisere!

Za sosedovimi vrati

Popotna srečanja

Tekaški rezultati Viktorja Buča

Silvo Jaš

V vsakdanu srečujem nešteto obrazov, takšnih in drugačnih, podobnih, kot smo pač ljudje. Mnogi čisto tako nehote, podzavestno naredijo na človeka nekoliko drugačen vtis, bolj se ti vtisnejo v dušo, ti pustijo nekakšno sled in pečat.

Ime Viktorja Buča, te klene mislinjske korenine, v tekaških vrstah zagotovo ni neznanca, tako v Sloveniji kot izven nje. Njegov moto je: "Bodi vedno v gibanju, s tekom začni že zjutraj za neposredno ohranjanje zdravja." Vse skupaj je kot popotnica mlajšim generacijam. Viki, kot ga domačini radi imenujejo, se je s tekom začel ukvarjati sorazmerno pozno. Tako je pri svojih petdesetih letih osvojil prvo medaljo za tretje mesto na nekem tekmovanju. In potem je šlo čedalje bolj navzgor, vrstili so se pokali, medalje, novi uspehi. Ni namreč bilo teka bodisi v Sloveniji bodisi v zamejstvu, na katerem ne bi sodeloval. Še zlasti je bilo veliko pravih nočnih, ki so imeli neki poseben, svojstven čar. Zagotovo se mu je najbolj vtisnil v srce prvi gozdni tek v Mislinjski jarek, 21 kilometrov globoko v osrčje Pohorja, za pokal Jožeta Tisnikarja. Takrat je namreč s tisto pravcato otroško ihto doživljal in podoživljal podobe ter spomine iz svojega otroštva in mladosti.

Viktor se je odločil, da sedaj naredi

Viktor Buča s svojimi pokali in kolajnami

nekakšno inventuro, pregled svoje 15-letne tekaške kariere skozi ves ta čas in obdobja. Tukaj so zajeti domala vsi gozdni teki, tako v Mislinji, na Koroškem, v Sloveniji in tudi širše. Tako je naštel skupaj kar 40 pokalov in 89 najrazličnejših medalj in priznanj. Izjemno bogata bera rezultatov torej. Še posebej je ponosen na uspehe na Klopeiner see 2009 in 2013 za osvojeno 1. mesto, pomurski pokal 2011 za skupno 1. mesto, za 4. memorialni tek Jožeta Tisnikarja 2006, spet 1. mesto, tu so potem še nočni teki v Sloveniji leta 2013, kjer je ponovno skupaj osvojil 1. mesto ter avstrijsko prvenstvo v krosu, kjer je bil 2., pa še bi lahko naštevali in nizali uspehe.

Nenadna bolezen je sedaj pustila sledi na Vikiju, pa tako rad bi še tekel in tekmoval. Ostalo pa je navkljub vsemu temu še veliko optimizma, spominov, takšnih ali drugačnih na mnoge znane obraze tekaških prijateljev, to pa je hkrati nekakšna nostalgija za vsem izgubljenim, ki se zagotovo ne bo več vrnilo. Njegova najmlajša hči Jasmina je ob koncu našega klepeta dodala še tele globoke misli: "Vesela sem, da imam najboljšega očeta in življenjskega mentorja. V njem je tako veliko volje in pozitivne energije, da sem resnično zelo ponosna nanj." K temu ni kaj dodati.

Zbiratelj radijskih aparatov Milan Krevh

Vančy

Milan Krevh, doma iz Viča pri Dravogradu, je strasten zbiratelj radijskih aparatov, obenem pa je tudi njihov vzdrževalec in popravljavec ter radioamater. Njegovo geslo je: S56MI.

Milana poznam še iz mladosti, skupaj sva hodila v osnovno šolo. Že takrat se je

Milan Krevh
v svojem
radioamaterskem
kotičku

ukvarjal z radioamaterstvom. Prvi detektor je izdelal še na kvarčev kristal s sluškami in dolgimi zračnimi antenami. A jih je pozneje nadgrajeval s tranzistorji, z žarnicami itd.

Ko sem ga pa pred kratkim obiskal v njegovi novi hiši na Viču, sem bil izredno presenečen nad njegovo zares veliko zbirko radioaparatorov, saj jih ima za celo sobo, vseh niti ne spravi vanjo. V zbirki ima prve tovrstne primerke pa vse do modernejših. S ponosom pove, da vsi tudi delujejo. Ko dobi kakšnega novega, ga tako dolgo popravlja in izpopolnjuje, seveda z originalnimi deli, da ga usposobi. Ker pa je tudi radioamater, veliko časa preživi v svoji radijski delavnici in se povezuje s prijatelji radioamaterji s celega sveta. Ko se oglasi ali pa ga pokličete, slišite njegovo geslo S56MI in na vezi smo s prijateljem Milanom, doma z Viča.

"Že kot majhen otrok sem radovedno opazoval mamo, ki je nekaj brskala v notranjosti skrivnostne reči, ki je imela lepo leseno ohišje z nekaj gumbi, nad katerimi je bilo nekaj osvetljenega, iz velike okrogle odprtine pa ni bilo več slišati skrivnostnega zvoka in prijetne melodije kot dneve pred tem. Kaj je napravila moja mamica, da so po tresenju neke žareče lučke v notranjosti lesene skrinjice iz nje ponovno zadoneli zvoki, me je neznansko zanimalo. Ko mame ni bilo v bližini, sem nekaj dni zatem zlezal na mizo, kjer je stala ta čudežna reč, in v veliko okroglo odprtino, iz katere ni hotelo doneti, potiskal žličko. Seveda sem pretrgal že načeto tkanino radijskega zvočnika; čutil sem, da sem napravil nekaj napak in sem jo hitro ucvril z mize. Kako sta me za mojo radovednost "pohvalila" starša ne bom razlagal, vendar sem od takrat naprej, kljub nevšečnemu dogodku, vedno in povsod z velikim občudovanjem gledal in primerjal med sabo radijske sprejemnike, ki sem jih videl, ko smo s starši ob nedeljah obiskovali sorodnike in znance.

Ko smo se s starši preselili v novo hišo, se je v naše prejšnje bivališče na kmetiji starih staršev preselila družina, h kateri sem kot šolar rad zahajal. Tam sem ponovno radovedno opazoval njihovega očeta, ki je bil mojster v *fabriki* in je doma rad popravljaj motorje in izdeloval električne pastirje. Iz šole sem mu prinesel revijo *Tim* in ga prosil, če bi mi pomagal po načrtu iz revije izdelati enostavni radijski sprejemnik, imenovan detektor. Sestavljen je bil iz navitja izolirane bakrene žice, električnega kondenzatorja in svinčenega kristala, na katerega so bile priključene slušalke. Antena je bila dolga bakrena žica, napeta visoko med dvema drevesoma. V poznih nočnih urah sem z

Milanovi starinski aparati, ki še vsi delujejo.

iglo, ki je pritiskala na kristal, iskal mesto, kjer se je zaslil glas radijske postaje Vatikan ali pa "glas Amerike" iz Washingtona. Kaj drugega zaradi preprostosti sprejemnika nisi mogel slišati oziroma sprejeti.

Tu se začne najino prijateljstvo, saj se še spomniš, Janez, ko sem te navdušil za izdelavo lastnega "detektorja"? Ob brskanju po podstrešju hiše tvojih starih staršev sva občudovala stari gramofon. Tega je poganjal ročno naviti mehanizem. Zvok stare koračnice na veliki plošči je prehajal iz debele igle ročice na zvočnik v obliki velike trobente. Bila sva ganjena. Veselje do tehnike nama je krajšalo puste zimske večere. Mene je tehnika vedno bolj zanimala, tebe, Janez, pa ob prebiranju starih dedijevih knjig vedno bolj leposlovje. Najine skupne poti so se po končani osnovni šoli razšle.

V gimnaziji sem imel pri fiziki seminarsko nalogo karakteristika elektronke – triode. Ob tem sem začel spoznavati zgradbo in delovanje cevnih radijskih sprejemnikov, ki pa so jih v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja že začeli izpodrivati novejši tranzistorski radijski sprejemniki.

Po študiju elektrotehnike in kasnejši zaposlitvi v ravenski *fabriki* je ob družinskih dolžnostih in poznejši gradnji lastnega doma zamrlo moje zanimanje za stare radijske aparate in radijsko tehniko nasploh. Ponovno pa je v meni prebudila stare spomine na dogodke, povezane z mladostnim zanimanjem za stare sprejemnike, selitev v novozgrajeno hišo. Tudi srečanje z abrahamom mi je prišepnilo, da bi bilo dobro obuditi

mladostno zanimanje. Leta bežijo, kaj me bo veselilo, ko bom med upokojenci? Ob spominih na starša, spominjanju na čase, ko smo ob četrtkih zvečer radi poslušali na valovih Radia Ljubljana priljubljene Avsenike pa Dobre znance, Vesele planšarje in seveda naše Štiri kovače, ob nedeljah ob osmih zjutraj otroško radijsko igro, opoldne pa Čestitke in pozdrave, sem ponovno prižgal naš stari radio. Čeprav sem imel v kletni sobi moderni glasbeni center, sem staro "savico" z veseljem poslušal kljub dejstvu, da je bilo na srednjem valu med poslušanjem slišati rahlo piskanje in spreminjanje kvalitete sprejema.

Ob priliki sem v Avstriji na boljšem sejmu zagledal ravno takšen stari sprejemnik, ki ga mi je v mladosti podaril očetov boter, ko sem mu zaupal, da me je aparat neznansko zanimal zaradi posebnih vrst nemških predvojnih elektronk, tako imenovanih jeklenk, ki so bile veliko manjše od takrat običajnih elektronk. Botrovega sprejemnika nisem ohranil, ker sem ohišje in zvočnik uporabil v študentskih letih. Pa me je nekaj zgrabilo, da sem na boljšem *štantu* kupil lepo ohranjeno "staro kišto". Seveda sem zatem presedel kar nekaj časa s spajkalnikom in merilnim instrumentom v roki ob drobovju starega sprejemnika, da je v zvočniku zašumelo in je po vrtenju gumba zadonel glas tuje radijske postaje. Nastopil je trenutek vznemirjenja, olajšanja in tihega veselja ...

Ujela me je pritajena, nepotešena želja – potreba, da začnem zbirati in obnavljati stare cevne radijske aparate in seveda kupovati tudi dragocene stare knjige z

Milan s kužkom in mojo družbo ob svojih aparaturah

radijsko literaturo. Najprej sem se usmeril na radijske aparate, zgrajene v dvajsetih letih prejšnjega stoletja, ko je bila radijska tehnika na začetku svojega razvoja. S pomočjo interneta sem iskal in kupoval razmeroma poceni primerke za restavriranje iz celega sveta, vendar večino iz Nemčije, Avstrije in Francije. Pošiljali so mi jih po pošti, kar pa neposredno v Slovenijo ni bilo poceni, ker je bila vmes še carina. Pa sem se nekako znašel in aparate

švercal preko naše meje, veliko pa so mi zamižali na carini, ko so videli kakšen klump poleg hrane za psa in dobrot iz Špara vozim v svoji sklumprani škodi.

Prastare radijske aparate sem zbiral in restavriral v letih 2001 do 2011, ko sem leta 2011 napravil izpit za radioamaterja, dobil svoj klicni znak S56MI in začel z novim hobijem – vzpostavljanjem radijskih zvez z amaterji celotnega sveta.

Sedaj pa še nekaj besed o moji zbirki starih radijskih sprejemnikov. Kot že napisano, sem jih zbiral dobrih 10 let. Nekaj sem jih dobil pobranih in podarjenih z zaprašenih podstrešij, največ pa iz tujine. Večina njih je bila nedelujočih, vendar precej dobro ohranjenih. Nešteto ur sem ob večerih porabil, da sem pri tistih aparatih, za katere mi ni uspelo pridobiti električne sheme, najprej preresoval montažo njihovih sestavnih delov, nameščenih v kovinskih ohišjih, imenovanih šasije. Iz teh montažnih shem sem narisal električne sheme aparatov, nato ugotavljal okvare, nabavljal rezervne dele in s popravilom vztrajal tako dolgo, da je vsak radio *zašpila*. Nato sem še nekaj čas porabil za čiščenje in poliranje lesenih ohišij, da so aparati tudi lepi na pogled.

V manjši kletni sobici sem aparate namestil deloma na police, deloma na mizo, večji del pa naložil po vsej sobi drugega na drugega. Nameraval sem izdelati primerne razstavne police, vendar me je moj novi hobi odvrnil od tega. Zbirko bi rad predstavil v lastnem katalogu in po možnosti odprodal, kar pa vem, da ne bo lahko, ker je za to pri nas vedno manj zanimanja in denarja. Za prodajo s pomočjo interneta pa je treba moje stare

aparate zelo dobro predstaviti, da lahko pričakujem zelen uspeh.

Stare radijske aparate sem zbiral načrtno, kolikor mi je uspevalo, tako da lahko zainteresiranemu obiskovalcu prikažem zgodovino razvoja cevni radijskih aparatov od začetka pojavljanja prvih radijskih oddajnikov v dvajsetih letih prejšnjega stoletja pa vse do njihovega "izumrtja" v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so novi tranzistor in kasneje integrirana vezja izpodrinili staro dobro elektronsko cev – elektronko. Zelo zanimivi so tudi prvotni, prastari oziroma prvi radijski sprejemniki brez elektronk, podobni kot v moji mladosti izdelani detektorji. V moji sobi lahko obiskovalec opazuje zanimive primerke proizvajalcev cevni radijskih sprejemnikov, kot so: Telefunken, Siemens, Philips, Saba, Graetz, Lumophon, Eltz, Kapsch, Radione, RCA ..., od nekdanje skupne domovine pa tipe radijev, kot so: Kosmaj, Savica, Triglav pa tudi proizvajalcev RR Niš, Riz Zagreb, Tesla Beograd, Gorenje-Koerting ... Zbirka vsebuje tudi prve tranzistorske sprejemnike firm Schaub Lorentz, Telefunken, Radione in drugih.

Ob radijskih sprejemnikih imam tudi zbirko starih merilnih naprav in instrumentov, ki sem jih uporabljal za popravilo, umerjanje in testiranje radijskih naprav, še posebej pomembna sta kovčka za testiranje prastarih elektronskih cevi, katerih zgodovina in lastnosti, oblika in velikost so prav tako zanimivi kot same prastare radijske aparature."

Milan vabi vse, ki bi vas njegova zbirka zanimala, da si jo ogledate pri njem na domu.

Drugi jaz Ivan Lipovšek

Ida Robnik

Ko se poti razidejo, se včasih spet snidejo. Na eni izmed prireditev slovenjgraških literatov sem po dolgem času spet srečala Ivana Lipovška, nekdanjega sodelavca Lesne Slovenj Gradec, presenečena, ko se je izpostavil kot avtor satirične literarne stvaritve, še bolj pa na zaključku prireditve, ko je odprl kovček s klavirsko harmoniko in brezhibno zaigral nekaj poznanih skladb. Kot sodelavec je gradil strog in nedostopen lik osebe z načelom "vse po zakonu in predpisih". To se mi je takrat zdelo zelo logično, saj je delal v

Družinski kvartet Lipovšek. Z desne: teta Betka, bratranec Slavči, bratranec Tonči, Ivan s flavto in oče s harmoniko.

Ohcet Terjašek v Razgorcah pri Vojniku 21. maja 1955; Ivan v zadnji vrsti levo s flavto

Izobraževalnem centru, prej pa na šoli kot učitelj. Delovna pot ga je tudi ob razdružitvi Lesne na gozdarski in lesarski del popeljala med pedagoge; v AMD Slovenj Gradec je poučeval kandidate za voznike B-kategorije, kasneje pa bil 12 let ocenjevalec voznških izpitov v Izpitnem centru Upravne enote Slovenj Gradec, pet let kot predsednik izpitne komisije. Sedaj je že sedem let v pokoju in našel si je zadovoljstvo v ustvarjanju med slovenjgraškimi literati, posveča se fotografiji, kar je tudi vedno bila ena izmed njegovih resnih pristočasnih dejavnosti, srečamo ga lahko na kolesarskih stezah, ob raznih druženjih in na prireditvah pa rad zaigra na harmoniko, saj je glasba tisto, kar ga je plemenitilo vse življenje. Privolil je v pogovor o tej temi. In seveda sem mu za začetek postavila obrabljeno vprašanje ...

Kdaj ste se srečali z glasbo in se navdušili nad igranjem?

Za glasbo se zanimam že od mladih nog. Izhajam iz glasbene rodbine. Dedek Anton, rojen 1869, je bil od 1889 do 1895 vojaški godbenik v 87. pešpolku v Trstu v času avstro-ogrske monarhije. Ko se je vrnil domov, se je vključil v Maledolsko pihalno godbo Vojnik in v njej sodeloval skoraj 50 let. Tu naj omenim, da je godba nastala leta 1875 iz *muzikantov*, ki so bili v večini kmetje na območju vasi Male Dole pri Vojniku. Kmetije so imele tudi vinograde, marsikje so imeli pri hiši frajtonarico, vsi pa izredno veselje do godbe in petja. Pravijo, da sta v godbi prevladovala dva priimka: Kroflič in Lipovšek. Leta 1975 smo v Vojniku obeležili

100-letnico obstoja godbe s slavnostnim koncertom z gosti in s priložnostnim biltenom.

Za glasbo je ded navdušil tudi oba sinova, strica Tončka in mojega očeta Stanislava. Oče je aktivno sodeloval v godbi z izjemo prekinitve med 2. svetovno vojno, vsega skupaj več kot 40 let, zadnjih 25 let kot predsednik. Odlikovan je bil z zlatim Gallusovim priznanjem. Poleg trobente je v godbi igral tudi diatonično harmoniko, lahko bi rekli, da je bil ljudski *muzikant*.

Kot sem že omenil, izhajam iz glasbene rodbine. Poleg dedka je bil *muzikant* tudi mamin stric Franček, ki je igral na klavirsko harmoniko in klarinet; na klavirsko harmoniko pa so igrale tudi teti

Silva, Betka in seveda moja mama Bernarda. Ko sem prvokrat oprtal klavirsko harmoniko, sem imel že deset let staža kot instrumentalist pihalec, zato mi je učenje gladko steklo. Prvi teden me je učila mama, drugi teden pa že jaz njo ... Teta Silva, ki mi je za maturo podarila klavirsko harmoniko, mi je dala tudi priročnik za učenje. Tako sem se zadeve lotil na strokovni podlagi s poudarkom na prstnem sistemu za klavirski in basovski del.

Tako sem se vključil v Maledolsko pihalno godbo; najprej sem igral flavto, kasneje pa klarinet in saksofon. Pridružila sta se mi tudi mlajša brata Slavko in Jožef, oba s trobento. Seveda sem igral tudi z očetom na *ohceti*, predvsem v obdobju od leta 1955 do odhoda k vojakom leta 1966.

Med služenjem vojaščine sem našel vojaškega tovariša Staneta, ki me je temeljito, še dodatno usposabljal pri igranju na pamet, poučeval, kako izbirati programe, opozarjal na držo harmonike, obvladovanje telesa itd. Sicer sem pa z njim skupaj nastopal s klarinetom kot vojaški duet z raznovrstnim programom. Ko sem se po končanem služenju vojaščine vrnil domov in zaigral domačim, so bili močno presenečeni, mama še posebej!

Po odsluženju vojaškega roka sem zopet nadaljeval z igranjem v godbi.

Kaj vam je pomenilo igranje v godbi, kaj ste s tem pridobili?

Pri godbi sem pridobil osnovo igranja po notah, korakanje med igranjem, osnove aranžiranja za instrumente, priprav na nastop, kontakta z organizatorjem in poslušalci itd.

Pihalna godba Male Dole Vojnik, 1972, Ivan prvi z leve v prvi vrsti s saksofonom

Naslovnica plošče: Ansambel Viki Ašič, gramofonska plošča, 1974, Ivan s klarinetom

Omenili ste, da sta v godbi z vami igrala tudi vaša brata. Ste pomislili na ustanovitev lastnega ansambla, saj takrat je bilo to moderno?

Seveda. Z bratom Slavkom sva nekaj let igrala tudi v ansamblu Vikija Ašiča v Celju. Uspešno smo nastopali na festivalih narodno-zabavne glasbe na Ptuj in v Števerjanu, na samostojnih koncertih z lastnim programom, posneli pa smo tudi malo in *longplay* ploščo. Z bratom Jožefom, ki odlično obvlada diatonično harmoniko, pa sva ustanovila Kvartet bratov Lipovšek. Posneli in izdali smo zgoščenko *Šopek rož* z že skoraj pozabljenimi melodijami z začetka 20. stoletja.

Glasba in igranje instrumentov sta bila torej vaša sopotnika vse do danes?

Glasba mi je bila tako rekoč položena v zibelko. Tako sem poleg redne zaposlitve in obveznosti v družini ves prosti čas posvečal svojemu glasbenemu hobiju: igranju na pihala, harmoniko, komponiranju narodno-zabavnih melodij, igral sem na več kot 200 nastopih: na *ohceti*h, na koncertih, silvestrovanjih, proslavah, jubilejih, da številnih vaj sploh ne omenjam. Ponosen pa sem na snemanja s flavto, klarinetom in klavirsko harmoniko; imam 25 vokalno-instrumentalnih melodij, skoraj polovica je

avtorskih, posnetih na različnih nosilcih zvoka, med njimi je tudi tekmovalnih skladb za festivale.

So vam nešteti nastopi prinesli kaj denarja?

Honorarjev posebej ne omenjam; zaslužki so seveda odvisni od kvalitete, izvirnosti, *muzikant* zasluži enkrat več, drugič manj. Vedno pa sem bil na nastopih v veseli družbi, nikoli lačen ali žejen, tudi ne tepen; na enem nastopu sem spoznal svojo soprogo Jelko.

Morda za 60 let glasbenega hobija vse omenjene zadeve niso ne vem kolikšen dosežek, vendar pa mi je ena stvar v življenju odlično izpadla: namreč zobje, če se malo pošalim. Zaradi zdravstvenih težav sem s pihalnimi instrumenti zaključil, nadaljeval pa z igranjem harmonike in pisanjem pesmi.

Kot sem že v uvodu omenila, vas sodelavci z Lesne nismo poznali kot satirika, človeka, ki, kot bi rekli, "družbo gor drži" ...

S temi svojimi lastnostmi sem se izražal v drugih okoljih, tudi na internih zabavah z ožjimi sodelavci, prijatelji, sorodniki, največkrat s svojim izvirnim programom. Enako še danes, na znane narodne pesmi (*Kolkor kapljic tolko let, Če študent na rajžo gre, Škrjanček poje, žvgoli, Regiment po cesti gre itd...*) napišem

priložnostno besedilo v zvezi z jubilentom, ga zapojem ob spremljavi harmonike, gostje pa se priključijo s petjem refrena. Takšna oblika nastopa se odlično obnese, navzoči jo sprejmejo in navdušeno sodelujejo. Seveda dodam še izmišljene šaljive telegrame v verzih od znanih osebnosti, s katerimi počastim praznično vzdušje med povabljeni. Pogosto dodam še imitacijo znanih popevkaric seveda s podlago *playbacka*, zaključim pa z "mini striptizom" ko gostjam vračam "izposojeno" garderobo.

Ukvarjali ste se tudi s fotografijo in pesništvom ...

Da, arhiviranih imam več kot 2500 lastnih posnetkov, kot mentor pa sem vodil fotokrožke na osnovni šoli in uspešno nastopal na regijskih in državnih razstavah oziroma tekmovanjih.

Od septembra 2009 sodelujem v literarni sekciji Društva upokojencev Slovenj Gradec. V decembru 2014 sem napisal stoto pesem *Neveseli december* z družbenokritično vsebino. Sicer pa vključujem tudi druge teme, odvisno od dogodkov in razpoloženja, osebnega in javnega.

Ivanovo ustvarjalnost so vseskozi podpirali njegovi družinski člani, žena Gabrijela in oba sinova, Robert in Matjaž. V pogovoru je s hvaležnostjo govoril o svoji rodbini, katere člani so vsi sooblikovali njegovo glasbeno pot; tako med že omenjenimi starimi starši, starši in strici tudi bratranca Tonček in Slavči. Največ darov in znanja pa je prejel od svojega očeta, ki mu je dal osnovo za glasbeni razvoj in vse, kar spada zraven.

Menda je res nekaj v priimku, vsekakor pa v genih; poznani pianist in glasbeni pedagog prof. Marjan Lipovšek je prav tako Ivanov sorodnik, ravno tako pa tudi poznana tekstopiska, vokalistka in vodja ansambla Vera & originali Vera Šolinc.

Naslovnica CD: Zgoščenka *Šopek rož*, 2008, Ivan s flavto

90 let naše Erne

Franc Areh

Bil je četrtek dan, popoldan, ne preveč leten. Veter je rahlo pihljajal in naznanjal, da je pred vrati jesen. Moje misli pa so bile nekje čez reko Suhodolnico, v zaselku pod gradom, blizu cerkve svete Radegunde v Starem trgu. Tam je letos dopolnila 90 let svojega res pestrega življenja naša Erna Breznik.

Erna Breznik je slavila 90 let.

Njeno otroštvo ni bilo poslano s cvetjem, ki ga tako zelo obožuje. Že kot deklita se je morala večkrat seliti iz kraja v kraj, pri devetih letih ji je umrla mama, očeta pa skoraj ni poznala. Rojena je bila v Vuzenici, v hiši, ki so jo imenovali Štok. Prvi koraki v šolske klopi so bili prav tam, nadalje pa jo je pot zanesla v koroški Selovec, a ne za dolgo. Zatem so se zopet preselili nazaj v Vuzenico, k veleposestniku Lobenvajnu, kjer so imeli gostilno in trgovino. Z mamo sta morali poprijeti za vsako delo. Po letih trdega dela so morali spet vandrat. Selili so se v Raduše v

Predstavniki Starega trga na obisku pri Erni Breznik

Jotliške mline, kjer so dobili zavetje. Ker pa je bila tisti čas že brez matere, nikjer ni bila prav lepo sprejeta. V pomanjkanju ljubezni in brez matere je zrasla v 15-letno dekle, ki je nato prišlo na kmetijo Veliki Brdnik. Tu je bila lepo sprejeta in čeprav je bilo veliko dela na kmetiji, se je zanjo našla lepa in topla beseda. Kasneje se je Erna zaposlila v Tovarni meril, kjer je dočakala svojo upokojitev.

Ko se je poročila, se je Erna preselila v gasilski dom v Starem trgu. Z možem pa sta hrepenela po svojem domu, zato sta začela graditi hišo v zaselku pod starotrško cerkvijo. V hišo sta se preselila leta 1972. Sreča ni trajala dolgo, kajti kmalu ji je umrl mož, a pokončna Erna se ni vdala. Zaživela je naprej s svojimi tremi sinovi. A kaj, ko ji je usoda najprej vzela sina Toneta, starega komaj nekaj čez 40 let, in nato še najstarejšega Jožka. Oba sta se veliko ukvarjala z glasbo, dolga leta sta sodelovala v ansamblu Štirje kovači.

Največ svojega časa je Erna posvetila gasilstvu v kraju. Je ena izmed najstarejših gasilk v Mislinjski dolini. Med prvimi je zasadila lopato za gasilski dom in tudi gasiti je znala in si je upala, če v bližini ni bilo dovolj moških rok. Tekmovala je z gasilci in za to dobila številna priznanja, na

katera je zelo ponosna. V samem kraju ni bilo društva, v katerem Erna ne bi sodelovala. Tudi odrske deske ji niso bile tuje. Pri takratnem prosvetnem društvu je odigrala marsikatero igro. Sodelovala je v igrah Deseti brat, Miklova Zala, Koplji pod brezo in še v mnogih drugih. Bila je ena tistih, ki so krasile cerkev, saj ima kot ljubiteljica cvetja okoli hiše pravi pravcati cvetlični vrt.

Naša Erna še danes vse postori po hiši in vrtu. Veliko se družijo s krajanji, tako starejšimi kot mlajšimi, ter za vsakega najde lepo besedo in kakšen nasvet. Sedaj Erna srečno živi s sinom Benom in njegovo družino. Svoje dni preživlja s šestimi vnuki in petimi pravnuki ter že enim prapravnukom. Kakor je ona ponosna nanje, tako zelo imajo oni radi njo in jo pogosto obiskujejo.

Erna je bila ob svoji 90-letnici vesela vsakega obiska. Ob njenih pripovedih in potovanju skozi svoje življenje nas je pustila vidno ganjene in marsikomu se je utrnila solza. Še bi jo bili lahko poslušali, a kaj, ko se je noč spustila na starotrško vas pod mogočnim gradom.

Erna, vsi ti želimo še mnogo lepih, zdravih in zadovoljnih let med nami.

80 let Ivana Rotovnika

Ivan Rotovnik iz Slovenj Gradca je konec julija dočkal 80. rojstni dan. V krogu svoje družine, bratov, sester, sorodnikov, sosedov in prijateljev ga je praznoval pri Kovaču v Podgorju. Bil je zares lep dogodek.

Mladost je Ivan preživel v družini s starši, enajstimi brati in štirimi sestrami na kmetiji Klevž na Legnu pri Slovenj Gradcu. Tako kot se je rodil v skromni, delovni kmečki družini, je tudi nadaljeval pot poštenega, delovnega in klenega človeka. Izučil se je za poklic tapetnika, ki mu je vedno znova vlival upanje in dajal življenjske moči, da se je iz vsake še tako nezavidljive situacije pobral močnejši in

priljubljen na nove izzive. Vse, kar si je ustvaril, je ustvaril s svojimi rokami.

Svojo družino je vedno postavljajal na prvo mesto. Izjemno je ponosen na hčerko Renato, njenega moža Dušana ter

vnukinji Aljo in Kajo, ki so mu tudi pripravili slavje ob okroglem jubileju. Želimo mu, da bi prihodnja leta preživel v zdravju, miru in zadovoljstvu.

Vsi njegovi

Ivan med svojimi najbližjimi, sorodniki in prijatelji

„Na gaudi smo se dobili“

Duša Komprej

Tudi tokrat smo 60. Turistični teden v Črni na Koroškem zaključili s prireditvijo *Na gaudi se dobimo*, katere glavni organizator je že vrsto let Folklorna skupina Kulturnega društva Gozdar v sodelovanju z Občino Črna ter Zvezo kulturnih društev Črna. Na prireditvi je sodelovalo osem folklornih skupin z različnih koncev Slovenije: FS KD Gozdar Črna na Koroškem, KUD Goričko Gornji Petrovci, FS Blaž Jurko Razbor, Folklorno društvo Ivan Laharnar Planota, FS Nasmeh, KD Svoboda center – FS Trbovlje, Šaleško folklorno društvo Koleda in KUD József Attila Motvarjevci - József Attila ME Szentlászló.

Večina folkloristk in folkloristov je v Črno prispela že v dopoldanskih urah in z zanimanjem so si ogledali krajevne znamenitosti, med drugimi tudi Etnološki muzej ter Olimpijsko zbirko, ki sta v samem centru Črne. V zgodnjih popoldanskih urah je sledil sprejem s pogostitvijo vseh 180 udeležencev pri županji Občine Črna na Koroškem mag. Romani Lesjak, nato povorka po vasi in predstavitev skupin s pesmijo in plesom v dvorani kulturnega doma, kjer je bilo poskrbljeno tudi za dobro voljo in smeh, saj so nam člani KUD Goričko pripravili zelo zabaven skeč, v katerem ni manjkalo prigriz iz šolskih klopi.

Še pred njimi smo se predstavili domačini, **FS KD Gozdar**. Prvotno je skupina delovala v Kulturnem umetniškem društvu Gozdar. Pod okriljem črnjanskih gozdarjev so v društvu prepevali, plesali, igrali harmoniko in recitali gozdni delavci, *pavri*, *knapi*, uslužbenci, srednješolci in drugi mladi iz Mežiške doline. Od leta 1995 je folklorna skupina aktivna v samostojnem Kulturnem društvu Gozdar. Prvi nastop so plesalke in plesalci izvedli v narodnih nošah, ki so jim jih posodili iz takratne folklorne skupine Prosvetnega društva Zarja iz Železne Kaple. Noše, v katerih plešemo še danes, so nastale po raziskavah dr. Marije Makarovič. Folklorna skupina prenaša koroške plesne in pesmi ter širi ljudsko tradicijo *bic* in *dedijev* na mlajše rodove v domačih krajih, izven koroškega *špevntatega* plota po Sloveniji in evropskem prostoru. Že več kot 30 let promovira Črno na Koroškem kot pestro kulturno gnezdo tudi izven državne meje.

Na vajah se enkrat tedensko zberemo

Nastopajoče folklorne skupine je sprejela in pozdravila županja magistra Romana Lesjak Foto: Goraz Mlinšek

v Žerjavo mladi iz vse Mežiške doline. Umetniško vodenje folklorne skupine je v drugi polovici leta 2012 od Mojce Pori prevzela Mojca Kovač Piko, ki poleg ubranega plesnega koraka skrbi za ljudsko petje. Za prijetno vzdušje v skupini se trudi in skrbi poleg ostalih članic in članov dolgoletni predsednik folklorne skupine Rudi Piko. Namen skupine ni samo dobro plesati in prepevati. Pomembno je tudi ozaveščati mlade in stare. To skupini uspeva, saj se v njej družijo mladi od 15 do 59 let starosti. Uspeh skupine je tudi v tem, da so iz številnih plesalk in plesalcev nastale kulturne družine, v katerih se že folklorno udeležujeta dve generaciji. Skupina ustvarjalno živi in deluje po zaslugi današnjih in preteklih voditeljic in glasbenikov še danes.

Za nami so na odru s skečem nastopili člani **KUD Goričko Gornji Petrovci**, ki aktivno deluje v današnji sestavi že 21 let. V društvu je danes kar 29 članov, ki pa vsi plešejo predvsem goričke svatovske plesne in s tem ohranjajo kulturno dediščino svojega kraja. Že vrsto let deluje znotraj društva tudi gledališka skupina, ki šteje 13 članov, in uprizarja zabavne skeče avtorja in režiserja ter člana društva Aleksandra Ružiča. Članice in člani KUD Goričko pa so se tokrat odločili, da ne bodo plesali, ampak so nas spravili v dobro voljo s skečem. Saj ne le, da v društvu odlično plešejo, kar so nam dokazali že pred leti, ko so prav tako v avgustu nastopili pri nas v Črni, pač pa znajo občinstvo tudi dobro nasmejati. Na odru so predstavili eno šolsko uro, pri kateri naj bi se učili o pesniku Francetu Prešernu, a učenci so mislili na vse drugo in prihajalo je do zabavnih situacij.

Domačinom so se s spletom štajerskih

plesov predstavili tudi folkloristi **Folklorne skupine Blaž Jurko Razbor**, ki je bila ustanovljena leta 2010. Iz naključnih srečevanj in želje po druženju se je začela tudi zgodba o negovanju pristne ljudske pesmi in plesa. Tako so skozi čas oblikovali lastni program, ki obsega poustvarjanje štajerskih plesov, iger in glasbe. Prelomno je bilo leto 2013, ko so začeli nastopati v nizu prireditev s pomenljivim naslovom *Iz skrinje naših dedov in babic*. To leto si bodo posebej zapomnili zaradi novih kostumov, na katere opozarja tudi fotografska razstava *Od fotografije do kostuma*, ki prikazuje oblačilno kulturo na Sevnškem iz leta 1900. Ponosni so tudi na sedaj že tradicionalni celovečerni dogodek pod naslovom *Folklorno-vinogradniški večer na Razborju*, na katerem predstavijo svoje enoletno delo, hkrati pa je to tudi priložnost za zahvalo ter tkanje novih prijateljskih vezi. Želijo si tudi v prihodnje poustvarjati izročilo svojih krajev, predvsem pa kulturno dediščino Blaža Jurka, po katerem nosijo ime.

S primorskega konca je v Črno prispelo **Folklorno društvo Ivan Laharnar - Planota**, ki deluje že od leta 1957. Društvo je dobilo ime po domačinu s Šentviške Gore, organistu, skladatelju, gostilničarju in županu Ivanu Laharnarju. Društvo danes šteje 24 članov, povprečna starost plesalcev in plesalk je 20 let. Konec tedna se družijo na vajah, kjer skušajo ohraniti plesne in navade iz zakladnice preteklosti. Ko si fantje na glavo povežejo klobuke, dekleta pa *opasajo* predpasnike, s takšnim veseljem zaplešejo *zibnsrit*, *ta potrkano*, *rašplo*, *metltanc* ali pa muho in *ajns*, da se krila dvignejo, njihova grla pa zavriskajo in tudi v Črni je bilo tako, saj so nam zaplesali splet Tam na vasi sred vasi. Za zelo dobro vzdušje so poskrbele tudi članice **Folklorne skupine Nasmeh**, ki so pritegnile marsikakšen pogled mimoidočih, predvsem moških, saj v skupini plešejo same ženske. Skupina deluje že deseto leto kot krožek Univerze za tretje življenjsko obdobje pri Centru za izobraževanje in kulturo Trebnje. Od leta 2012 jo vodi mentorica Branka Moškon. V skupini je dvajset plesalk in dva godca in vse povezuje želja po plesu ljudskih plesov in tako ohranjanju slovenskega ljudskega izročila s pesmijo in plesom. Plešejo dolenske, belokranjske in prekmurske plesne. Njihova oblačila so izdelana po dolenski kostumski podobi iz začetka 20. stoletja. Zaplesale so nam prekmurske plesne, ki se v osnovi ne razlikujejo od drugih slovenskih plesov, le da jih drugače imenujejo in na svoj način plešejo, saj jim je prekmurski človek vtisnil pečat svojega značaja in doživljanja. Skupina Nasmeh je zapela Teče mi teče vodica in zaplesala

Med povorko srečanja folklorne skupine v Črni na Koroškem Foto: Goraz Mlinšek

mrkfo, ceplpolko in vse kar lazi po tem sveti. Predstavila se je tudi **Folklorna skupina iz Trbovelj**, ki deluje že 27. leto. Z veseljem in ljubeznijo do ljudskih plesov in pesmi ohranjajo ljudsko izročilo. Udeležujejo se prireditve tako doma kot drugje po Sloveniji in v tujini. Kulturno društvo Svoboda center - FS Trbovlje je zaplesala splet gorenjskih plesov in s potrkavanjem, ki je značilno za gorenjske plesne, pričarala podobo Gorenjca.

Velik aplavz pa so poželi predstavniki **Kulturnega društva József Attila**, ki so zaplesali madžarske plesne. Društvo je nastalo na pobudo vaščanov, ki so že nekaj let pred ustanovitvijo društva uspešno nastopali na domačih proslavah. Pod vodstvom učiteljice Matilde Vöröš ter mentorja in harmonikarja, žal pokojnega, Geze Dora starejšega so aktivno delovali folklorne skupine, recitatorji in pevski zbor. Z uradno registracijo društva leta 1979 so člani še bolj pristopili k delu. Pod mentorstvom Geze Dora starejšega in Geze Dora mlajšega ter ob njuni glasbeni spremljavi se je v nekaj letih izoblikovala kvalitetna folklorne skupine, ki je ponesla sloves domače vasi daleč po domovini ter po tujini. Letos praznuje kulturno društvo častitljivih 35 let delovanja. Kakovostno naravnano pot skupine potrjujejo številna občinska, regijska, državna in druga priložnostna priznanja ter pohvale, izmed katerih naj izpostavimo le nekatere:

- priznanje za doseženo prvo mesto na državnem tekmovanju folklorne skupine v Črnomlju
- priznanje za doseženo drugo mesto na državnem tekmovanju folklorne skupine v Tinjah na Pohorju
- občinska Prešernova nagrada na področju kulture
- priznanje in certifikat za ohranjanje in izvajanje izvirnih obmejnih plesov
- v letu 2014 prejeto madžarsko narodnostno kulturno priznanje – nivojska nagrada na področju kulture

Ljubiteljskemu delu dajejo poseben elan posamezniki, ki so zaradi nastopov pripravljene preložiti svoje zasebne obveznosti. V tem trenutku aktivno nastopa in vadi že tretja generacija plesalcev. Z letom 2013 so začeli pripravljati nove koreografije čardašev pod mentorstvom Rudolfa Toplaka iz Dobrovnika. Osem plesnih parov pleše izvorne obmejne ljudske in prekmurske plesne ter spletke izvirnih madžarskih plesov iz Železne županije, Zalske županije ter spletke Hetéških plesov.

V Črni pa se je predstavilo še eno društvo iz rudarskega mesta, in sicer **Šaleško folklorne društvo Koleda iz Velenja**, ki že 44 let predstavlja slovensko ljudsko izročilo doma in po svetu. V tujini so gostovali več kot 80-krat, prepotovali Evropo, bili v ZDA, v Tajvanu, na Kitajskem ... Uveljavili so se kot kvalitetna in uspešna skupina in se predstavili na vseh večjih

evropskih folklorne festivalih. So dobitniki občinskih, republiških in mednarodnih nagrad. S folkloro se ukvarjajo ljubiteljsko. Učijo se in predstavljajo ljudske plesne, pesmi in običaje, skrbijo za izvorne narodne noše/kostume in seveda tudi glasbila. ŠFD Koleda sestavljajo člani, ki so polni elana in velikih načrtov za sedanjost in prihodnost, saj se zavedajo, da so pomemben temelj ohranjanja narodne dediščine, kar je velika in pomembna naloga. Znotraj Šaleškega folklorne društva je več skupin: otroška skupina, mlajša srednja skupina, starejša skupina, Sok skupina in skupina upokojenk. Poleg teh skupin pa so v društvu tudi alpski sestavi in tamburaši. Skupina, ki se nam je predstavila tokrat, ima vaje enkrat tedensko ob petkih, seveda pa ne gre brez kakšnih dodatnih intenzivnih vaj in tistih med koncertom tedna. Od septembra so se plesalci in godci predstavili na 42. nastopih. V juliju so gostovali na Portugalskem. V novi sezoni bo skupina stopila v 45. leto delovanja. Za konec prireditve so sledili še podelitve priznanj in daril vsem sodelujočim ter večerja in druženje ob dobri glasbi in petju vse tja do poznih večernih ur. Razšli smo se dobre volje in polni lepih spominov. Tudi ta dan smo stkali veliko novih prijateljskih vezi.

Ob koncu bi se v imenu FS KD Gozdar, v upanju, da se kmalu zopet srečamo, zahvalila tako vsem skupinam kot tudi obiskovalcem, da ste nam pričarali čudovit kulturni dan v Črni.

Folklorne skupine so zarajale tudi v centru Črne na Koroškem Foto: Goraz Mlinšek

Na Poljani so spet zvene le ljudske

Ida Robnik

Na Poljani pri Prevaljah je bila v kozolcu tudi letos prireditev, tokrat štirinajsta, Srečanje v ljudski glasbi, plesu, pesmi in besedi, v torek, 9. septembra. Srečanje vsako leto organizira Vokalna skupina Rute skupaj s Turističnim društvom Poljana in JSK RS za kulturne dejavnosti.

Andrej Brumen bere svoje aforizme.

Vokalna skupina Jesensko cvetje

Prireditev sta začela plesna para Folklorne skupine Pušlc iz Mežice, ki sta s plesom popestrila tudi nekatere vokalne točke, nato pa se je zvrstilo pet vokalnih skupin: Jesensko cvetje iz Zavodenj, Vokalna skupina Rute, Ženska vokalna skupina Carinthia Cantat, ŽePZ Trta iz Žitare vasi ter za zaključek Tamburaška skupina Medžimurje. Program so popestrili literati KD literatov Mežiške doline: Andrej Brumen s svojimi aforizmi, Ina Golob z recitacijami in Aleksandra Kocmut z branjem odlomka svoje poezije.

Program je povezoval Jure Penec.

Po končani prireditvi je pevce in obiskovalce pogostil predsednik TD Poljana Jožko Kozlar in druženje je namignilo na še kakšno srečanje.

Ženska vokalna skupina Carinthia Cantat

Vajenec Vanči (11. del)

Lipnik

Vajencu ukradejo denar

V tistem času se ljudje na delo še niso vozili z motornimi vozili. Večinoma so hodili peš. Le za delavce z ravninskega okoliša so prišla v poštev tudi kolesa. Cest za motorna vozila čez hribe ni bilo, bile pa so shojene pešpoti.

Vančijeva bližnjica je tekla skozi mesto, zato je bil od svojih domačih pogosto naprošen, da spotoma kupi in prinese to in ono. Denar je hranil kajpak v žepu obleke, ki je med delom visela na žeblju vrh *keslna*.

Nekega dne pa po končanem delu brska po žepih, a denarja ne najde. Ko je prej jemal drobiž za malico, je denar še bil, sedaj ga ni več. Med drugim naj bi spotoma vzel tudi zalogo cigaret za očeta. Le kako bo oče pogledal, ko pričakovanih cigaret ne bo dobil?

Preden je podrobno pretaknil vse žepe in zares ugotovil, da denarja ni, so vsi delavci že odšli. Zato je drugega dne o tem obvestil *majstra* Jeharta. Ta je bil sicer zgrožen, vendar je Vančija takoj tudi poučil, da se to ni zgodilo prvič. Ni druge pomoči, kot denar nositi vedno s seboj. Trpko spoznanje, nikomur zaupati! Toliko bolj, ker je enak nauk pred tem dobil tudi

od očeta, ko mu ni prinesel pričakovanih cigaret. Nekdo od delavcev krade. Le kdo od vseh, s katerimi si dnevno udeležen pri delu? Kakšna je duša človeka, ki je borne denarce ukradel revnemu vajencu? Da, tudi to je življenje.

Okoriščanje z družbeno imovino

V času Vančijevega vajeništva je tovarna začela delavcem mokrih obratov brezplačno deliti delovne obleke. Menda naj bi vsakemu pripadala ena na leto. Pred tem so zastoj dobivali le gumijaste škornje in gumiran predpasnik, za oblačila so morali skrbeti sami. Škornji so bili dober izdelek, kakršnega se takrat v trgovini še ni dalo kupiti.

Vančiju so se zdele rjava delovna obleka, bluza in hlače prav imenitne. Tudi po meri je obleka ustrezala. Zato je pri strojarniškem umazanem delu še naprej nosil svoje stare cunje, novo obleko pa uporabil za prihod in odhod z dela.

Na dveurni poti od doma do tovarne in nazaj je moral zlasti ob pomladnem taljenju snega preskakovati številne luže in blatne mlakuže. Gumijasti škornji so bili kot nalašč za to.

Tako je Vanči včasih odšel iz tovarne kar v novi delovni obleki in škornjih, s hlačnicami prek njih. Bil je prav spodobno oblečen mali delavec.

Nekega dne pa se je pri vratarju slučajno srečal s tovarniškim kadrovikom. Ta je s pogledom molče premeril Vančijevo oblačila, zlasti dolgo so mu oči obvisle na

škornjih. Nobene besede ni rekel in Vančiju se to ni zdelo nič posebnega.

Čez dva dni pa ga je *majster* Jehart poklical k svoji mizici in mu prizanesljivo sporočil, češ da je opozorjen, da vajenec nenamensko uporablja škornje izven tovarniškega dvorišča in izven delovnega časa, kar ni dovoljeno, ker da je to okoriščanje z družbeno imovino. Jehart je dal vedeti, da sam nima nič proti, ker so škornji dobra obuja za tiste blatne poti, a ukaz nadrejenih je moral posredovati. Vanči je kajpak obljubil, da škornjev izven tovarne ne bo več nosil. Tudi njegovi razmočeni *švedri* bodo zdržali, si je malce užaljen mislil pri sebi.

Čeprav mu Jehart ni omenil imena nadrejenega, čigar pripombo je moral prenesti, si je Vanči kar mislil, da pripomba prihaja ravno od kadrovika. Svoj greh okoriščanja z družbeno imovino je povezal tudi z izkoriščanjem svojega dela. V času njegovega vajeništva je namreč tovarna zaposlovala tudi nove delavce. Nekateri so bili le tri štiri leta starejši in brez sleherne delovne izkušnje v strojarni. Tako je *majster* Jehart večkrat kar Vančiju naročil, naj novemu delavcu pokaže, kako se je treba obrniti pri tem ali onem delu. Razlika med vajencem in novim delavcem se je pokazala na plačilni dan. Vajenčeva nagrada je bila le okrog deset odstotkov delavčeve plače. Tega izkoriščanja kadrovik ni opazil. Glede na svojo vzvišeno držo takih podrobnosti najbrž niti ni poznal?

Praznik domače kuhinje

Steljeraja

Nevenka Knez

V jesenskem času, v drugi polovici oktobra, so morali kmetje priskrbeti steljo za živino, brez stelje namreč tudi ni bilo gnoja. Ponekod so tako spravljali odpadlo listje, v gozdu so nabirali mah, praprot, resje ipd. Še posebej pa naj bi bila zanimiva steljeraja, opravilo, ki je bilo značilno za kmetije v Mežiški dolini, pod Uršljo goro in na Smrekovcu.

Ker pri nas po gozdovih prevladujejo iglavci, je bila navada, da so jeseni naklestili smrekovih vej s stoječih dreves, jih zvozili domov in uporabili za steljo. Kasneje pa so drevesa začeli podirati in takšnim oklestili veje ter spravili steljo. Gnoj iz smrekove stelje je tudi baje najboljši, ker "najdlje drži". Steljeraja je bilo srenjsko opravilo, kar je pomenilo, da so kmetje pomagali drug drugemu; pri tem je veljalo pravilo, da je treba delo zaključiti v enem dnevu. Gospodar je iz vsake hiše povabil po enega mladega moškega in eno mladenko in včasih se je zbralo tudi po 40 ljudi. Na koncu pa je bilo poleg opravljenega dela bistveno, da se je veliko smejala, jedlo in pilo ter plesalo. Steljeraja se je začela v zelo zgodnjih jutranjih urah in vsi, ki so prišli pomagat, so bili po navadi najprej postreženi s šilcem domačega

Steljeraja na Koroškem. Pri Brezniku na Selah so si pri spravlilu stelje že pomagali s traktorjem. Fotografija je last Polonce Lah.

šnopsa. Še preden so se odpravili v gozd, so za zajtrk najobičajneje pojedli repno juho in zabeljene žganke, ves čas pa so pili domači mošt, ki ga je bilo v izobilju. To je bil delno tudi razlog za zbadljivke in šale na račun udeležениh. Moški, ki je namreč zamudil na steljerajo, je bil tarča posmeha in je za kazen moral opravljati ženska opravila. Po opravljenem delu pa so na mizo začele prihajati bogate rihte. Gospodinje so se ob takih priložnostih ponašale in skuhale vse, kar so znale. Najprej so postregli z ovčjo ali svinsko župo, zraven so po navadi na kmetijah jedli domač rženi kruh. Nato so sledili koroški štruklji iz jajc in smetane, pogače in

cimeta, šarkelj, stara slovenska jed mežerli, krapci, pogače z rozinami, krompirjev močnik s svinjskim mesom, ovčje meso, štrudelj itd. Za posladek so gospodinje rade pripravile tudi mrzla kuhana jabolka ali terjet (kruhove rezine, na katere so nalili dobrega mošta in sladkali). Po obilni pojedini so se udeleženci steljeraje radi šli razne igre, ki jim je sledila gauda do jutranjih ur.

Vir: povzeto po <http://www.bajta.si/etnolosko-ozadje-starih-receptov-in-navad/kk-so-kuhale-nase-bice-obicaj-steljeraja-in-prvi-recept>

Šoferske zgodbe

Tekmovanje gozdarjev v Daruvarju

Marjan Čuješ

Na tekmovanja gozdarjev, ki so jih izvajali v nekdanjih republikah naše skupne države, smo s tovornjaki in sodobnimi dvigali odhajali tudi šoferji Strojnega obrata GG Slovenj Gradec. Med prvimi v Jugoslaviji smo uvozili hidravlična dvigala Jonsereds, od katerih je bilo prvo montirano prav na mojem tovornjaku. Ta priznana švedska firma, ki se je prav preko Slovenije hotela prebiti na ostale vzhodnoevropske trge, se je tista leta pojavljala na vseh takih prireditvah po Jugoslaviji. Vključno s prikazovanjem

delovanja dvigal, namenjenih za delo v gozdarstvu, je prodajala tudi kvalitetne motorne žage in drugo opremo.

V ta namen so nam ponudili tudi licenco za izdelovanje teh dvigal in generalni servis ter poučevanje kupcev in ostalih uporabnikov. Od tega ni bilo nič, je pa izdelovanje teh naprav uspešno prevzelo podjetje LIV iz Postojne, od katerega smo pozneje mi kupovali ta dvigala. Tedanje naše vodstvo pač ni bilo dovolj korajžno. Škoda! Strokovno delo v naših delavnicah je pozneje dokazovalo, da bi bili sposobni to idejo tudi uresničiti! To pripovedujem zato, ker so me s temi pogovori seznanili predstavniki firme Jonsereds iz Ljubljane, s katerimi sem bil kar nekajkrat v stikih, kar bom pojasnil v naslednjih *Šoferskih zgodbah*, če bodo napisane in seveda objavljene.

Na tekmovanju gozdarjev v hrvaškem Daruvarju sem se moral pojaviti s svojim tovornjakom neko sobotno jutro sredi

septembra. Na pot bi lahko odšel že en dan prej, toda jaz sem zato raje porabil noč. V tistih letih pač nisem potreboval veliko spanja, pa sem vseeno dobro prenašal vse dnevne napore. Kot so nočni dogodki pozneje pokazali, bi bilo bolje prebedeti noč v hotelu, kot pa se po temi voziti v takem nalu. Na slavonskih poljih so tiste dni na veliko pospravljali koruzo in druge pridelke, zato so bile ceste ponekod polne blata. Prometa sredi noči res ni bilo, zato sem bil bolj pozoren na brisalce šip, ki so mi namesto radia peli svojo monotono pesem. Naenkrat me je z vozilom zaneslo kot na poledici. S krajnimi napori sem se lovil po živem blatu, ki so ga na vozišče med spravljanjem pridelkov prinesle traktorske gume in ga dež še ni izpral. Ko sem tako plaval od roba do roba cestišča in se nazadnje ves poten ustavil, da se na dežju malo ohladim, sem šele dojel, da so okrog in okrog mene samo z vodo prekrte njive. Kdo bi me izvlekel iz tega

blata, četudi se ne bi prevrnil in nekaj metrov pod cesto samo zabredel vanj? In kaj bi si mislili predstavniki Jonsreds, ko bi zaman čakali name? Tja na tisti tekmovalni poligon bi moral dostaviti le tovornjak z dvigalom, upravljal z njim bi pa njihov "preizkusni" šofer, ki je v te namene potoval z glavnim inženirjem te švedske tovarne. Ko sem se malo pomiril, sem pot nadaljeval, toda kmalu me je čakala še ena blatna past, ki je pa med nalivom v soju žarometov ni bilo opaziti. Tokrat sem bliskovito vklopil prvi diferencial, se nekoliko lažje ulovil in le še obstal, čeprav na samem robu ceste. Z vključenim prvim pogonom, kot v najtežjih zimskih pogojih, sem nato vozil po slavonskih ravninah vse do predmestja Bjelovarja. Tu sem se nameraval ustaviti za dalj časa, ker je bila ura dve ponoči in do cilja ni bilo več tako daleč. Ko sem zagledal zelo razsvetljeno parkirišče pred neko stavbo, sem se tam še ves prepoten tudi ustavil ter pripravil termovko s čajem in sendvič. Po prvem požirku čaja in še nedotaknjenem sendviču me je pa minila žeja in tudi lakota. V pritličju stavbe je bila v izložbah prava razstava krst. Velikih in malih, belih in črnih, odprtih in z zaprtimi pokrovi. Na zidu pa napis Pogrebni zavod! V eni takih krst bi se lahko znašel po tej noči tudi jaz, če bi se prevrnil v tisto blatno njivsko kopel! Zelo previdno sem peljal naprej in se ustavil v Daruvarju šele na mestu, kjer naj bi se sešel s prej omenjenimi predstavniki švedske firme. Dolgo ni bilo nikogar na spregled, nazadnje je pa prišel sel iz hotela, v katerem so stanovali, da naj sam na bližnjem skladišču lesa poiščem nekaj hlodov, ki bodo primerni za prikazovanje nakladanja in razkladanja pred zagrebško televizijo. Med njimi mora biti hlod, ki ga bo dvigalo komaj še zmoglo dvigniti. Tak hlod sem z veliko muko res naložil in pripeljal na določeni prostor. Popoldne sta predstavnika švedske firme le prispela in pregledala, ali je vse pripravljeno za nedeljo, ko bo snemanje. Sporazumevanje je bilo težko, ker jaz nemško ali angleško nisem znal, vkljub temu sta bila pa kar zadovoljna. Ker je bil prej omenjeni hlod le pretežak za normalno moč dvigala, je inž. Stark, menda glavni konstruktor švedske tovarne, odstranil plombo na varnostnem ventilu in ga privil na višjo jakost. Zahteval je še malo večje obrate motorja in preizkusni šofer se je z lahkoto poigral tudi z debelim bukovim hlodom. Ko so me dotlej prisotni zapustili, sem do večera ostal pri kamionu in tudi sam preizkušal moč in hitrost dvigala. Pa tudi drugače sem si krajšal čas, kar mi je prišlo naslednji dan zelo prav.

Inž. Stark me je že popoldne povabil

na večerjo, čeprav sem se branil, toda vztrajal je, saj sem prenočeval v istem hotelu. Ko sem s svojo kramo prispel v sobo, sem na svojo grozo opazil, da nimam drugih čevljev kot pa te na nogah. Bili so delovni, z jekleno kapico. Ker s takimi *krampi* pa v praznični obleki res nisem mogel hoditi po hotelu, sem se pognal po mestu iskat druge čevlje, a brezuspešno. Bila je sobota in vse je bilo že zaprto. Ves obupan sem nazadnje le odkril neko zakotno trgovinico, v kateri je stari trgovec nekaj pospravljaj. Na moje veselje mi je le našel nekaj, kar je bilo podobno v žamet oblečenemu čevlju. V novi pridobitvi sem se počutil še kar udobno, čeprav je veljala kar tri moje dnevnic, da me je kak gost v hotelu sumljivo pogledal pod noge, na to se pa nisem oziral, saj sem bil tam le ta večer.

Zjutraj naslednjega dne je na mestnem poligonu potekalo tekmovanje gozdarskih ekip. Tam bi morala TV-ekipa posneti tudi delovanje našega dvigala, pa ob deseti uri ni bilo še nikogar od moje družbe s prejšnjega večera. Spremljevalec in službeni voznik švedskega inženirja, ki je bil edini prisoten, je nemočno vil roke in pogledoval proti hotelu, pa vse zaman. Glavna akterja sta si zaspala in preplašena ter zadihana prihitela tja potem, ko je bilo snemanje že pri kraju. Ker snemalci niso hoteli počakati, saj so imeli še mnogo dela tisti dan, sem se na kamion povzpel sam in opravil demonstracijo dvigala, pa tudi s tistim težkim hlodom sem opravil brez pripomb. Najbolj strah me je bilo, ko se je snemalec metal po tleh pod tisto ogromno težo, ki bi ga na mestu sploščila z njegovo kamero vred. Silno strah me je bilo, da bi počila kaka hidravlična cev, ker je bil ventil privit na sicer prepovedano jakost. Vse prisotne gledalce sem potem, ko je TV-ekipa že odšla, in so z zanimanjem sledili vsakemu gibu dvigala, presenetil še z enim trikomi, ki sem ga zasledil na tečaju v Postojni. V švedskem filmu sem videl, kako je strojnik z enakim dvigalom prestavljal steklenice z ene strani kamiona na drugo, ne da bi katero zdrobil ali prevrnil. To sem doma včasih na skrivaj treniral in enako tudi prejšnji dan pred odhodom v hotel. Uspelo mi je v pravem trenutku, da sta to videla tudi službena predstavnika, ko sta vsa zadihana obstala pred kamionom, na katerem sem se nalašč kar malo izživljal, saj je bil službeni del tako že davno končan. Naj povem, da so me pri izvajanju podobnih spretnosti z dvigalom pozneje z lahkoto prehiteli moji mlajši nasledniki, šoferji pri našem podjetju. Ko je inž. Starku njegov sodelavec ves radosten poročal, da je snemanje uspelo, mi je ob slovesu izročil torbo, v kateri so bila darila, kot so kombinezon s tovarniško oznako,

kapa, šal kravata itd. Na ostalih prireditvah, ki so še sledile, sem moral nastopati v njihovem kombinezonu.

Zgodaj popoldne še istega dne, ko sem za seboj že vse pospravil, sem pohitel domov. Brez ustavljanja, in kot sem pozneje ugotovil, vsaj eno uro prehitro. Bila je nedelja in prepoved vožnje tovornjakov v času turistične sezone je veljala še dva dni. Med potjo po hrvaških cestah, ki so bile sedaj že suhe in nevarnosti iz prejšnje noči pozabljene, me nobena miličniška kontrola ni ustavila. To je uspelo šele kontroli pred Mariborom, ki pa me je le opozorila, da naj se umaknem, če bi se za mano nabrala kolona vozil. Kolona se za menoj do Dravograda ni nabrala, se je pa tam za menoj zapodila tamkajšnja prometna milica in me pred mostom čez reko Mežo oglobila za celo dnevnic. Če bi me ujeli eno uro pozneje, pa globe ne bi bilo, ker je prepoved prenehala, še bolje bi pa bilo, če bi pred njimi prečkal most in bi se znašel na cesti proti Ravnam, za katero pa turistični režim ni veljal!

Ko sem svojemu šefu pozneje omenil, da bi mi lahko obračunali višjo dnevnic, torej tako, kot je takrat veljala za bivanje v drugih republikah, se je le nasmehnil in poudaril, da kolektivni kazni za šoferje ne bo plačeval in da sem sam kriv, zakaj pa se nisem vrnil domov naslednji dan. Prav je imel. Jaz bi lahko šel na to pot že v petek zjutraj, namesto na reden *šiht* v Črno. Ognil bi se deževnim pastem na cesti, prespal na stroške podjetja v zdraviliškem hotelu sredi Daruvarja tri noči in se v ponedeljek počasi *prigunčal* domov. Porabil bi štiri delovne dneve in dobil štiri dnevnic! Vse to sem si pri sebi samo mislil, direktorju pa vseeno z malo grenkobe v glasu povedal: "Potem pa v bodoče pošljite na take naloge voznika, ki bo gledal le nase in manj na podjetje!" Direktor me je le pogledal, saj ugovarjanja ni pričakoval, in odvrnil: "V redu!" Vse to mišljenje sem si lahko privoščil zato, ker so mi predstavniki švedske firme povedali, da vse stroške, ki nastajajo v zvezi z menoj in izpadom kamionskih dnin, pokriva Jonsreds.

Že naslednje leto pa je moral šef svojo držo omiliti. Za nastop v Bosanski Krupi je švedska firma izrecno zahtevala voznika, ki je bil z njimi prejšnje leto na Hrvaškem, kajti tokrat njihovega preizkusnega šoferja ne bo. Ko mi je moral to dejstvo omeniti, je bilo nerodno pa njemu, kot je bilo meni takrat, ko sem si želel večjo dnevnic. Ampak v življenju je že tako, da se vse vrača in tudi plača! Pa naj tako ostane!

Z UVEDBO SISTEMA GSM-R ŽELEZNICE VARNEJŠE IN ZMOGLJIVEJŠE

Globalni mobilni radijski komunikacijski sistem za železnice (GSM-R) na slovenskem železniškem omrežju, katerega izgradnja je v zaključni fazi, bo sestavljalo 246 baznih postaj in 110 repetitorjev. V okviru projekta bo položenih 1.200 kilometrov optičnih kablov, zgrajen bo dispečerski sistem in odstranjene analogne bazne postaje. Sistem GSM-R bo celotno omrežje glavnih in regionalnih prog vzdolžno pokrival z radijskim signalom, s čimer bo zagotovljena kakovostna, neprekinjena ter zanesljiva komunikacija pri izvajanju železniškega prometa.

Gre za zahteven infrastrukturni projekt, vreden dobrih 117 milijonov evrov, pri čemer sofinancerski delež Kohezijskega sklada Evropske unije znaša 85 odstotkov oz. slabih 100 milijonov evrov.

NEGATIVNI VPLIVI SEVANJA BAZNIH POSTAJ NA ZDRAVJE NISO ZNANI

Doc. dr. Peter Gajšek z Inštituta za neionizirna sevanja je pojasnil, da so bazne postaje GSM-R, ki sodijo med neionizirna sevanja, oddajno-sprejemni sistemi, ki prek svojih anten oddajajo in sprejemajo visokofrekvenčna elektromagnetna sevanja (VF EMS) v območju mikrovalov. Delujejo v frekvenčnem območju med 921 in 925 MHz ter med 876 in 880 MHz.

Prevladujoče znanstveno mnenje, ki ga podpira tudi Svetovna zdravstvena organizacija, je, da na voljo ni znanstveno potrjenih rezultatov raziskav, ki bi potrdili preobčutljivost na VF EMS in s tem nespecifične simptome. Konsenz stroke je strnjen v izjavi Svetovne zdravstvene organizacije, ki pravi, da pregled najpomembnejših razpoložljivih znanstvenih raziskav ne daje prepričljive podlage za sklep, da bi lahko VF EMS baznih postaj na človeku dostopnih mestih v okolju negativno vplivala na zdravje.

Svetovna zdravstvena organizacija tako navaja, da vsi pregledi znanstvenih raziskav jasno kažejo, da sevalne obremenitve v celotnem frekvenčnem območju od 0-300 GHz, ki so nižje od mednarodnih smernic Mednarodne komisije za varstvo pred neionizirnimi sevanji (ICNIRP), slednje so pri gradnji baznih postaj dosledno upošteevane, ne povzročajo poznanih negativnih vplivov na zdravje.

Več informacij o projektu najdete na spletnem mestu: www.gsm-r.si

Operacijo delno financira Evropska unija, in sicer iz Kohezijskega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013; razvojne prioritete: železniške infrastrukture KS; prednostne usmeritve železniške infrastrukture.

Gozdno-lesna veriga GG Slovenj Gradec

Odkup lesa

Trudimo se, da lesu ki zraste pri nas, dodamo kar največjo vrednost, pri čemer zaposluje ljudi, ki živijo in delajo pri nas.

Prednosti, ki jih ima gozdni posestnik s prodajo svoje hlodovine GG Slovenj Gradec:

- odkup hlodovine smreke, jelke, bora, macesna in bukve po poštenu ceni in plačilo v 30 dneh;
- odkup hlodovine vseh dolžin, debelin in kvalitete ter organiziran odvoz sortimentov;
- odkup lesa na panju in organizirana sečnja ter spravilo lesa;
- elektronski prevzem lesa na naši žagi, možnost prisotnosti lastnika pri sami izmeri;
- izdelava poročila o pavšalnem nadomestilu za prodajo lesa za preteklo leto;
- vrednostni boni za zaupanje.

Kontaktne osebe za odkup lesa:

Božo Vrhnjak, vodja odkupa, tel. 031 575 172, e-naslov bozo.vrhnjak@gg-sg.si
Robert Uršej, odkupovalec, tel. 051 606 872, e-naslov robert.ursej@gg-sg.si
Ivan Martini, odkupovalec, tel: 041 656 005

Vabimo vas, da z omenjenimi osebami navežete stike in radi se bodo oglasili pri vas in se z vami dogovorili o podrobnostih in vseh dejavnostih našega podjetja.

Z oddajo hlodovine GG Slovenj Gradec boste naredili veliko koristnega zase in s tem tudi zagotovili zaposlitve ljudem v našem okolju.

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.**

Mitja Šipek z Martino Cigler na lanski prireditvi Ogenj v Alpah v Črni na Koroškem

Mitja Šipku v spomin

Bilo je tisto davno leto 83 ali 84, ko sem bila deset- ali enajstletno dekletce. Starša sta takrat obiskovala šolo za zdravo življenje in skladne medsebojne odnose pod vodstvom dr. Franca Hebra iz Dravograda. In skladno s članstvom v tej šoli smo bili vsi družinski člani včlanjeni tudi v PD Dravograd. Vodja dr. Heber je bil velik ljubitelj kulture, od ljudske glasbe do narodnih izročil ter običajev, rad je imel predvsem koroške kulturnike. Vedno nas je spodbujal z rekom, da se naj predamo delu, goram in glasbi oz. kulturi. Tako ni bilo nič čudnega, da sem že od majhnega s prej omenjeno šolo, starši in ostalimi člani začela obiskovati dneve kulture, ki so se dogajali v planinskem domu na vrhu Uršlje gore, in sicer v koledarski zimi nekje okoli srede februarja. Ni nas odvrnila zasnežena pot do vrha; z drugimi otroki smo kljub velikim količinam snega pozabili, da je zima. Največkrat so nam gaz utirali vodniki, pa smo jim otroci kmalu ušli naprej in se smejoč pogrezali v sneg. Pravo doživetje je bilo v topli koči na Uršlji, ko smo slekli premočena oblačila in se zrinili ob veliko krušno peč v gostinskem delu kočice. Moram priznati, da me takrat kultura ni preveč zanimala, radovedno sem opazovala ljudi in takrat sem ga zagledala, Mitjo Šipka namreč, bil je sredi družbe svojih sodelavcev v kulturi. Z zanimanjem sem se zazrla v njegove čisto bele, rahlo dolge lase, brke in obvezno pipo v ustih. Mislim, da je začutil moj pogled, saj me je nekaj trenutkov opazoval, potem pa se posvetil pogovoru. Pogleda, ki mi ga je namenil takrat, ne bom pozabila nikoli. Ko se sedaj spominim tistega trenutka, se sprašujem, ali nisva takrat oba začutila, da bova čez dobrih dvajset let postala sodelavca in tudi prijatelja. Kasneje, ko so nastopila moja mladostniška leta, na Uršljo s starši nisem več hotela, ubirala sem druge poti.

Ampak nekoč me je v knjižnici močno pritegnila knjiga z naslovom *Moj Šentanel* Mitje Šipka. In zopet sem si ob prebiranju njegove zgodbe mladosti in o navadah in življenju kmečkih ljudi v Šentanelu priklicala podobo Mitje pred oči. Vseskozi sem njegovo ime omenjala s spoštovanjem, in ko sem tudi sama začela organizirati razne naravovarstvene prireditve, mi je prišla na misel ideja, da k sodelovanju povabim tudi njega, čeprav sem vedela, da kljub temu da je bil že nekaj časa v pokoju, nikakor ni neaktiven. Največ časa je posvetil vodenju in nastopom svojega pevskega zbora Šentanelski pavri, katerega posebnost je ta, da izvajajo ljudsko pesem brez not, le po posluhu.

In ko sem sama začela organizirati razne naravovarstvene prireditve, sem pomislila nanj in tako se je prvenstveno pridružil drugi ekostaleti v Sloveniji kot povezovalac programa, prebral pa je tudi svoj prispevek, *Moj prvi bicikel*, ki je navdušil tudi soorganizatorje iz avstrijske Koroške, med njimi vsem nam dobro poznanega dr. Štefana Merkača, po rodu Slovenca. Postal je moj prijatelj kljub kar precejšnji razliki v letih med nama. Pa leta niso ovira, bil je moj učitelj, moj smernik, kako kaj narediti. Rada sem ga obiskala na domu pri Brančurniku na Prevaljah, kjer sta me z ženo Janjo vedno prijazno sprejela.

Z veseljem se nam je pridružil na kar petih prireditvah Ogenj v Alpah. Z nami je bil rad in kljub starostnim tegobam je pokazal, da telo se sicer stara, po duhu pa je bil večni mladenič.

Bil je živahnega aktivnega duha in vedno je bil lepo napravljen in urejen, z večno baretko na glavi, izpod katere so kukali dolgi beli lasje, ter pipo v ustih. Pred kratkim sem po Koroškem radiu poslušala misli, prav tako velikana v duhu, Piercea Brosnana, o starih ljudeh. Starejši ljudje so neodkrit zaklad, so vrecel življenjskih resnic in modrosti - vse to je bil Mitja. Ko mi je šlo navzdol, me ni zapustil, z značilnim veselim smehljajem me je spodbujal, naj končam izobrazbo; in kako se je iskreno razveselil, ko mi je uspelo ... Poudarjal je, da za *maksi* v življenju vedno pride mini in obratno, da je tako sestavljeno življenje samo, da valovi, da je kot večni cikel vzhajanja in zatona. Dal mi je upanje, zavest, da je treba verjeti vase in v to, kar počnemo. Držim se tega in ko sem izvedela, da se je poslovil od tuzemeljskega življenja, se mi je v žalosti skrčilo srce, saj tisto nedeljo niti slutila nisem, da se je poslovil.

Še vedno mi na misel pride melodija njegove pesmi, posvečene Uršlji gori. Ko mi jo je predlani zapel, sem začutila, kako zelo rad je imel koroške hribe.

V življenju tukaj se ne bova več videla, toda nekoč, tako verujem, se bova znova srečala. Počivaj v miru, Mitja, in hvala, da si bil moj prijatelj.

Martina Cigler

Franču Pačniku v slovo 1957-2015

V nedeljskem popoldnevu, 12. julija, se je na mislinjskem pokopališču v Šentilju množica znancev, sodelavcev in prijateljev zbirala v poslovljni vežici. Ob pogledu na fotografijo pokojnega Franca Pačnika in pokropitvi krste so sklonjenih glav posedli v vežici ali se zbirali pred njo in ob besedah spomina počakali na trenutke poslednjega slovesa. Po maši so ob pogrebem obredu prisluhnili še besedam o njegovi življenjski poti. Iztekala se je v julijskih dneh, ko je sonce močno pripekalo tudi v naših zaselkih. Te topline Štamuličev Cola ni več občutil. Zaradi bolezenskih težav je namreč še enkrat iskal pomoč v slovenjegraški bolnišnici. Čas upanja pa je bil kratek, saj je v sobotnem jutru, 11. julija, že po treh dneh onemelo njegovo srce.

Ko je pred dobrim letom udarec kapi zasenčil njegov nasmejani obraz, se je ob močni volji do življenja njegovo zdravje kar hitro povrnilo. Pa se je vmešala zahrbtna bolezen in poslednje slovo se je bližalo z naglimi koraki. Precej prehitro, saj se je Franc rodil 22. maja 1957 in mu življenje ni odmerilo niti šestega križa.

Pri Štamuliču v Mislinjskem grabnu so tekla leta njegovega otroštva in kljub skromnosti, ki ji je botrovala revščina, je fantič postajal živahen ob igri z bratom Stankom in sestrami Faniko, Marjano in Vero. Šolo je obiskoval v Mislinjskem grabnu. Ko so bila leta učenja za njim, pa se je brž zaposlil v Gorenju. Kmalu je Žaga v Mislinji postala njegovo novo delovišče. Ostajal ji je zvest, dokler ni onemel njen zven. Kdaj se ga je oprijel vzdevek Cola, je sicer težko reči, a nekateri smo ga pod tem vzdevkom celo spoznali. Bil je priden delavec, družaben in težko je bilo priti mimo njega, ne da bi te ogovoril. Seveda je rad priskočil na pomoč vsakemu, v prostem času pa je bilo gobarjenje njegov posebni konjiček. Pa tudi zbiranje rogov, saj je rad pokazal svojo zbirko v stanovanju na Gozdarski cesti. Tega je dobil ob svojem službovanju na Žagi in ostal mu je zvest do poslednjih trenutkov. Ker je še vedno rad prijel za delo, je bil vesel, ko je našel zaslužek na Krenkerjevi žagi. Spet je bil nasmejan in zgovoren.

Po smrti sestre Marjane, kar ga je zelo užalostilo,

me je prosil, če bi lahko spregovoril nekaj besed o njej. Kmalu potem pa me je začel, v šali seveda, nagovarjati, da naj mu napišem stavke slovesa, dokler bo še živ. Čeprav sva se oba rada pošalila ob tem namigu, pa mu v slovo danes res namenjam nekaj stavkov, le da jih ne more slišati.

Pa smo vendar s Francem in njegovimi tudi mi verjeli, da je po sicer dolgotrajnem zdravljenju zahrbtno bolezen premagal in bo še lep čas med nami. Dobro se je počutil, spet je bil zgovoren in nasmejan. Nad njegovim zdravjem so bdeli nečaki Slavica, Mojca in Zdenko, še posebej pa je za uspešno zdravljenje skrbela Zdenkova Marička.

Cola je rad posedel v parku pred svojim bivališčem, se sprehodil in celo popeljal z motorjem. V sicer nič kaj prijaznih dneh prihajajočega poletja pa je bolezen nenadoma spet pokazala zobe. Ob bolečinah je izgubljal še voljo do hrane, po zdravniškem pregledu pa se je v slovenjegraški bolnišnici 11. julija ob prvi jutranji uri ustavil ritem njegovega srca.

Marijan Križaj

Ivan Preglav 1941–2015

Rad je imel ljudi okrog sebe, jih razveseljeval in spoštoval, sovraštva in zlobe ni poznal. Toda ni besed več njegovih, ni več stiska rok, ostal je le spomin nanj, a ob spominu trpek jok.

Kot strela z jasnega nočnega neba nas je zadela novica, da nas je zapustil naš največji zgled delavnega človeka, garača v pravem pomenu besede, Ivana Preglava, Lančevega Anzija.

Kot vsak večer sta Lančeva Anzi in Micka legla k počitku. A Marija Preglav, Anzijeva žena, ni in ni mogla zatisniti oči. Kot pravi mož, skrben za svojo ženo, se je Ivan zbudil in ga je zaskrbelo zanj, zakaj ne more zaspati, spregovorila sta še nekaj zadnjih besed, se poljubila in poskusila zaspati. In res, Ivan je zaspal za vedno. Tudi po prihodu zdravstvenega osebja pomoči ni bilo. Anziju se je ustavilo srce.

Življenje je velikokrat kruto in težko. Vsak mora skozi življenje čez mnogo ovir, padcev, a na srečo so tudi vzponi in lepi trenutki, ki nas dvignejo in ženejo naprej. Anzi je te življenjske spremembe sprejemal mirno in lahko in tako je tudi odšel.

Njegova življenjska pot se je začela 6. maja 1941 na kmetiji pri Lanci. Zelo rad je poprijel za delo in tako pomagal pri preživetju družine. Prilagajal in menjal je službe, da je lahko tudi doma kaj postoril. Pri osemnajstih letih pa je moral iti služiti vojaški rok v Brčko. Na enem od dopustov se je močno zaljubil v Otovo Micko, ampak najbrž niti približno ni pričakoval, da bosta dočkala zlato poroko in da se jima bo rodilo devet zdravih otrok. Delala sta za preživetje družine, da sta prigarala streho nad glavo in vse spravila h kruhu. Seliti so se morali kar petkrat, ko sta naposled le lahko kupila Nežkino bajto, kjer so uživali na svojem. Na svojem so že bili, a so si morali priskrbeti vodo, elektriko, tudi zemlje za obdelovanje ni bilo, kaj šele ceste, vse so znosili domov peš. A ker so imeli svojo hiško, to sploh ni bilo težko. Vse so uredili in vsi so pomagali, otroci, sosedi, prijatelji in sorodniki.

Nežkina hiška je bila cela lesena in dotrajana, pa so se pred 25 leti odločili, da zgradijo novo, trdnejšo. In res jim je uspelo. Lepo so si razdelili prostore in jo opremili. "Ta mlada" oziroma prevzemnik posestva sin Jure in njegovo dekle Sandra, pa sta lepo skrbela za starše do zadnje minute. Pomagala sta očetu in materi, ki sta bila še vedno zelo delavna in skrbna in nista nikdar manjkala pri delu. Jure pa jima je izpolnil prav vsako željo. Celo zadnje Anzijevo, ki je bila vožnja z avtom. Anzi si je namreč iskreno želel, da bi z ženo bila bolj samostojna in bi se lahko sama peljala po nakupih, imel je izpit za motor, zato bi lahko vozil manjši avto, ki ga je dovoljeno voziti s tem izpitom. In res sta se peljala sin in oče v četrtek zvečer na poskusno vožnjo, a nobeden ni vedel, da je to prva in zadnja vožnja. Naslednjo noč smo namreč Anzija izgubili za vedno.

Kakšno leto nazaj je Anzi imel težave v predelu križa, a je to bilo tudi vse, kar ga je doletelo zadnja leta. Nobenih drugih težav ni imel, nič nam ni tarna. Zato nas je nenadni odhod zelo presenetil in prizadel.

Zadnje ure pod domačo streho se je od njega poslovilo mnogo sorodnikov, prijateljev, sosedov. Vsi z enakimi mislimi: Anzi prehitro si nas zapustil! Svojih devet otrok, triindvajset vnukov in kar trinajst pravnukov ... Otroci in vnuki pa smo lepo poskrbeli za vsakega, saj nas je deda Anzi tako naučil. Nikdar ni nihče šel od hiše, ne da bi kaj popil in prigriznil.

Prav gotovo pa je bilo najlepše zadnje noč videti vseh devet otrok pod domačo streho, mami v oporo in očetu zadnjič v slovo.

Vsi pa smo enotni: dedijev grob na perniškem pokopališču bomo redno obiskovali.

Naj mu bo lahka perniška zemlja in večna luč naj mu sveti!

Zahvala

Iskrena hvala gre za pomoč sosedom, podjetju Pogrebne storitve Jasmina, pekarni Sezam, Restavraciji Mesar, Pohodnemu društvu Pernice, Moškemu pevskemu zboru Čaki, Pihalnemu orkestru Muta in igralcu tišine, gospodu župniku za prečudovito pridigo ter govornikoma za zadnje besede v slovo. Seveda hvala tudi vsem za darovane sveče, cvetje, svete maše, stiske roke in tople besede.

Vnukinja Mateja Sešel

Zahvala

Karel Glušič 1926–2015

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, deda in pradede Karla Glušiča, od katerega smo se zadnjič poslovili 23. julija 2015 na pokopališču v Starem trgu, se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam ob žalostnih trenutkih stali ob strani. Hvala za tople stiske roke in tolažilne besede, za darovane sveče in svete maše.

Hvala za pomoč osebni zdravnici dr. Metki Markovič in patronažni sestri Mariji Kac. Najlepša hvala zdravnikom in osebju Urološkega oddelka Bolnišnice Slovenji Gradec. Posebna hvala tudi gasilcem iz Šmartnega ter gasilcem iz Pesja pri Velenju, ki so ga v tako lepem številu pospremili na njegovo zadnjo pot. Vsem skupaj še enkrat hvala!

Žalujoči: žena Mojca, sin Drago, Hči Tatjana in Marta z družinami

Rudolf Vaukan 1950–2015

Poti našega življenja so različne. Včasih težke, včasih lahke. Včasih radostne, a žal tudi žalostne, takrat ko se naša pot konča, ko pridemo do cilja.

Rudolfova pot se je začela leta 1950, tedaj so vrednote imele še širšo dimenzijo, vrednote, kot so mir, dobrot, hvaležnost, in ko je bilo pomembno le, da je pri hiši dovolj kruha za vse. Takrat sta ga oče Rudolf in mama Štefka, 13. februarja, radostna in srečna položila v zibel življenja kot drugega otroka in ga poimenovala Rudolf.

Za njim se je v družino Vaukanovih rodilo še pet otrok. V številni družini je bilo polno otroškega živčava in smeha, ampak kot najstarejši je moral Rudolf kar hitro poprijeti za najrazličnejša kmečka dela. Starša sta ga vzgajala in vzgojila v poštenega, pridnega in koristnega člana naše družbe. Po končani osnovni šoli ga je želja po delu in samostojnosti popeljala na delo na Novo opremo, kjer je opravljal različna odgovorna dela in tam tudi dopolnil polno delovno dobo. Po služenju vojaškega roka je spoznal svojo sorodno dušo in življenjsko sopotnico Ivico, s katero sta lansko jesen praznovala 40 let zakonske zveze. V skupnih letih sta si ustvarila in zgradila nov dom ter gospodarsko poslopje. Velika ljubezen do kmetijstva pa mu je vlivala moč, da je poleg službe še v popoldanskem času opravil vsa potrebna dela na kmetiji, pri čemer so mu bili v veliko pomoč tudi otroci Helena, Petra in Rudi ter žena Ivica. Izredno rad je pomagal tudi drugim pri raznih delih, največkrat smo potrebovali prevoze s traktorjem in vedno smo lahko računali nanj.

Zapomnili si bomo, da je rad ohranjal tradicionalne običaje in kulturo. Na pustnem karnevalu v Slovenj Gradcu je sodeloval več kot tridesetkrat. Z velikim veseljem je poslušal domačo glasbo, poznal skoraj vse glasbenike in njihove pesmi. Pred sedmimi leti se je upokojil, si vzel malo več časa tudi za planine, kamor je tako rad zahajal v družbi prijateljev in sorodnikov. Svoje proste ure je tako rad preživel na domačem dvorišču, v krogu svojih domačih in vnukov Zale, Leje in Adama. K njemu na

domačijo pa so se vedno radi vračali tudi brat in sestre.

Sončen poletni dan, ga je v sredo, 1. julija, popoldan zvilil po vsakdanjih opravilih okrog hiše. Nesluteni, nevede in nehote, so bili to zadnji koraki in zadnje minute njegovega življenja. Kolo življenja se je ustavilo in za vedno je nehalo biti srce Rudolfu Vaukanu - Vaukanovemu Rudanu. Tako smo ga poznali, tako smo ga klicali in tako si ga bomo tudi zapomnili.

Pogrešali ga bomo, hvala mu za vse, vedno bo ostal v naših srcih in v našem spominu.

Janez Knez

Zahvala

Ob boleči in nenadni izgubi dragega moža, očeta, dedka in brata Rudolfa Vaukana z Gradišča se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za nesebično pomoč v težkih trenutkih, za izrečena sožalja, darove, cvetje in sveče. Zahvala tudi govorniku Janezu Knezu, moškemu pevskeemu zboru Kulturnega društva Podgorje za odpete žalostinke, kvartetu Claritet, Janiju in Maticu za odigrane melodije ter gospodu župniku za opravljen obred.

Žalujoci: vsi njegovi

Dominiku Martincu 1942–2015

Na pokopališču v Završah, v slikovitem zaselku Mislinjske doline, je 22. julija množica znancev in prijateljev na poslednji poti pospremila Dominika Martinca. Po uvodnih besedah o zakonski poti moža in očeta so ob pogrebem obredu zazvenele tudi misli njegovih sodelavcev in zvoki godbe na pihala Premogovnika Velenje. O njegovem življenju naj nam v spominu ostaja čim več tistega, kar so kot o resnično dobrem človeku opisovali stavki, ki jim je bilo vredno prisluhniti.

V letošnjem prevročem juliju se sončnih žarkov Dominik Martinc ni več veselil, pa tudi svojega

73. poletja ni dočakal. Le štirinajst dni ga je ločilo od trenutkov, ko bi mu zapeli "Srečen rojstni dan ti želimo", ko je v ljubljanski bolnišnici v sobotnem popoldnevu, 18. julija 2015, onemelo njegovo srce. Pa mu zdravje vsa leta do letošnjih ponovoletnih dni ni obračalo hrbita, zato pa nenadna težko ozdravljiva trebušna slinavka ni dajala zelenega upanja po ozdravitvi. Tavanja od bolnišnic v Slovenj Gradcu, Mariboru in Ljubljani so sicer nudila zdravljenje, a zelenega okrevanja niso zmogla prinesiti.

Tako pa nam sedaj ostajajo le spomini na njegovo življenjsko pot, ki se je začela 2. avgusta 1942. V tistem letu vojne ga je mama Angela povila kar doma, na Pušnikovi kmetiji v Završah. Dominik je bil najmlajši izmed petih otrok in ob skrbnih starših mu je varstvo pomenilo tudi igranje s sestrami in bratom. Osnovno šolo je obiskoval v Završah, dolgo pot do šolskih klopi pa je pridno prepešal. Ze kot šolar je moral doma marsikaj postoriti, seveda pa je pridno delal in pomagal, tudi ko je bilo šolanje za njim.

Družaben mladenič se je rad ozrl po dekletih. Prijetno dvorjenje mladi Jožici je brž porodilo ljubezenska čustva, ki sta jih Dominik in Jožica okronala s poroko že februarja leta 1961. Srečne trenutke je sicer prekinila vojaščina, a ker je mladenič korakal kar v našem Tolminu, sta toplino lahko ohranjala s pogostimi obiski. Tako je Domin lažje dočakal dan, ko je slekel uniformo in se vrnil domov.

Ker je bila Pušnikova kmetija premajhna za preživljanje, si je hitro poiskal zaposlitev v velenjskem premogovniku. Presrečen je bil, ko je njegova Jožica rodila sina Branka in hčerkici Verico in Marto. Skrben in dober oče se je z njimi rad poigral in ni skrival veselja ob teh, zanj še posebej lepih trenutkih. Bil je ponosen, ko so ob otroškem čebljanju pridno rasli in radi hodili v šolo. Družina mu je veliko pomenila, pridno je opravljal garaška rudarska opravila, znal pa je poiskati tudi trenutke prostega časa. Z ženo sta rada hodila na izlete, s posebno ljubeznijo pa je Domin presenečal svojo Jožico po upokojitvi. Oba sta postala člana društev upokojencev in invalidov in ob družabnih srečanjih tudi izletov nista zamujala. Posebej pa je bila Jožica vesela, ko je njen mož poskrbel, da sta sleherno leto pravočasno potrkala na vrata agencije, ki skrbi za prijetna romanja. Toliko privlačnega in zabavnega sta doživljala vsako leto na enotedenskem romanju, da se tej sprostitvi res nista mogla odreči. Zavriskal je Domin tudi, ko je postal dedek, in vnuki so poskrbeli, da je njegov nasmejani obraz zgovorno pričal, da ga otroški svet, zbran okrog njega, resnično pomlajuje. Resnično je bil prepričan, da je živeti lepo. Vsi njegovi so ga zato imeli radi in so mu ob marsikateri priložnosti izrekli željo, da bi ostal še dolgo med njimi. Tudi kazalo je tako, saj mu razen sladkorne druge bolezni niso grenile življenja.

Že prvi dnevi tega leta pa so mu ob slabem počutju jemali še tek. Ko se je aprila vendarle odločil za obisk pri zdravniku, so preiskave v bolnišnici v Slovenj Gradcu kazale, da je nekaj hudo narobe s trebušno slinavko.

Žal niso pomagala več niti obsevanja v ljubljanski bolnišnici, kjer je Domin v juliju preležal tudi poslednje dni svojega življenja. Ne le njegove bližnje, tudi prijatelje in vse, ki smo tega dobrega človeka poznali, je njegova nenadna smrt zato prizadela in užalostila.

Marijan Križaj

Milena Žuželj
1940–2015

*Kadar bom vandral zadnjič v življenju,
ko bom za vedno tiho zaspal,
ko me zasuje zemljica rodna,
zlijte na grob mi vina bokal.*

*Zraven pa pušelj nageljnov rdečih,
nageljnov krajnskih, takih kot kri,
in rožmarina blago dišec'ga,
takšen najšopek grob mi krasi.*

... so verzi nedavno preminulega glasbenika, gorenjskega slavčka, s katerimi smo se sredi poletja poslovlili od naše drage Milene Žuželj.

*Že ob rojstvu nam je smrt položena v zibelko,
a je odnos do konca življenja povsem
drugačen kot do njegovega začetka. Ob
rojstvu se veselimo prihoda novega življenja,
ob smrti jočemo ob njegovem odhodu.*

Nekateri menijo, da če bi se bolj zavedali minljivosti, možnosti, da lahko ta hip izgubimo ljubljeno osebo ali svoje življenje, bi polno živeli prav vsak dan. In se ne bi jezili zaradi stvari, ki se nam ob bližini smrti zazdijo malenkostne, hkrati pa tudi sproti postorili kakšno stvar, ki je ne opravimo in z njo predolgo odlašamo.

Izguba ljudi, ki smo jih spoštovali, cenili in jih imeli radi, nas vedno znova preseneti in razžalosti.

Gospo Mileno smo poznali vsi prebivalci Starega trga, ki se bolj ali manj redno srečujemo ob različnih priložnostih slavnostnega ali zgolj družabnega dogajanja v kraju.

Njena življenjska pot se je začela pisati v aprilu 1940. leta na Kozjaku. Po končani osnovni šoli se je v Velenju izučila za šiviljo pri takrat priznanem obrtniku Lemplu. Službena pot jo je naprej vodila v podjetje Komford, kasneje pa se je nadaljevala do upokojitve v šivalnici Bolnišnice Slovenj Gradec.

Vsak dan je spraševala, če pismo je prišlo, od njega, ki je rekel, da ljubi jo zvesto.

So verzi skladbe z naslovom Poštar, ki jih je Milena večkrat povedala na glas, verjetno tudi zato, ker je svojega moža Stanka spoznala kot poštarja.

Po poroki in rojstvu prvorojenke Melite so se preselili v Stari trg, kmalu zatem se je mladi družini rodila še druga hči Stanka. V teh letih je imela Milena veliko oporo v svoji mami Ceniki, ki ji je pomagala pri varstvu malih otrok in vodenju gospodinjstva.

Ob žalostnih dogodkih radi rečemo, da ima vsaka hiša svoj križ, tudi Milenino družino je prizadela bolezen in potem še smrt njenega moža Stanka v letu 1987, čez nekaj let pa je izgubila še drugorojenko Stanko.

Zato pa ji je veliko veselja prinesel vnuk Sandi, še posebej kasneje s svojimi tremi hčerami Sandro, Patricijo in Saro. Na pravnukinje je bila Milena izredno ponosna, znala jih je razvajati, zato so jo rade obiskovale.

Gospa Milena je bila vrsto let nepogrešljiva pri organizaciji prireditev v lokalnem okolju, pa čeprav je njeno delo po navadi potekalo skoraj nevidno, nekje v ozadju, vendar vselej zanesljivo in z neutrudno požrtvovalnostjo. Ona je ena izmed tistih, ki se je vselej odzvala in priskočila na pomoč, kar je v današnjih časih, ko se zdi, da ljudje ob televiziji, računalnikih in pametnih prenosnih telefonih vse manj potrebujemo drug drugega, še kako dragoceno. Njeno delo je bilo desetletja povezano zlasti s Kulturnim društvom Starim trg, bila je članica Gasilskega društva, mnogokrat je pomagala tudi na družabnih prireditvah LD Slovenj Gradec. Zadnja leta je bila nepogrešljiva pri organizaciji starotrških prireditev, bila je vedno, ampak res čisto vedno, med prvimi pri pripravah, po pospravljanju pa tudi med zadnjimi na poti domov.

Druga stvar je bilo dobivanje mleka pri Končnikovih. Že pravi ulični ritual, kjer se proti večeru sosedje srečujemo s *kanglami* mleka, spregovorimo o rožah in vrtu, včasih tudi o pobiranju polžev, kakšna dogodivščina iz preteklosti pride kdaj na plan, ob kozarčku domačega mošta, tudi kakšen *vic* ne manjka. Gospa Milena si je ob toplih poletnih večerih vedno vzela čas za to. Včasih si jo nato še pozno zvečer videl, kako zaliva rože okrog hiše, skrbi za vrtnice ob ograji in še z naključnim mimoidočim spregovori kakšno besedo. Tudi zaradi tega jo bomo sosedje pogrešali.

Sosedje

V spomin

Jože Jaš
24. 7. 1922–13. 8. 2014

*Minilo je že leto dni,
odkar Tebe več med nami ni,
v hladnem grobu mirno spiš,
a v naših srcih še živiš.*

Hvala vsem, ki postojite ob njegovem grobu ter se ga spominjate z dobro mislijo.

*Vedno s slehernim trenutkom in dnevom
ostajaš večno v spominu svojih najdražjih.*

Žena Vida in sin Silvo z družino

V spomin

Emil - Milek Gros
7. 9. 2005–7. 9. 2015

Deset let je minilo, a spomini ostajajo.

Hvala vsem, ki se ga spominjate!

Njegovi najdražji

Parkiranje

Irma Marija Zajc

V poštnem nabiralniku me je čakalo obvestilo o prispeltem pismu z Mestne občine Slovenj Gradec. Le kaj bi bilo, sem se spraševala in hitela na pošto. Polna pričakovanja sem pismo odprla in kaj sem zagledala? Sliko svojega avtomobila! *Vau*, lepo, da je avto všeč tudi nekemu z občine, to pa ni kar tako, sem razmišljala.

Seveda sem ob branju takoj spregledala. "Dne 9. 6. 15 ste parkirali na pločniku, kazen 80 evrov, polovička 40 evrov."

Če se vogal imenuje pločnik, dobro. A kaj, ko ni nikoli prostora za parkiranje avtomobilov vseh nas, ki živimo v tej hiši. Tu živi sedemnajst strank, označenih

parkirnih mest pa je le za peščico, bolje rečeno za pet avtomobilov. Če bi že bil prostor, je narisana križ: prostor za odvoz smeti. Drugi križ: prostor za dostavo v trgovino. Malo naprej so trije prostori, namenjeni za OŠ. Trije parkirni prostori ob boku hiše so pa *itak full position*, seveda neoznačeni za stanovalce. Ojoj, pozabila sem, da imamo stanovalci te hiše svoja parkirna mesta pri občinski zgradbi. Do tja je 350 korakov in prav toliko nazaj. Ne vem, ali naj z nakupljenim blagom parkiram tam spodaj in z vsemi *punkli* korakam domov ...

Redarstvu svetujem, da bo imelo največ "profita" zjutraj, ko starši pripeljejo otroke v šolo in opoldan, ko jih pridejo iskat. Starši nimajo kam parkirat, včasih se mi zdi, da se že en avto kobaca na drugega. *Gužva*. Panika. Če že imam svoj avto parkiran na primernem prostoru, bog ne daj da bi morala nujno na vožnjo.

Nemogoče. Omeniti še moram voznike, ki parkirajo na teh naših PP in ki so samo "nekam skočili". Seveda, saj res ni prostora ne pred trgovinami in ne pred gostilnami. Pač parkiraš in skočiš po opravih. Kdo je pa kriv, da se slučajno ravno takrat pripeljem domov in ... terna ... zagledam malokdaj prazen tako imenovan pločnik. Seveda se mi je veselje ob parkiranju na tako imenovan pločnik lepo obrestovalo. Kaj hočem, seveda bom plačala, redarstvo ima vedno prav.

Skoraj sem pozabila, da bi imelo redarstvo ogromno dela tudi ob raznih prireditvah v OŠ, roditeljskih sestankih in podobnih zadevah.

Kaj naj še rečem? Dejanja redarstva se bodo nadaljevala, ljudje bodo parkirali, kjer bodo pač imeli prostor, tudi na pločniku. Vsak dan je zaseden, a nikoli več ne bo na tem pločniku mojega avta. Navsezadnje me je redarstvo pa le nekaj naučilo.

Zagodel jo je škrat

Nevenka Knez

V prispevku Na Selah smo dobili novo cesto (junjska številka *Viharnika*) je prišlo

do neljube napake, ki mi jo je v naglici zagodel škrat, zato sem pozabila omeniti turistično kmetijo Ravnjak, ki je bila poleg ostalih kmetij zaslužna za odprtje novoasfaltirane ceste na Selah.

Popravljen odstavek iz prispevka:
„Vse čestitke gredo *Španželovim*,

Šulerjevim, Ravnjakovim, Zageršnikovim in Lesnikovim za organizacijo odprtja in za razkošno pogostitev, ki smo je bili krajani Sel deležni na kmetiji Šuler, kamor je po uradnem delu goste vodila panoramska vožnja z lojtrnikom.“

TURISTIČNO DRUŠTVO MISLINJA

Vabilo na prireditev Pozdrav jeseni 2015 v nedeljo, 27. 9. 2015, od 13. ure dalje

Letošnja tema: Rdeča pesa in jedi ter pijače iz nje

- Osrednji del prireditve sta **razstava letošnjih naj pridelkov**, ki so zrasli na naših vrtovih in njivah, in prikaz raznovrstnih **aranžmajev** iz pridelkov, sadja in zelenjave. K temu delu spada tudi podelitev priznanj pridelovalcem za letošnji naj pridelek (po teži, velikosti, posebni obliki ...), kar izbere posebna komisija. Kulturni del: pevska skupina **Rute** in ljudske pevke **Bršljanke**.

- Športno-družabni del: za obiskovalce prireditve bodo poskrbeli taborniki **Mrzli studenec** z igrami in športnimi tekmovanji, kot sta streljanje z lokom in hoja z A-drogom, metanje podkev pa bo izvedel smučarski klub **Smuk**.

- Društva iz naše občine bodo **kuhala jedi na osnovi rdeče pese** in pripravila peciva na temo rdeče pese, obiskovalci pa bodo lahko vse te pripravljene dobrote okušali in jih med seboj primerjali.

- V vrtcu in osnovni šoli bodo že od petka izvajali delavnice in se na razstavi predstavili z risbami na temo Rdeča pesa.

- Prestavili se bodo zeliščarski krožek in **ročnodelke "Sončnice"** iz DU Mislinja.

- Možno bo tudi degustiranje **bučnih olj** in izdelkov iz buč ter suhomesnih izdelkov, jogurtov, sirov in njihov nakup.

- Glasbo bo izvajal Dejan Klemenc.

Vabimo vse občane in prebivalce Mislinjske doline, da v nedeljo, 27. 9. 2015, od 9. do 12. ure prinesete svoje naj pridelke na razstavo in se nam pridružite na prireditvi "Pozdrav jeseni" na Foltanovi kmetiji nad Mislinjo. Lepo se bomo imeli!

Vabita Turistično društvo Mislinja in kmetija Foltan

Zlatko Škrubej

Za šalo ali zares?

DOBRO KAŽE

Neki popotnik gre skozi vas proti železniški postaji. Sreča kmeta in ga vpraša: Gospod, ali veste, kdaj odpelje vlak?

Kmet mu odgovori: Ob 18.30. Če pa boste na poti srečali mojega bika, boste verjetno ujeli še vlak, ki pelje ob 18.10.

NAROBE SLIŠAL

Lojze sreča znanca in ga vpraša: Slišim, da si že eno leto srečno poročen. Je to res?

Znanec z žalostnim glasom: Beži, beži. Jaz sem poročen, ona pa je srečna ...

IZGUBA

Blondinka je naredila prekršek z avtom. Ustavi jo policist in ji izreče visoko kazen.

Blondinka potarna: Nimam denarja.

- Potem pa hlačke dol, boste pa kazen odslužili! reče policist.
- Boste na izgubi, hlačke sem na razprodaji kupila za zelo nizko ceno, odvrne blondinka.

TAKO PAČ RAZUME

Prijateljici ob kavici modrjeta, pa vpraša ena: Kako tvoj fant razume besedo predigra?

- Zelo smiselno.
- Morda res. A povej, kaj je zanj predigra?
- Pol ure nagovarjanja ...

VIDEZ VARA

Ivan vstopi v ribarnico in vpraša prodajalko: Oprostite, ali so te ribe sveže?

- Saj vidite, da so še žive, odvrne prodajalka.
- Saj je tudi moja žena še živa, sveža pa že dolgo ne, doda Ivan.

POLICIST PAČ

Zvone vpraša Iva: Zakaj pusti policist vodo dolgo odprto, preden gre pod tuš?

- Kaj pa vem. Zakaj?
- Zato ker čaka, da se mu na boilerju prižge zelena luč.

PAMETNO

Tončka vpraša prijateljico Mojco, zakaj ima dva hišna zdravnika.

Mojca ji pojasni: Starejšega pokličem, kadar sem bolna, mlajšega pa, kadar mi kaj manjka ...

SLAB PROGRAM

Pride mož zvečer nakresan domov in jezno reče svoji ženi: Kako lahko sploh gledaš tako slab program po televiziji, hik?! Žena jezno odvrne: O kakšnem TV-programu ti govoriš? Stojiš pred ogledalom!

PRVI ZNAKI

Prijatelja modrjeta o ptičji gripi, pa vpraša eden: Kako pa veš, kdaj si zbolel za virusom ptičje gripe?

- Ti povem?
- Povej.
- Ko začutiš neznosno željo, da bi se nekemu poslal na vetrobransko šipo ...

ŠKODA ČASA

K ribiču priplava krokodil in ga vpraša: Si kaj ujel?

- Kje pa!
- A ni škoda časa? Pojdi se raje kopat ...

POSIPAVANJE CESTE

Policist že tretjič ustavi voznika tovornjaka in mu strogo reče: Že tretjič vam dopovedujem, da izgubljate tovor!

Voznik dopoveduje: Ja! Jaz vam pa že tretjič razlagam, da posipavam cesto!

PO NAVADI

Zazvoni telefon, mali sinček dvigne slušalko, ko se na drugi strani zasliši glas: Ali je očka doma?

- Ne, ni ga še.
- Kdaj pa pride?
- Po navadi ga prinesejo okoli polnoči.

ZAMERA

Simona je prvič videla prijateljico v kopalkah: Joj, kako grde noge imaš! In kako na O so oblikovane. Med njimi se bi lahko sprehodile svinje!

Prijateljica jezno: No, kar sprehodi se!

HUDA POMOTA

Mojca reče znanki: Madona, kako dobro je videti tvoj mož v novi obleki!

Znanka razloži: Trapa, to ni nova obleka, ampak nov mož.

VERSKIE RAZLIKE

Tilka vpraša znanko: Slišala sem, da si se razšla z možem. Zakaj?

- Zaradi verskih razlik.
- Verskih razlik? Ne razumem, pojasni.
- On misli da je Bog, jaz pa se s tem ne strinjam.

Občina Ribnica na Pohorju

Srečko Geč, župan

Ribnica na Pohorju – nazaj k naravi, nazaj na Pohorje

Predstavljajte si popolno zimsko pravljico sredi iglastih gozdov, katerih spokojnost od česa do časa zmotijo stopinje prijazne srne ali prelet sove radovednice ... Prav tam se med 715 in 1500 metri nadmorske višine skriva idilično, a živahno zimsko in poletno letovišče Ribniško Pohorje, ki vas pričakuje, da v njegovi družbi preživite nekaj najlepših trenutkov.

Vrnite se k naravi in doživite aktivni oddih sredi naravnega parka Pohorje. Pozimi vas vabijo urejena smučišča,

Ribnica pozimi

Srečko Geč

poleti pa številne pohodniške in kolesarske poti sredi zelenih gozdov. Doživite pristno vaško življenje v gorski vasi Ribnica na Pohorju. Prepustite se uživanju v neokrnjeni naravi.

Ribniško Pohorje s številnimi naravnimi lepotami privablja tako cestne kot gorske kolesarje. Dvesto kilometrov označenih gozdnih poti povezuje Ribniško Pohorje, Kope, Roglo in Mariborsko Pohorje v pravi kolesarski raj, pohodnike pa pričakujejo nezahtevne poti, primerne tudi za turistične in nordijske sprehajalce, za najmlajše in za družinske izlete: Ovcja

pot (1 km), Gozdna učna pot Kapelvald (3,2 km), Pot do vrha Ribniškega Pohorja (6,8 km), Pot na Roglo (20,5 km), Pot na Kope (10 km), Slovenska planinska pot ...

Pohorski gozdovi vas vabijo nabirat gozdne sadeže in zelišča, priporočamo pa tudi obisk znamenitosti:

- Ribniško jezero s prečudovitimi lokvanji;
- Sgermova smreka – najvišje izmerjeno drevo v Sloveniji;
- Gozdna učna pot Kapelvald v Josipdolu z muzejem kamnoseštva, steklarstva in gozdarstva;
- energijske točke na Janževskem vrhu;
- čevljarska delavnica, Etnološka zbirka Grubelnik, Muzej gozdarstva Lepšnik, zbirka Puchovih motorjev;
- Kmetija "tete Lene", kjer boste doživeli robinzonski turizem;
- kapelica križevega pota.

Zimski turizem ima na tem delu Pohorja bogato zgodovino, v vasi Ribnica na Pohorju se je razvila kakovostna turistična ponudba v apartmajih in na okoliških turističnih kmetijah in seveda na Ribniški koči in koči Pesnik. V planskih aktih je načrtovana gondolska in žičniška povezava vasi Ribnica na Pohorju s smučiščem na Ribniški koči, dolgoročno pa tudi povezava z gorsko-turističnim centrom Kope prek naselja Hudi Kot.

Smučišče Ribnica na Pohorju leži na nadmorski višini od 715 do 925 metrov. Na voljo sta dve vlečnici in 2,2 kilometra

Teta Lena

Ribniško jezero

Pogled na Ribniško Pohorje – na vrhu Ribniška koča

urejenih smučarskih prog. Smučišče ima urejeno umetno zasneževanje in ponuja tudi nočno smuko.

Smučišče Ribniška koča se razprostira na 10 ha severozahodnega dela Pohorja na nadmorski višini od 1368 m do 1515 m. Nadmorska višina omogoča odlične smučarske pogoje na naravnem in kompaktnem snegu.

V letu 2009 se je v Ribnici na Pohorju začel razvijati turizem z gradnjo apartmajskega naselja. Najprej sta zrasli apartmajski hiši Ribnica Ena in Dve in bila je obnovljena domačija Sitar s petimi apartmaji, *wellnessom* in vinsko kletjo. Čez nekaj časa so se pridružile apartmajске hiše Breza, Tisa in Arnika. Turizem počasi, a vztrajno postaja ena gonilnih sil razvoja v

občini Ribnica na Pohorju. Tudi v poletni sezoni je vsako leto več turistov s celega sveta. Naše smučišče vsako leto v tekmovanju za naj smučišče pobere kakšno nagrado, bili smo že prvi, drugi in tretji v kategoriji manjših smučišč. Naš zaselek Josipdol pa je že leta 2009 v tekmovanju "Moja dežela – lepa in gostoljubna" osvojil prvo mesto v kategoriji gorskih vasic. Leta 2013 je Ribnica na Pohorju osvojila tretje mesto v kategoriji izletniških krajev. Ribnica na Pohorju vabi s prijaznimi ljudmi, neokrnjeno naravo in čudovitimi gozdovi v vsakem letnem času.

V središču Ribnice na Pohorju je bila leta 2014 v okviru projekta pod skrajšanim imenom Kulturno-turistična infrastruktura

zahodnega Pohorja obnovljena vila Vicman. Objekt je bil obnovljen s pomočjo sredstev Regionalnega sklada EU in Občine Ribnica na Pohorju v želji, da pripomore k razvoju pestrosti turistične in kulturne ponudbe. Vila Vicman spada med tiste objekte, ki so jih v začetku 20. stoletja gradili na vasesh pomembni in premožni vaščani. Predstavlja ambiciozen element vaškega jedra Ribnice na Pohorju s poudarjenimi arhitekturnimi detajli in kakovostno načrtovano notranjščino. Vila Vicman ima danes javno funkcijo in kot objekt na "zahodnem Pohorju" služi za prezentacijo kulturnih in promocijo naravovarstvenih vsebin Pohorja in zaščitenih habitatov z območja Natura 2000.

Ribnica na Pohorju

Občina Ravne na Koroškem

Dr. Tomaž Rožen, župan

Foto: Tomo Jeseničnik

Občina Ravne na Koroškem Ravne – mesto forme vive

Občina Ravne na Koroškem zajema slikovito pokrajino spodnjega dela Mežiške doline na severovzhodu Slovenije ob meji z Avstrijo. Gospodarstvo občine je razvojno naravnano v pospešeno preoblikovanje iz monokulturne dejavnosti z izrazitim industrijskim težiščem na območju bivše železarne v širšo paleto ponudb izdelkov in storitev. Poleg še prevladujoče težke industrije so močnejše razviti kovinska industrija, gradbeništvo in promet. Okostje turistične ponudbe tvori širše območje Uršlje gore z Rimskim vrelcem, Prežihovo bajto, Ivarčkim jezerom in smučiščem na Ošvenu, Strojna s svojimi pobočji, Zelenbreg in Tolsti vrh pa postajajo prepoznavno

Dr. Tomaž Rožen

območje kmečkega turizma. Vse bolj zanimiva turistična ponudba nastaja tudi v mestu Ravne, ki se ponaša z odlično urejenim športnim centrom ter bogato kulturno in tehniško dediščino.

Mesto Ravne na Koroškem je postavljeno v široko kotlino, ki jo obrobajo bogati gozdovi, z južne strani pa stoji v ozadju mogočna Uršlja gora. To je najbolj poseljen del Koroške, na zahodu se Ravne že stikajo s sosednjimi Prevaljami. Na južno teraso nad mestnim jedrom, na Čečovje, vodijo mogočne stopnice, za njimi pa je arhitekturno dobro zasnovano industrijsko naselje s stanovanjskimi hišami in bloki. Na vzhodni terasi mesta je zraslo urbano naselje Javornik, na zahodu Dobja vas in na severu Strojnska Reka.

Ravne so pomemben izobraževalni

jelekne umetniške skulpture *Forme vive*, delo več kot tridesetih umetnikov iz petnajstih držav, ki so nastale v okviru mednarodnih kiparskih simpozijev v letih 1964–2014. Monumentalne kiparske kompozicije so se neposredno vrasle v vizualno podobo mesta.

Kotlje, rojstni kraj pisatelja Prežihovega Voranca, se stiskajo k Uršlji gori štiri kilometre jugovzhodno od Raven na Koroškem. Vas leži sredi *hotuljske* kotline, razgibane ravnine, polne naravnih lepot. Na Rimskem vrelcu je izvir naravne mineralne vode, čiste alkalične in brezžveplene *hotuljske* slatine (po domače: *kiséva voda*), ki izvira na nadmorski višini 510 metrov. Od tod se ponujajo obiskovalcem prijetni sprehodi skozi goste smrekove gozdove in izleti na Sele, Poštarski dom, Smučarsko kočo, Lovsko kočo na Ošvenu in na vrh Uršlje gore.

Ob vznožju Uršlje gore se soncu razkazuje Ivarčko jezero, ki se je iz nekdanjega naravnega jezera spremenilo v lep rekreacijski center z urejenimi športnimi igrišči, prostori za oddih in sončenje in vsemi drugimi rekreacijskimi površinami. Jezero je prijetna in

Uršlja gora

center z gimnazijo, srednjo in višjo strokovno šolo ter visoko strokovno šolo. Ravenski športni center skozi vse leto nudi široko paleto športno-rekreacijskih dejavnosti. Za aktivno preživljanje prostega časa so na razpolago mestno

kopališče z olimpijskim bazenom, pokrit zimski bazen, sodoben atletski stadion, športna igrišča in dvorane, tenis center in smučišče Poseka z umetno zasnežitvijo in razsvetljavo.

Znamenitost Raven so enkratne

Forma viva

Kotlje s Prežihove bajte

priljubljena rekreacijska točka domačinov in okoliških obiskovalcev.

Nad Kotljami je pod Preškim vrhom urejen spominski muzej, Prežihova bajta, etnološki in memorialni spomenik, ki predstavlja tradicionalno koroško hišo malega kmeta, batarja, ter življenje in delo velikega pisatelja in njegove družine. Nad Prežihovo bajto stoji bronast kip Prežihovega Voranca, delo akademskega kiparja Stojana Batiča.

Pomembno priložnost za razvoj turizma nudi tudi Strojna na severnem delu doline. Na Strojni je svež, zdrav planinski zrak, povsod pa je polno lepih razglednih točk. Velika domačija pri Janežu je eden najpomembnejših spomenikov ljudskega stavbarstva na Slovenskem in je spomeniško zaščitena. Mogočna stanovanjska hiša je izjemen primer ljudskega stavbarstva, ki v osnovi izvira iz 17. stoletja. Razen obokane črne kuhinje in kletnega dela je hiša v celoti lesena. Od gospodarskih poslopij sta najzanimivejša kašča in na T oblikovano gospodarsko poslopje z značilnim dovoznim mostom.

Marsikdo bi pričakoval, da staro

industrijsko okolje, ki se že stoletja ponaša z mogočno jeklarsko tradicijo, v svoji okolici ne premore kaj prida ohranjene narave. Mnoge zgodbe iz primerljivih krajev govorijo o neljubi dediščini preteklosti, uničenju narave in močnem onesnaženju okolja. Ravne na Koroškem so v tem pogledu svetla izjema, saj lahko že v njihovi bližnji okolici spoznamo lepe in zanimive delčke narave. Na geografsko razgibanem prostoru celotne občine so ohranjeni številni biseri narave, ki navdušujejo tako strokovnjake kot priložnostne obiskovalce. Prav tako bogata in raznolika je ohranjena naša kulturna dediščina. Številni spomeniki so dokumenti časa in govorijo zgodbe o življenju ob reki Meži ter na pobočjih Uršlje gore in okoliških hribov.

Vsem ljudem dobre volje in odprtih src je dobrodošel obisk naših krajev. Pri tem naj vas spremlja tisto posebno koroško čutenje, ki se ga ne da opisati, da se ga le doživeti v stiku s temi kraji, zeleno pokrajino, ki jih bogati, in v pogovoru z ljudmi.

V letu 2015 v naši občini zaključujemo

Ivarčko jezero

tri pomembne projekte. Na področju varstva okolja smo tik pred odprtjem Čistilne naprave Ravne. Zaključujemo projekt urbane ureditve mesta Ravne, ki vključuje ureditev muzejske stavbe na gradu Ravne, parkirišč ob športnem parku, urejanje mestnega parka ter izposojevalnico javnih koles. Tako smo skupaj z e-mobilnostjo zavezani naši zeleni prihodnosti. Letos smo končali komunalno urejanje naselja Kotlje III, kjer si bo 40 družin lahko uredilo svoje domove. Tako v skladu z možnostmi skrbimo za vsa področja našega lokalnega življenja.

V Občini Ravne na Koroškem bomo nadaljevali s potrebnimi investicijami tudi v prihodnje. Nova perspektiva EU 2014 do 2020 prinaša nove priložnosti, iz katerih bomo obnavljali tehniško kulturno dediščino in zapuščino Prežihovega Voranca ter Ravne še bolj odločno razvijali v smeri Ravne – mesto Forme vive. Poleg tega nas čaka obilica dela na področju cestne in komunalne infrastrukture in razvoja podeželja. Imamo veliko idej za podporo razvoju turizma, ki jih moramo še uresničiti.

Ravne na Koroškem

